

KOSTANJEVIŠKE NOVICE

Glasilo občine Kostanjevica na Krki | Brezplačni izvod | **Februar 2010** | Številka 45

Otvoritev obvoznice 5

Kulturni dom 7

Šelmarija 12

Paradontoza 33

KOSTANJEVIŠKENOVICE

IZDAJA

Občina Kostanjevica na Krki

Ljubljanska cesta 7

8311 Kostanjevica na Krki

E-mail

kostanjeviske.novice@gmail.com

UREDNIŠTVO

Odgovorni urednik

Goran Milovanović

Uredniški odbor

Marjana Krhin

Alenka Žugič Jakovina

Matic Skušek

Alja Pincolič

Matej Jordan

Lektor

Jakob Gašpir

OBLIKA

Oblikovanje

Janja Baznik

Prelom

Matic Petrič

Urejanje fotografij

Matej Jordan

Fotografija na naslovnici

Janja Baznik

Tisk

Tiskarna TiskAM / Aljoša Mihelin

Naklada

1000 izvodov

1854-9284

ŠE MALO IN OSTALO BO SAMO KAMENJE SAMOSTANSKEGA VODNJAKA VGRAJENO V OBOK PORTALA
| FOTO: **JANA DRAŠLER**

Dobrih sto let je minilo od takrat, ko so po teh krajih poslanci na javnih zborovanjih obljubljali železnico od Novega mesta proti Brežicam. Samo natančno traso bi naj bilo potrebno še potegniti, za kar bi naj bila zadolžena vojska, ostalo bi šlo samo od sebe. In tako je tudi ostalo. Vonj po pravih tirih, ki popeljejo v daljne dežele, nikoli ni dosegel teh krajev. In kmalu bo minilo tudi sto let od takrat, ko so se začeli prvi glasnejši pogovori in vizije o kostanjeviški obvoznici. Govor o tem sicer nikoli ni povsem zamrl, a tudi po počasnem toku reke Krke je moralo preteči za morje vode, da se je preko nje raztegnil eleganten lok sodobne ceste. Obvoznica danes služi namenu in to je brez dvoma uspeh kraja. Zato si zasluži biti na naslovnici, več o otvoritvi pa si lahko preberete v časopisu. Tja smo sicer najprej nameravali postaviti fotografijo kulturnega doma. A ne takšnega, kot je danes, temveč arhivsko fotografijo stavbe v polnem blišču. Postavili bi jo tja za nostalgijo in v spomin - bilo je nekoč in nikoli več. Mnogo starih stavb premore Kostanjevica, nemara je kulturni dom sodil celo med novejše, toda le malo je takšnih, katerih zidovi šepetajo zgodbo o polstoletnem duhu kraja, katerih danes preperete in uničene odrske deske, patinirane od znoja in korakov domačih igralskih amaterjev, še pomnijo čast in slavo, ki so jo zanesenjaški domačini prinesli iz prestižnih, profesionalnih odrov. Bilo je in ne bo nikoli več. Kulturnemu domu smo zato namenili tokrat nekoliko več prostora. Da bi nemara pokazali, da je cela zgodba pravzaprav v duhu časa, v duhu kapitalizma. Tu pa ni več prostora ne za zanesenjaštvo in ne za čast. Malokdo danes sploh še ve, kaj pomeni rek deske, ki pomenijo življenje. Danes na teh deskah ni več prostora ne za Hermana Celjskega, ne za krhko Veroniko Deseniško in seveda tudi ne za Kloštrskega Žolnirja. Ostaja zgolj dobičkonosno podprta parada kiča. Nov kulturni dom je sicer v obljubah. Stal naj bi čez pet let. Menda celo dvakrat večji, kljub strogim spomeniško varstvenim ukrepom, ki ščitijo kostanjeviški otok, da je to kar je. Dvorana naj bi imela kar petsto sedežev. Kot Krška, ki je polna samo, ko obljublajo jedrsko rento. Vendar bo med novim objektom in starim domom pomembna razlika. Če je bil stari narejen v veliki meri z udarniškim delom, bo novi zrasel v zasebnem kapitalnem interesu, ki ga praviloma poganja drugačno kolesje. Tudi zato investitor kljub obljubam pravzaprav ni zavezan nikomur utemeljevati svojih namenov. Samo upamo lahko, da bo nemara le drugače. Samo hrepenimo lahko, da je nemara le dozorel čas za mecenstvo. Če ni, se bomo lahko še dolgo z grenkobo spraševali, le kako je bilo možno, da se je zgodba razvila tako kot se je. In ne bo dovolj reči, da je to zgolj odraz časa v katerem živimo. Vsi bomo vedeli, da nekaj manjka. Duše namreč.

| GORAN MILOVANOVIĆ

Prišel je dedek Mraz

Tako kot vsako leto je v Kostanjevici na Krki tudi letos dedek Mraz obiskal najmlajše. 18. decembra jim je pripravil lepo presenečenje in jim prinesel zanimiva darila. Otroci so se zabavali v družbi snežaka, ki jim je hotel dokazati, da dedek Mraz ne obstaja, a se je na koncu izkazalo, da je dedek Mraz še kako resničen. Vsi skupaj so si ogledali čudovito predstavo o Sapramiški, ki jo je pripravilo Društvo prijateljev mladine Podbočje. Živalcam se je po predstavi pridružil še dedek Mraz s svojimi snežinkami in 117 otrok obdaril z darili, ki jih je priskrbela Občina Kostanjevica na Krki. Otroci iz Oštrca pa so svoja darila prejeli na Oštrcu, kjer so domačini sami pripravili obdaritev otrok, Občina Kostanjevica na Krki pa je prav tako tudi za njih pripravila darila. Zahvala gre Osnovni šoli Jožeta Gorjupa in ga. ravnateljici Meliti Skušek, ki je poskrbela, da so otroci na toplem pričakali dedka Mraza.

| SAŠA CVITAN

Sejem turizem in prosti čas – TIP 2010

Med 21. in 24. januarjem se je na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani predstavljala Kostanjevica na Krki v malem. V okviru sejma Turizem in prosti čas 2010 je Turistično društvo v goste privabljalo turiste in izletnike iz Slovenije in agencije iz tujine. Tistim, ki v Kostanjevici še niso bili, so bile opisane možnosti zapolnitve prostega časa, razdeljeno gradivo turističnih ponudnikov, verjetno pa jih je še najbolj pritegnil oris Kostanjevice skozi nabor zračnih posnetkov, razglednic in fotografij. Nekateri so iskali specifične predstavitve, denimo kulturne dejavnosti, kot vprašanja o Galeriji Božidar Jakac in na drugi stra-

Pihalni orkester Kostanjevica na Krki

Pihalni orkester Kostanjevica na Krki je 26. decembra 2009 pripravil tradicionalni božično-novoletni koncert. Koncert je potekal v telovadnici osnovne šole. Obisk je bil množičen. Poleg godbenikov se je zvesti publiko predstavil tudi gost Toni Sotošek, ki je z orkestrom zaigral tri skladbe. Zanimivo je bilo, da je vsako skladbo zaigral na drugo harmoniko.

Člani pihalnega orkestra so se na koncert pripravljali tudi na intenzivnih vajah na Ptuj, kjer so bili od četrtega pa do šestega decembra 2009. Godbeniki so povedali, da jih je med vajami obiskalo veliko ljudi, med drugim tudi Sveti Miklavž in parkeljni.

| ALJA ANGELI

Antonovo in licitacija mesnih izdelkov

God sv. Antona in praznovanje Antonovega je ena izmed šeg preteklosti, ki so se uspele ohraniti vse do danes. Na ta cerkveni praznik mnogi verniki k oltarju sv. Antona v farni cerkvi prinašajo darove, kot priprošnjo za zdravje živine. Poleg tega se ta dan vsako leto vrši zdaj že tradicionalna licitacija krač, klobas, salam in ostalih mesnih izdelkov. Letos se je v župnijski učilnici zbralo 27 udeležencev licitacije, ki so pod vodstvom Antona Hodnika, ter blagajnika Stanka Drobniča uspeli zbrati 210 evrov prispevkov. Obisk je bil glede na ostala leta manjši, kar se žal pozna tudi na skupnem izkupičku namenjenem potrebam Cerkve.

ni povpraševanje po izključno naravnih lepotah, predvsem Kostanjeviški jami in Krakovskem gozdu. Kulinarična ponudba je bila vedno znova pohvaljena. Cviček sploh. Mnogi so pustili pozdraviti tega ali onega iz Kostanjevice in okolice čes, da so bili lansko leto zadovoljni in da pridejo še.

Mislím, da lahko v imenu vseh sodelujočih na sejmu TIP 2010 zapišem, da smo z delom in odzivom obiskovalcev zadovoljni.

Lepa hvala Občini Kostanjevica na Krki za finančno pomoč, Galeriji Božidar Jakac za darila in obenem zahvala akademskemu slikarju Jožetu Marinču za ustvarjanje in udejstvovanje na sejmu. Hvala Gostilni Kmečki Hram za kulinarični pridi in pustni skupini Prforchenhaus za popestritev ponudbe. Hvala tudi upravi Kostanjeviške jame, Maticu

STOJNICO JE OBISKAL TUDI ŽUPAN
| FOTO: MATEJ JORDAN

Tršarju za lično podobo stojnice ter Janiju Zakšku za izbor fotografij.

| TURISTIČNO DRUŠTVO KOSTANJEVICA NA KRKI

Pogled na 29. sejo občinskega sveta

Občinski svetniki nas niso presenetili, ko so na seji 28. januarja zavrnilo osnutek proračuna za leto 2010, saj se je po Kostanjevici na Krki že pred zasedanjem govorilo, da proračun ne bo »šel skozi«. Proračun se z nekaj več kot 3 milijoni evrov zdi svetnikom, katerih glasovi prevladajo na sejah občinskega sveta, še previsok, potem ko ga je predlagatelj, župan, znižal za skoraj 400.000 evrov v primerjavi s prvimi osnutkom. Javnost že dlje časa zanima, kako bo z vračilom denarja od vlaganj v telekomunikacijsko omrežje. In ta sredstva, natančneje nedorečenosti glede njihovega vračanja, so, tako se zdi, usodno zamajala osnutek odloka o proračunu. Na odboru za proračun in finance pred sejo občinskega sveta so namreč rekli, da naj občina v proračun uvrsti ostanek teh sredstev, potem ko bodo upravičenci dobili izplačane svoje deleže; tako je na seji sveta poudaril Silvo Miklavž. Najbrž so svetniki upoštevali odbor, čeprav jim je župan na seji predlagal, naj razpravljajo o osnutku. Rekel je, da dokončnega obračuna tistih vlaganj res še ni, da pa ocenjuje, da so ostanek tega denarja ocenili realno. Svetniki, natančneje neodvisna svetniška skupina, so vztrajali pri svojem in tako bomo morali na proračun še čakati.

O še enem čakanju se pogovarjamo v Kostanjevici na Krki. Na januarski seji občinskega sveta so svetniki izrazili že kar ogorčenje nad tem, da morajo tako dolgo čakati na konkretno informacijo o našem kulturnem domu. Na seji se je vse na to temo začelo z vprašanjem Melite Skušek. »Samo še zadnjič vprašam o kulturnem domu,« je rekla. "Potem ne bom več, ker sem dobila že namig, naj več ne sprašujem o kulturnem domu. Zato sprašujem: kdaj je mene občina obvestila, da moram priti po klavir?" Direktorica občinske uprave Judita Lajkovič Mladkovič je na to odgovorila, da ni obvestila šole, vsaj ne pisno. Župan Mojmir Pustoslemšek pa je dejal, da bodo pridobili informacijo galerije, kdaj je ta obvestila glede klavirja. Skušekova je potem rekla, da naj se glede na vse to ne govori po gostilnah, da je ravnala neodgovorno, ko ni prišla po klavir. Kje natančno je klavir, si potem na seji niso prišli na jasno. V nadaljevanju razprave so svetniki in občinska uprava razpravljali o tem, ali je občina imela kaj besede v dogajanju glede kulturnega doma. Občinska uprava je

pojasnila, da je to stvar upravne enote. Vendar so svetniki trdno vztrajali pri tem, da mora prav občina imeti glavno besedo pri kulturnem domu. »Zato smo se za občino borili, da bomo vedeli, kaj se z nami dogaja,« je rekel Milan Herakovič. Kaj se z nami dogaja, in predvsem to, kaj se še bo, pa je želel razčistiti tudi višji svetovalec za gospodarsko infrastrukturo, urejanje prostora in varstvo okolja Stanislav Rostohar na lanski decembrski seji občinskega sveta. Šlo je za točko dnevnega reda glede direktorja RRA. Za direktorja te agencije so pred časom predvideli Martina Brataniča in ta je na seji sveta razložil svojo zamisel vodenja. In Stanislav Rostohar ga je vprašal, ali bi se kot direktor RRA strinjal s tem, da se v regiji Posavje financirajo kvalitetni projekti v različnih občinah, in da se denarja ne deli po občinah po številu prebivalcev. Rostohar je vprašal z dobrim namenom, od katerega bi imeli kot občina lahko koristi; Kostanjevičani mu za vprašanje zato lahko čestitamo, ampak Brataničevega jasnega odgovora žal ni bilo ...

Včasih smo res še precej pod krško »komando«, se zdi; tudi občinskim svetnikom. Npr. na decembrski seji je šlo za to, ali bo Kostanjevica pomagala poravnati dolg Kostaka Krško. Ladko Petretič je pripomnil, da si trije ljudje iz Kostaka, kot je slišati, delijo krepke denarje, »mi pa naj bi plačevali izgubo«. Nič ni zaleglo, na koncu so svetniki dvignili roko za opisano čezmejno kostanjeviško finančno sodelovanje.

A ko smo odpirali našo novo obvoznico, je direktor Direkcije RS za ceste mag. Gregor Ficko pohvalil tako našega župana g. Mojmira Pustoslemška kot njegovega krškega kolega g. Franca Bogoviča, češ, da se je dalo v izvajanju projekta obvoznica lepo sodelovati z obema občinama in obema upravama. Z otvoritvijo obvoznice je občinski svet ob hvaležno temo za razprave. Tudi o projektu Prekopa zdaj na sejah sveta ni vprašanj. Izvajalci so namreč začeli obnavljati cesto pri meji z občino Šentjernej in tako se uresničujejo napovedi našega župana, ki jih je izrekel na decembrski praznični prireditvi in še potem na otvoritvi obvoznice. Tudi v Galerijo Božidar Jakac se na sejah občinskega sveta zdaj ne ukvarjajo. Na decembrski seji so svetniki soglašali s tem, da sedanji direktor Bojan Božič dobi vedejstvo. Svetniki so ob tem razpravljali o ustanoviteljstvu. Poudarili so, da je dejansko ustanovitelj edina občina Kostanjevica na Krki, saj Krško glede svojega soustanoviteljskega deleža noče reči zadnje besede. V taki situaciji se je zgodilo nekaj za nas ugodnega. Bojan Božič je

na decembrski seji to pojasnil takole: »Pozdravljam to, da ministrstvo za kulturo vstopi kot partner v ustanoviteljstvo. To se mi zdi izjemno pomembno.« Božič je napovedal, da nas zdaj čaka dokončna prenova celotnega kompleksa. Galerijo bo torej treba prenoviti. Menda vendarle ne bomo še kaj prenavljali mestnega jedra? Kako je s tem? Prav o mestnem jedru je razpravljala občinski svet spet na januarski seji. Razpravljali so o tem, da po obnovi v preteklosti zadeva formalno še ni zaključena. Nekaj izvedenih del si zasluži reklamacijo, so opominjali svetniki na eni lanskih sej. Na koga nasloviti reklamacijo, da bo uspešna, to pa je vprašanje, potem ko smo se razšli s Krškimi, kjer so ostali tudi vsi tisti, ki so snovali prenovno našega mestnega jedra in ki imajo v predalih še marsikakšen tudi za nas pomemben dokument. Svetniki, natančneje neodvisna svetniška skupina, so vztrajali pri svojem in tako bomo morali na proračun še čakati. (tik pred zaključkom redakcije so svetniki proračun le podprli, pri telefoniji sicer niso več vztrajali, so pa udarili po kulturi, a o tem je že dovolj rečenega v uvodniku ... op. ur.)

Posavska šola košarke

Na valentinovo nedeljo, 14.02., smo se s košarkaško ekipo OŠ Jožeta Gorjupa iz Kostanjevice odpravili na 4. Turnir Posavske šole košarke, tokrat v Artiče. Domov smo znova odnesli dve zmagi. V prvi tekmi smo premagali ekipo OŠ Raka v drugi tekmi pa po treh tretjinah (tekma se igra trikrat po 8 minut) močno nadigrali nasprotnike iz OŠ Koprivnica. Končni rezultat nas je pripeljal v vrh lestvice in dal dobro izhodišče za finalni turnir, ki bo v soboto 20. februarja v Krškem.

**OŠ Raka : OŠ Kostanjevica na Krki
9 : 28**

**OŠ Koprivnica : OŠ Kostanjevica na Krki
4 : 76**

Iskrene čestitke mladim športnikom!
| A.P.

KOŠARKAŠI NAŠI | FOTO: ALJA PINCOLIČ

PA JO IMAMO, OBVOZNICO

OBVOZNICA JE ODPRTA! | FOTO: MATEJ JORDAN

8. januar je bil hladen, za zimo pravšen dan. Naletaval je sneg pomešan z zmrznjenim dežjem in ljudje običajno na tak dan ostanejo raje doma, na toplem. Toda ta januarski petek je bil za Kostanjevico na Krki drugačen, svečan dan. Uresničile so se sanje in upanja mnogih rodov, že tam od leta 1929 naprej, da bo Kostanjevici nekoč uspelo glavno tranzitnega prometa, ki se je valil skozi otoško mesto, preusmeriti ob njem. Pa je prišel ta 8. januar 2010, ko sta direktor Direkcije Republike Slovenije za ceste mag. Gregor Ficko in župan občine Kostanjevica na Krki Mojmir Pustoslemšek slavnostno predala v uporabo novozgrajeno obvoznico Kostanjevica na Krki na regionalni cesti R2-419/1205 Šentjernej - Križaj. S kratkim umetniškim programom pa so svoje impresije o mostu podali učenci Osnovne šole Jožeta Gorjupa iz Kostanjevice.

Z izgradnjo obvoznice je tako razbremenjeno staro mestno jedro Kostanjevice na Krki, ki je zaradi lege zaščiteno kot naravni spomenik I. reda in zaradi arhitekture kot urbanistični spomenik I. reda. Skupna dolžina cest, zgrajenih v okviru zaključene investicije, znaša 1.480 metrov, od tega je obvoznica, vključno z novozgrajenim mostom, dolga 840 metrov.

Gradnja obvoznice je potekala v treh etapah; od decembra 2003 do decembra 2009, pri čemer je prva etapa obsegala izgradnjo nasipov med krožnima križiščema in mostom, druga etapa izgradnjo mostu preko reke Krke v dolžini 176 metrov, tretja etapa pa izgradnjo vozišč, dveh krožnih križišč, kolesarskih stez, ureditev meteorne kanalizacije, javne razsvetljave, končne opreme cest ter izvedbo priključnih cest.

Gradbena dela v okviru 1. in 3. etape je izvajal CGP d. d. iz Novega mesta, dela v okviru 2. etape pa sta v skupnem nastopu izvajala SCT, d. d. iz Ljubljane

in CGP, d. d. iz Novega mesta. Projekt za omenjeno investicijo so izdelali v podjetju PNG, d. o. o. iz Ljubljane, projekt za most pa v podjetju Gradis biro za projektiranje Maribor, d. o. o. Na arhitekturnem natečaju za izbiro arhitekturne zasnove mostu je bila izbrana rešitev arhitekta prof. mag. Petra Gabrijelčiča, pri čemer je bilo potrebno vse objekte in površine na obravnavanem območju arhitekturno oblikovati in uskladiti s krajinsko podobo prostora in celostno podobo Kostanjevice na Krki, ki velja za kulturni spomenik in naravno znamenitost. Most je tako arhitektonsko

| FOTO: MATEJ JORDAN

oblikovan z likovno neizstopajočimi elementi, prav tako so mostne podpore oz. stebrišča situativno razporejeni tako, da ohranjajo naravne brežine struge reke Krke, s čimer je objekt nevsiljivo umeščen v okolje.

Kot zahvala za korektno in profesionalno sodelovanje je po otvoritvi iz Ministrstva za promet, direkcije republike Slovenije za ceste na Občino Kostanjevica na Krki prišlo pismo, ki ga objavljamo v celoti.

Spoštovani g. Pustoslemšek,

Projekti Direkcije RS za ceste so veliko-

krat odvisni od posluha občine za pomoč pri reševanju različnih težav. Kadar zaključimo večletne projekte, ki so izpeljani v pravem partnerskem odnosu, konstruktivnem sodelovanju in skupnem premaganju izzivov, tudi sami čutimo ponos nad dobro opravljenim delom in zadovoljstvo nad ekipo sodelavcev, ki je projekt izpeljala. V posebno veselje pa nam je, kadar občani tako naklonjeno sprejmejo novo pridobitev, kot je bilo to čutiti ob uradni predaji obvoznice v promet.

Zato se vam še posebej zahvaljujem za odlično sodelovanje. V spodbudo in opomin, da je z dialogom, usklajevanjem,

kančkom potrpežljivosti, predvsem pa z dobrim partnerjem lažje izpeljati projekt, bomo s fotografijami nove obvoznice Kostanjevice na Krki opremili poslovne prostore.

Lep pozdrav,

*mag. Gregor Ficko, univ. dipl. inž. grad.
Direktor*

Ob teh spodbudnih besedah zapišimo še samo želje župana, ki jih je izrekel na otvoritvi, »da bi bil promet, ki poteka po obvoznici varen, brez nesreč in bi dolga leta služil svojemu namenu«.

Rekonstrukcija regionalne ceste skozi Prekopo

Po mnogih letih ali celo desetletjih pričakanj je občini uspelo, da je v oktobru 2009 prišlo do podpisa pogodbe, na osnovi katere je v začetku tega leta izbrani izvajalec gradbenih del KOSTAK d.d. pričel z gradbenimi deli na projektu rekonstrukcije regionalne ceste skozi naselji Dolnja Prekopa in Dobrava. Do predvidoma 31.05.2010 je načrtovana izvedba rekonstrukcije 1. faze v dolžini 800 metrov iz smeri Šentjerneja.

Investitor je Direkcija Republike Slovenije za ceste, ki jo na gradbišču zastopa odgovorni nadzornik g. Vladimir Žerjav in nadzornik na terenu g. Miloš Milavec.

Sofinancer je Občina Kostanjevica na Krki, ki jo na terenu za projekt zastopa g. Stanislav Rostohar.

Izvajalec del je Kostak d.d., ki ga na gradbišču zastopa vodja gradbišča

Pešačenje ob obvoznici

Ob veličastnem dogodku, ki smo mu bili priča 8. januarja 2010, ko smo svečano odprli novo obvoznico, smo bili hkrati priča tudi določenemu negotovanju posameznikov zaradi postavljenih prometnih znakov, ki so pešcem prepovedovali hojo po novozgrajenih kolesarskih stezah. Določeni (žal) posavski elektronski medij, pa je iz tega naredil celo zgodbo, daleč bolj pomembno od same otvoritve in po-

OBNOVA NA PREKOPI | FOTO: MATEJ JORDAN

g. Aleš Grmšek, odgovorni vodja del pa je ga. Biljana Šepetavc.

Rekonstrukcija v okviru 1. faze vsebuje:

- novo cestišče,
- pločnika,
- kolesarski stezi,
- avtobusni postajališči,
- urejeno križišče za Gornjo Prekopo in Ostrog,
- otoka za umirjanje prometa,
- urejene cestne priključke do posamičnih gospodinjestev,
- odvajanje meteornih voda,
- javno razsvetlavo,
- nov vodovod,
- nove TK in elektroenergetske vode,
- pripravo za fekalno kanalizacijo.

sledično pridobitve nove obvoznice. Kot smo že pred otvoritvijo obvoznice napovedali, je Direkcija Republike Slovenije za ceste, ki je omenjene prometne znake postavila, le-te 18.01.2010 odstranila in postavila namesto njih obvestilne znake za kolesarsko stezo. S tem je omogočeno pešcem, da za sprehode koristijo kolesarski stezi med obema krožiščema, pri čemer pa v primeru srečanja kolesarjev, le-teh

Ob tem pozivamo vse lastnike zemljišč ob gradbišču, da morebitna vprašanja, probleme ali kakršnekoli težave, ki bi se porodile ob izvajanju gradbenih del in so povezane z vašim zemljiščem, rešujemo dogovorno. To bomo storili tako, da pokličete ali pisno obvestite zastopnika občine g. Stanislava Rostoharja; tel. 082050620, 051/635-829, e-mail: stanislav.rostohar@kostanjevica.si. S skupnimi močmi bomo poiskali najboljšo možno rešitev.

Hvala za razumevanje!

| STANISLAV ROSTOHAR
Višji svetovalec za gospodarsko infrastrukturo,
urejanje prostora in varstvo okolja

ne smejo ovirati (95. člen Zakona o varnosti v cestnem prometu, Ur. l. RS, št. 56/08).

Pa veliko sprehajalnih užitkov!

| STANISLAV ROSTOHAR
Višji svetovalec za gospodarsko infrastrukturo,
urejanje prostora in varstvo okolja

KOSTANJEVICA NA KRKI BO DOBILA NOV KULTURNI DOM

KOSTANJEVIŠKI KULTURNI DOM JE VELJAL ZA LEPŠEGA V TEM KONCU SLOVENIJE
| FOTOTEKA: GALERIJE BOŽIDAR JAKAC

V nekaj letih bo na mestu starega kulturnega oziroma združnega doma zrasla nova stavba. Kako se bo uradno imenovala, ta trenutek niti ni tako pomembno; pomembnejše je, da bo v njej večnamenska dvorana, ki bo celo preseгла zahteve občine o njeni velikosti.

»V kratkem naj bi bil izdelan idejni projekt, dvorana pa ne bo imela le 350 sedežev, kot je zahtevala občina, pač pa bo lahko sprejela do 500 ljudi, saj bo večjo dvorano lažje tržiti,« je pojasnil Martin Odlazek, ki ima denar za naložbo pripravljen, koliko od začrtanega bo lahko uresničil, pa bo odvisno tudi od zavoda za spomeniško varstvo, saj je območje spomeniško zaščiten. V načrtih je namreč poleg dvorane tudi wellness center za ženske, manjši lokal, v gornjem delu pa naj bi bilo večje število apartmajev, velikih med 50 in 60 kvadratnih metrov. Investitor mora ob regionalni cesti mimo kulturnega doma proti zdravstvenemu domu zgraditi tudi pločnik in javno razsvetljavo.

Martin Odlazek, ki je dom kupil od Kmečke zadruge Kostanjevica, je zavrnil strah nekaterih, da doma ne bo zgradil: »V pogodbi, ki sem jo podpisal z občino o gradnji večnamenskega objekta, je določilo, da v kolikor v petih letih od pridobitve gradbenega dovoljenja oziroma šest let od sklenitve sporazuma, ki je bil podpisan junija lani, ne zgradim nove dvorane, ta

objekt sporazumno pripade občini Kostanjevica na Krki brez odškodnine. To pa, verjemite, ni v mojem interesu. Te parcele niti ne smemo bremeniti s hipoteko. Pogoji so torej ostri, zato je naš namen jasen. Tudi čas bo pokazal, da imamo resne namene.« Odlazek pričakuje, da bi v prvi polovici naslednjega leta lahko uredili vso potrebno dokumentacijo. Tako bi z gradnjo začeli sredi leta in da bi stavbo do zime spravili pod streho.

Na kostanjeviški kulturni oziroma združni dom smo krajanji zelo navezani. Ne le zato, ker so ga domačini pred dobrega pol stoletja gradili večinoma z lastnim denarjem in žulji, pač pa tudi zato, ker je več desetletij služil kraju in kulturi. Z njim je namreč tri desetletja upravljala Galerija Božidar Jakac, ki ga je tudi vzdrževala in posodabljala, v tem času pa so se na odru zvrstile številne kulturne prireditve; samo slovensko ljudsko gledališče iz Celja je v njem gostovalo kar 60-krat, v gosteh je bila tudi opera s celotnim ansambлом ...

Dom je leta 1993 po odločbi o denacionalizaciji pripadel kmečki zadrugi Kostanjevica na Krki oziroma Združni zvezi, ki je dala dom v upravljanje zadrugi. V dom se ni več vlagalo, zapisan je bil propadu, čeprav so se v njem občasno še odvijale prireditve. Še zadnjega pusta je bil tam nepogrešljivi občni zbor Prforcenhausa, ko se je vdrl del odra ...

DOM NA SODIŠČU

Po prvem neuspelem poskusu prodaje doma je sledil sodni postopek, v katerem je občina Krško oziroma Kostanjevica na Krki poskušala spodbiti odločbo iz leta 1959, ko je bil kulturni dom na podlagi Zakona o kmetijskem zemljišču dodeljen Kmetijski zadrugi Kostanjevica, dom se namreč ni nikoli uporabljal za kmetijsko dejavnost. Če se je občina v tožbi sklicevala, da je dom v času odločbe leta 1959 predstavljal javno dobro in da nikoli ni služil kmetijski dejavnosti, pa je Kmečka zadruga Kostanjevica navajala, da »dom ni bil zgrajen s prispevki krajanov, temveč s prispevki združnikov, ki so tudi krajanji in člani zadruge, zato dom ne more biti javno dobro, temveč združna lastnina.«

»Tožbi na upravnem in okrožnem sodišču smo po dveh letih umaknili in dosegli izvensodno poravnavo na podlagi sporazuma z novim investitorjem Martinom Odlazkom, ki se je obvezal, da bo zgradil nov kulturni dom, ki bo na voljo tudi občini in krajanom,« je dejal župan občine Kostanjevica na Krki Mojmir Pustoslemšek, ki v tem vidi razumno in sprejemljivo rešitev, saj občina za samo obnovo nima lastnih sredstev in jo bo tako bremenil le strošek za letni najem dvorane. Občina si je s sporazumom zagotovila tudi predkupno pravico in sicer ločeno na večnamenski dvorani in objekt v celoti, v kolikor bi bil dom kadarkoli predmet prodaje.

Sedanje vodstvo občine Kostanjevica na Krki je večkrat poslušalo očitke, češ da niso storili dovolj, da bi kulturni dom ostal v lasti lokalne skupnosti, kar pa župan občine Kostanjevica na Krki Mojmir Pustoslemšek zavrača: »Takoj ko sem nastopil mandat, je občina sprožila postopek na sodišču, saj smo se sklicevali na zakon o splošnem ljudskem premoženju iz leta 1954, ki je določal, da lastnina, v kateri se je odvijala

NEKOČ POLNA DVORANA KULTURNEGA DOMA | FOTOTEKA: GALERIJE BOŽIDAR JAKAC

kmetijska dejavnost, pripada kmetijskim zadrugam, kulturni dom pa nikoli ni služil kmetijski dejavnosti. Tudi dolgovi, ki jih je plačala zadruga ob gradnji, so predstavljali le majhen del vrednosti doma. Že takoj po prehodu lastništva na kmečko zadrugo Kostanjevica se je še takratna občina Krško dogovarjala, da bi dom zamenjali za zemljišče v obrtni coni, kjer bi lahko na bolj ustreznem mestu kot sredi otoka uredili svojo dejavnost s skladiščem, a dogovori niso bili uspešni. »Ker je bila Kostanjevica na Krki takrat še v občini Krško, tudi ni bilo pravega interesa za rešitev vprašanja lastništva doma. »Pravzaprav smo si vse skupaj skuhalo sami v Kostanjevici,« razmišlja Pustoslemšek.

A če pustimo ob strani očitke, kdaj in kdo bi moral kaj narediti, da bi dom ostal v rokah lokalne skupnosti, lahko danes rečemo, da bo občina kljub vsemu potegnila nekaj dobrega iz novega kulturnega doma: zrasel bo nov, glede na to, da bo imel zasebnega lastnika, pa je pričakovati, da bo dobil tudi dodatne vsebine, le tako se bo namreč naložba izplačala, od tega pa bo gotovo kaj pridobil tudi kraj.

KAKO SO GRADILI DOM ...

Kostanjeviški združni dom so začeli graditi leta 1948, o tem kako, kdo in s čim, obstaja tudi poročilo, ki ga je leta 1975 na podlagi zapiskov, dokumentacije in spomina spisal Ludvik Selan, predsednik gradbenega odbora združnega doma, ki je bil tudi predsednik Mestnega ljudskega odbora (MLO) Kostanjevica, ob njem pa so bili v gradbenem odboru še tajnik Stanko Gajšek, blagajnik Jože Potokar in podpredsednik Jože Špilar, ki je bil takrat tudi predsednik Kmetijske zadruge.

»Za gradnjo združnega doma smo potrebovali opeko, zato smo ustanovili Opekarno MLO Kostanjevica. Vsa opeka, ki je bila vgrajena v združnem domu, je bila izdelana v tej opekarni. Temelji so bili izkopani in dokončani že leta 1948. Pri gradnji so sodelovali vsi prebivalci takratne občine Kostanjevica in to brezplačno – udarniško. Samo zidarja Jožeta Cekuto iz Orehovca smo plačali. Takrat še ni bila tehnika takšna kot danes, ni bilo mešalcev za beton. 15.000 kg cementa in temu primerno količino peska smo morali z lopatami zmešati, da smo lahko napravili temelje našemu združnemu domu. Tudi drug gradbeni material smo delali na bazi udarniškega dela. 14.000 kg apna je bilo napravljenega zastonj. Lovci so požagali in pripravili 43 kub. metrov lesa zastonj. Vozniki iz vseh vasi so material zastonj pripeljali na gradbišče. Podiranje lesa je organiziral Vukčević Emil, prevoze pa je organiziral Jordan Franc iz Dobrave (Kovač). Opeko so ravno tako zastonj zvozili iz opekarnice. Največ opeke je zvozil Hodnik Jože Brivec in to 15.000 kom. Ostalo opeko smo zvozili ostali vozniki – ravno tako zastonj.«

Selan piše, da so pri delu pomagale tudi žene. »Organizacija AFŽ Kostanjevica je naredila 2.780 ur prostovoljnega dela. Poskrbela je tudi za skromne malice udarnikom in v ta namen nabrala: 121 litrov vina, 100 kg orehov, 241 jajc, 49 kg moke, 7 kg sladkorja, 5 litrov žganja, 21 litrov mleka, 3 kg marmelade, 24 kg pšenice in 35.975 din denarne pomoči. Morda se bo komu zdelo smešno, da te stvari naštevam, vendar pa pripominjam, da je takrat bila hrana na karte in ne tako kot danes na prosto prodajo.«

Poročilo navaja, da so pri gradnji doma po-

KINOPROJEKTORJI BODO ODSLEJ V TEHNIČNEM MUZEJU SLOVENIJE, OB NJIH PA BO ZAPIS, DA JIH JE PODARILA OBČINA KOSTANJEVICA | FOTO: **TANJA JAKŠE GAZVODA**

magale tudi ostale organizacije: organizacija OF je naredila 4.184 ur prostovoljnega dela, organizacija LMS 2.433 ur, sindikati 921 ur udarniškega dela, geodetski bataljon, ki je bil v gradu 1.620 ur udarniškega dela.

»Ker smo imeli zelo malo denarja na razpolago, smo delali takole: pokojni Kekič iz Prekope je vozil pesek in smo mu za 100 kub. metrov pripeljanega peska plačali le 90 kub. metrov, 10 kub. metrov je pripeljal zastonj. Ravno tako je takratni mizar Bizjak Anton naredil vse hrastove obloge v združnem domu. Pri izplačilu smo mu plačali 5 odst. manj kot je zahteval. Pri vseh delih, ki smo jih plačevali, smo se dogovarjali in dogovore dosledno izvajali. 31. 12. 1951 smo imeli takšno finančno stanje: nabranih prostovoljnih prispevkov je bilo 187.170 din (za primerjavo: moja takratna plača predsednika MLO Kostanjevica je znašala 2.000 din). V blagajni je bilo 24.026 din, v banki pa smo bili dolžni 1.306.773 din.«

Selan, ki pravi, da so jih pri delu bodrile besede maršala Tita: Junakom borbe naj slede junaki dela!, v poročilu navaja, da je bilo tudi veliko drugih akcij v korist gradnje združnega doma v Kostanjevici na Krki. »Tako je bil na primer Grlovič Anton iz Globočic cestar občine Kostanjevica, plačo je prejemal od občine, a delal je z mojim privoljenjem pri združnem domu. Podpredsednik Špilar Jože je kot predsednik Kmetijske zadruge velikokrat dal nalog, da so s traktorji zastonj vozili material za združni dom. Nepozaben je tudi primer Furarja iz Ržišča, ki je pripeljal poln voz kamenja iz Ržišča in rekel: To sem pripeljal od doma in vas prosim, da vgradite v naš združni dom. Ko smo prekrivali streho, nam je primanjkovalo mnogo pridnih rok. Zelo smo bili veseli, ko nam je Gajškova Stana pripeljala dva razreda otrok, ki so nam pomagali pokriti streho združnega doma. Največje breme je ležalo na nama s Špilarem. Oba skupaj sva napravila

NA MESTU STAREGA BO ZRASEL NOV KULTURNI DOM. POLEG DVORANE, KI BO V PRITLIČJU, NAJ BI IMEL ŠE PRVO NADSTROPJE IN MANSARDO, INVESTITOR PA BO OHRANIL TUDI PARK. Tloris objekta naj bi bil 1.300 kvadratnih metrov, kar je dvakrat toliko, kot sedaj. | FOTO: **TANJA JAKŠE GAZVODA**

1.778 ur udarniškega dela in to na samem gradbišču. Tu niso vštete tiste ure, ki sem jih opravljal na terenu. Na splošno lahko z veseljem povem, da so ta dom gradili naši ljudje prostovoljno in marsikaj darovali za to, da se je ta dom lahko dogradil.« Dom je bil pod streho 9. 11. 1950, otvoritev pa je bila 1.8. 1953.

A načrti iz časov gradnje kažejo, da so bili načrti mnogo širši: zgrajen je le prosvetni del zadružnega doma, v prvotnem načrtu pa je bil tudi trgovski in gospodarski del, a gradnja je ostala le na papirjih.

S KULTURNIM DOMOM TUDI RAZCVET KULTURE V KOSTANJEVICI

Kultura je bila v Kostanjevici na Krki že v začetku 20. stoletja na zavidljivi ravni, leta 1909 je bilo namreč ustanovljeno Katoliško slovensko izobraževalno društvo, najbolj je živela gledališka dejavnost, je pa kulturno življenje v mestu doživelo nov razcvet leta 1953, ko je Kostanjevica na Krki praznovala 700-letnico podelitve mestnih pravic – takrat je tudi dobila

kulturni oziroma zadružni dom, istega leta je postal učitelj v tedanji nižji gimnaziji, kasnejši osnovni šoli izjemna osebnost – Lado Smrekar. Kot v zborniku Vekov tek piše Aleš Gabrič, je leta 1953 vnovič oživilo turistično društvo, ki ga je vodil Jože Jančič.

»Kulturno društvo Lojze Košak je s Smrekarjem dobilo režiserja, ki je v naslednjih letih z domačim kadrom in gosti (tudi poklicnimi gledališčniki!) pripravil številna odrska dela. Z njimi so nastopali največkrat v kostanjeviškem Domu kulture, odpravili pa so se tudi na gostovanja po bližnjih in nekoliko bolj oddaljenih krajih ...« je med drugim zapisal Gabrič, ki navaja, da »so zagnani organizatorji kostanjeviškega kulturnega življenja dobro vedeli, kako se stvari streže. Na gostovanja v Dom kulture jim je uspelo zvabiti ugledne umetnike in znanstvenike iz vse Slovenije in tudi nekaj tujcev, ki so prišli pokukat, koliko je resnice v govoricah o kulturnem čudežu v najmanjšem slovenskem mestecu, ki so se začele širiti v številnih krajih, tudi v

slovenski kulturni metropoli. Večina tistih, ki so sredi petdesetih let prvič gostovali v Kostanjevici na Krki, je bila še večkrat gost dolenskih Benetk in nekateri so se v kostanjeviškem Domu kulture, v šoli ali v obnovljenem samostanu počutili kar domače. Tega svojevrsnega fenomena seveda ne bi moglo biti brez vestnih organizatorjev in tudi ne brez zveste publike. Dom kulture najmanjšega slovenskega mesta je bil namreč zelo obiskan in glas o prireditvah je segel daleč, tako da se ljudem ni bilo odveč pripeljati v Kostanjevico na ogled vrhunske kulturne prireditve.«

Že leto po odprtju kulturnega doma so v Kostanjevici na Krki pripravili teden kulture, ki se je razvil v Dolenjski kulturni festival, ki je združeval gledališko, glasbeno, muzejsko in likovno umetnost. V razvejani kulturni dejavnosti je imel kulturni dom v vseh desetletjih posebno mesto, globoko zasidrano tudi v srcih Kostanjevičanov.

| TANJA JARŠE GAZVODA

OB SLOVENSKEM KULTURNEM PRAZNIKU

Marsikateri dogodek po svetu je povezan z datumom 8. februar. Na ta dan je bila denimo ustanovljena najstarejša nizozemska univerza (Leiden University), po štiriinosemdesetih dneh v vesolju, se je osmega februarja na Zemljo vrnila posadka prve ameriške vesoljske postaje Skylab. Ta dan se je rodil francoski romanopisec Jules Verne in ta dan je bil zadnji v življenju velikega slovenskega pesnika Franceta Prešerna. Slovenci zavoljo stebrov, ki jih je slednji postavil slovenski kulturi in umetnosti, 8. februarja praznujemo državni in kulturni praznik in tudi letos so v ta namen po vsej Sloveniji potekale številne prireditve.

V Kostanjevici na Krki so osrednji dogodek pripravili v prostorih OŠ Jožeta Gorjupa. Mrzel nedeljski večer je ogrel in popestril zanimiv in dinamičen program. Domači osnovnošolci so predstavili kar nekaj točk. Nastopila je plesna skupine Harlekin, ob glasbeni spremljavi Big Banda Krško, pod vodstvom Aleša Suše, sta zapeli Maša Zagorc Prešernove in Tanja Molan Privškove pesmi, na trobenti pa je soliral Dominik Krajnčan. Poleg župana je občinsko prireditev z slavnostnim

ŠOLSKI PREŠEREN | FOTO: MATEJ JORDAN

govorom otvoril in osmisli akademski slikar Jože Marinč. Nagovor je bil moder in srčen, zato vam ga prenašamo v celoti.

Spoštovani!

Povedal vam bom nekaj misli. Splošnih. O kulturi se največ govori enkrat ob kulturnem prazniku, potem pa dolgo nič. Ko izbirajo ministre, je kulturni minister

SLAVNOSTNI GOVORNIK | FOTO: MATEJ JORDAN

ta zadnji.

Če ne bi bilo ustvarjalcev, tudi ne bi bilo galerij, gledališč, kina, knjižnic, radia, televizije.

Če bi vse to izginilo, bi se šele zavedali, kako široko nas objema ta kultura.

Moj galerist dobro živi, kustos ima redno plačo, ti se pa znajdi, če se moreš. Likovnega trga ni. Prodajna galerija je resna ena sama, razpisov skoraj ni, naročil še manj. Politika, če se le da, nas črta. Smo tako rekoč nepotrebni.

Kje so tisti stari meceni, ki so imeli ob sebi radi družbo pesnikov, skladateljev, slikarjev, arhitektov. Ob skupni debati so reševali svet, nekaj pa so tudi delali. Imeli so vsaj možnosti. Tujina je že zdavnaj ugotovila, da je umetnina naložba, kapital.

Res smo čudaki, fino pa je, če nas kdo razume. Delamo kar moramo, dobro, da smo trmasti.

Na dopustu, nekje daleč od vsakdanjega dela, se zbudi naše dojemanje šumenja morja, pesem, dobra knjiga, tu so prijatelji, stara mestna jedra, cerkve, narava. Stopi k sosedu, zaželi mu dobro jutro, sončen dan. Darovanje je dar, darovanje je sreča.

V trenutku izraženo stanje, ko pogledamo in rečemo: Danes sem srečen.

Od kod črpati moč in strast? Resnica je pot svetlobe, vedno in povsod. Mi smo majhni palčki, puščamo majhne sledi, neskončnost je večna. Dobra dela ostanejo. Odločitev je v tvojih dlaneh. Kultura je, če jo iščemo ali pa ne.

Mladino popeljimo iz gostiln in zidanic v sonce, dajmo jim možnosti. Mladost daje

čisto nove ideje, nore ideje.

Pogrešam srečanje vseh, ki se hočejo izražati.

Kostanjevica na Krki - kulturno mesto. Pogrešam prehoden atelje za gostujoče umetnike s celega sveta, pogrešam literarno društvo in čitalnico, pogrešam debate in boj ob branjenju stališč, pogrešam gledališče, pogrešam na vogalu prižnico, pogrešam lepoto dvorišč, metlo, pogrešam mladinsko sobo, pogrešam vsesplošni občinski piknik, pogrešam podporo norim idejam, ki bi prebudile ljudi, pogrešam kulturni dom, pogrešam drznost oblačenja mladih deklet.

Občudujem nekdanjo samostansko cerkev v vsej svoji veličastnosti, vsaka razstava umetnika daje svojo lastno izpovedno moč, sožitje, deluje prav božansko. Občudujem Formo vivo, svet v malem. Občudujem Flok art, končno mladi se zbudijo, super, imajo vso mojo podporo. Občudujem fotogalerijo »Kaselc«, vedno boljše in boljše fotografije, njihovo vztrajnost, cilj.

Občudujem hrabre in drzne ljudi. Občudujem šolsko likovno zbirko. Občudujem lepoto kraške jame. Občudujem vinograde in vonj po pečenem kostanju, toplo Krko in veslanje okoli otoka. Občudujem lesene mostove in otroški extempore. Občudujem razgovore po otvoritvi raz-

stav v gostilni ob kozarcu vina. Občudujem ponosni kas konj na polju in barvo balona na nebu. Občudujem knjižnico, njihovi literarni gosti so žar upanja. Občudujem mir ribičev na obali. Občudujem mlade, ki igrajo rock.

Projekt zahteva sodelovanje nas vseh, prijaznost, odnos do okolja, obiski prirediteljev. Hodim med ljudmi, slišim ljudstva glas. Počasi. Truditi se bo treba. Pogovarjati.

Vzornik, filozof Slavoj Žižek, pol leta sem rabil, da sem razumel njegovo, med silovitim govorom pljuvanje. Strast do življenja.

Povedal bom nekaj misli. Osebnih. Strast do dela mi je ostala. Hvala Bogu. V tem pogledu sem fanatik, slikanje je moje življenje, to ve tudi moja družina. Brez tega sem mrtev. Imam srečo. Rodil sem se kot slikar. Nekdo je to določil. Sploh nisem veliko o tem razmišljal. Tako je in pika. Umetnost spoštujem tudi zato, ker me je rešila iz težkih življenjskih preizkušenj.

Naša dela govorijo naše misli. Vsako posebno razlaganje lahko moti. Ko je najtežje, si rečem: Jože, vse to je igra. Težko najdem sogovornika, ker tudi sam premalo govorim.

Včasih dejstva prekrivamo s sanjami, vzburjenji, načrti, bitkami, strastmi, religijami. Ko tančica pade, se najdemo iz oči v oči s svojim lastnim telesom. Cilj je delati, ne oziraje se na kogarkoli in postati močan. Vse drugo je pasja figa. Napredek pri delu je dovolj velik odkup za nerazumevanje bedakov.

Če hlev diši po gnoju, prav. Hlev mora dišati po gnoju.

Slikati take slike, ki silijo k razmišljanju vsakogar, ki resno jemlje življenje.

Nekoč, ko sem poslušal tišino na obali, toplo je bilo, sem začutil, da sem srečen. To sem izgovoril na glas. Še sedaj ne vem zakaj je bil prav ta trenutek moj trenutek.

Majhni drobni koraki bližnjih ciljev je skromnost življenja in popolnost. Nekje daleč v mirovanju uživam v senci borovcev. Idila.

Včasih se mi zdi vse brez veze, Nizozemska skrbi za občinske umetnike. Kultura okolja. Skrb za čisto. Prijaznost. Dobro za drugega. Kultura obiskovanja prirediteljev. V vsakem delu je kultura. Vsi smo kulturniki. Bodimo prijatelji. Naredimo nekaj sami. Pomoč starejšim, ... skrb za soseda. Druženje v pesmi in besedi.

Berimo. Knjižnica. Brez nas ni potrebe po muzejih, galerijah, gledališču, kinu ... dan brez vsega, misli v sebi, čiščenje tele-sa in duha. Hodimo, hodimo ... O kulturi. Umetnik.

Vedno je bolje za nas slikati kot govoriti.

Povedal bom nekaj svojih vodil.

Prvi je pred vsemi drugimi, vsi ostali so za njim. Prvi ima večjo odgovornost, drugi je varno za njim.

S srečo je tako, več delaš, več je imaš.

Pri delu je pomemben začetek.

Vsak uspeh je neke vrste zaustavitev.

Kdor te razjezi, te premaga.

Navdušenje je največje bogastvo. V vsaki težavi je tudi priložnost.

Redno ustvarjalno delo ohranja mladost.

Ko delo govori, mu ne skačite v besedo.

Spominjam se.

Košnja ob 4. zjutraj, podiranje smreke z ročno žago, nočno kuhanje »šnopsa«, klicanje jelena, mraz, lulanje v postelji, grabljenje listja, jahanje krave, puščica v vratu, lovljenje kresničk, prvič v šolo, bosi polet. Kaj vse je brusilo, ustvarjalo mojo pokončno držo.

Bile so tudi radosti.

Spominjam se leta papirnatega aviona v vetru, igre Škarjice brusit, prve vročice ob pogledu nanjo, piščalke iz jesena, spominjam se vonja šmarnic do Rdeče stene, »fasenge« in bombona v večernem mraku. Smeh deklet na kmečkem vozu, polnem dišečega sena, sankanja ponoči, prve hruške korošice, ... nikoli pozabil. Na oknu je slonela do pasu gola.

Moja zgodba ni nujno prava in edina. Je samo ena od različnih možnosti.

Dela govorijo. Vedno dela govorijo. Vse kar dodamo, motimo.

Vztrajam pri besedi igra. Težko najdemo sogovornika.

Gre za obup, ki si ga prikrivamo.

Izmenjava izkušenj, da se naučimo ljubiti. Toliko lepega, pa tega ne vidimo, čutimo, sodelujemo. Ti meni, jaz tebi.

Ljubezen bogati življenje.

Poslušati in slišati drug drugega. Obstani, poslušaj. Ustavi se, poslušaj. Premisli - odgovori.

Močni simboli vodijo v pot odraslosti.

Treba je odrasti, se zavedati odgovornosti, postaviti se na lastne noge. Potem pa hoditi, hoditi. Korak za korakom.

Živeti lagodno, mlačno življenje ali pa strmo naporno, ki vodi k popolnosti in večji svobodi. Vedno trpim, se dolgočasim, če je cilj brezzvezen, trenuten, prazen.

Rad premagujem ovire.

Strast je gibalo kot let ptice. Ljubim ptice, svoboda letenja vodi moje sanje. Čutim

širino sveta, neizmerna moč potepanja. Življenje v skupnosti ni samo boj, moč, hrana. Tisoč življenj, tisoč drugačnosti. Vsi smo drugačni. V slogi je moč. Najboljše se zgodi takrat, ali pa nikoli.

Ko misli krožijo ob koncertu, poeziji, petju, nekaj jih je premaknilo, vzburilo, delujejo, ustvarjajo, torej sem živ. Nisem dovolj mlad, da bi vse vedel. Mladost vse ve. Vsaj v jeziku, če ne drugače.

Humor je vodilo. Nikoli ne zgubiti smisel za humor. Humor na račun sebe je najboljši. Veliko se smejem, tudi na glas, če tako pride.

Če ne poznamo zgodovine, ne vemo kam gremo. Spoštuj starejše.

Muke včasih ne trpijo samo na odru junaki, ampak tudi obiskovalci, bralci. Odmik je nujno potreben za samo - očiščenje kulturne onesnaženosti. Osamljena kmetija, poslušanje glasbe in doživljanje narave, branje. Redni obiskovalci kulturnih prireditev doživijo marsikaj.

Ali je nebo res tako lepo kot pojejo ptice? Lepa vprašanja po navadi dobijo lepe odgovore. Znanje je omejeno, domišljija je brezmejna.

Srečne tisti, ki ni blazno vezan na nobeno stvar na tem svetu, z radostjo potuje skozi življenje dogodkov, ki se dan za dnem menjajo.

Slikati je včasih čisto lahko, drugi čisto nemogoče. Dan ni podoben jutru, petek je drugačen od srede. Radovednost je užitek. Do določene slike čutim pravo ljubezen, ne boste verjeli. Naloga nas vseh je, da imamo usta odprta.

Teme ne izbiramo, pridejo in odidejo. Kaj je popolna resnica? Popolnost bivanja.

Ljubezen do življenja.

Iz trdega fizičnega dela spoznamo, da lahko prodajamo tudi možgane. Prebiti

in odlepiti od dna. Izkušnje nosijo malho polno. Pustolovec. Raziskovalec. Učenec. Živim, da slikam. Slikam zato, da živim. Vsa ta dela, razumljiva, nerazumljiva, lepa - grda, vesela - žalostna, so, živijo, če jih maramo ali ne. Kakorkoli, če se nas ne dotaknejo, je škoda, izgubljeni čas.

Vsak dan je nov dan. Drzen dan. Drznost, upati se, premikamo gore. Radi spremenjamo svet. Ta nemirni duh ustvarjanja včasih pogrešam. Pogrešam dialog. Pogrešam zdrava nasprotja, misel udari ob misel.

Modrost pridobiš s pomočjo učitelja brez bolečin ali z bolečino prek življenja. Življenje te vodi skozi trde izkušnje, to je pot, ki te brusi, obdeluje in zgradi močan karakter.

Vedno sem rad gledal kako drugi delajo. Pusti odklenjena vrata, le tako lahko pridemo. Potep koristi telesu in duši. Veliko časa porabim za molčanje, tako da se nisem naučil govoriti. Izmenjava je največji dar, ljubezen. Kultura je celotna stvaritev človeške družbe (znanost, religija, ideologija, tehnologija). Široko delovanje.

Pogrešam pod senco dišečo v soncu in smeju pogovor o barvi, dekletu, o resnici, o gozdu, o bolečini, o poeziji, o vsem, potem pa sladka tišina. V mislih se pretakajo vroči tokovi razburkanega večera, ki se umirijo, ko ugasnemo luč. Sanje. Če obstaneš, si mrtev.

Ne prepusti se neizmernemu ugodju, lenobnosti, toku, ki te nosi sem in tja. Smo nenavadneži, moji otroci mi pravijo »čudak«, prijatelj mi reče: Jože, ti si za umetnika že mal' preveč normalen.

Tako je govoril Jože. Natisnili smo, da boste lahko o tem razmišljali večkrat.

ORKESTRU JE DIRIGIRAL ALEŠ SUŠA | FOTO: MATEJ JORDAN

KO ŠELMA PREVZAME OBLAST ...

PRIHOD POVORKE V MESTNO JEDRO
| FOTO: BOŠTJAN PUCELJ

ZAČETEK POVORKE
| FOTO: JANA DRAŠLER

Približno 45 dni pred največjim krščanskim praznikom, Veliko nočjo, po vsej Sloveniji praznujemo pust. Tudi v Kostanjevici na Krki vsako leto pripravijo pustovanje, ki traja od nedelje do srede. V nedeljo okoli 14. ure se v Kostanjevici začne pustna povorka, na kateri lahko obiskovalci vidijo tako domače kot tudi pustne skupine iz drugih krajev.

V pustnem času (torej od nedelje do srede) v Kostanjevici na Krki prevzame oblast šelma. Šelma je simbol kostanjeviškega pustovanja, nosi jo oče šelme, ki je najbolj pomemben mož v pustnem času. Tine Hodnik, oče šelme pove: »V simbolu šelme je sveča, ki nam v pustnem času sveti, da znamo priti domov.« Tako kot drugod po Sloveniji ima tudi Prforcenhaus svoje like, ki vsako leto zabavajo obiskovalce. »Oče šelme, purger garda, kanonik, mestna gospoda, guverner banke, menihi, mestni sodnik so glavni liki,« je dejala Margita Sintič, predsednica Etnološkega društva Prforcenhaus, ki tu vsako leto organizira pustovanje.

Pred povorko še otvoritev šentjernejske ambasade v Kostanjevici

Kot zanimivost velja omeniti, da sosednji mesti Kostanjevica na Krki in Šentjerneja tako dobro sodelujeta, da vsako leto v pustnem času odpreta

ambasadi. Uro pred začetkom povorke se na oranžnem bloku odkrije šentjernejski simbol. Šentjernejski ambasador, ki že leta živi v Kostanjevici je Janez Zagorc.

Toda vrnimo se k povorki. Na njenem čelu, v spremstvu purger garde, ki skrbi za red v mestu, stopa Oče šelme. Takoj za njim se na zadnjem delu avtomobila pelje kanonik, ki pred vsako gostilno prebere oklic kostanjeviškega kurenta (to je šema, vsakoletni lik Prforcenhaus, ki je narejen iz slame). Gostilničar mora po tradiciji dati pijačo za celo povorko. Za njim koraka mestna godba na pihala s predvodnikom Matjažem Krhinom na čelu. Tudi Krhin (znan tudi kot Hini) je eden izmed Prforcenhausovih likov, saj s svojim plesom do solz nasmeje marsikaterega obiskovalca. Za njimi se zvrstijo še predsednik Prforcenhaus, v kočiji ter mestna gospoda. V kočiji pa se pripelje tudi guverner banke, ki ga letos spremlja mestna dama Judita Lajkovič Mladkovič, sicer direktorica občinske uprave. Na vprašanje, kaj bo danes počela mestna dama, odgovori: »Danes se držim guvernerja banke, in sicer zato, ker občina že ve, zakaj se denarja drži.« Za njimi pa so se zvrstile pustne skupine. Med njimi velja omeniti eno največjih in najbolj organiziranih pustnih skupin, ki se že

dvanajsto leto zapored predstavlja na pustni povorki v Kostanjevici. To je pustna skupina Malence. V nedeljo so se predstavili kot Slovenske železnice. Njihov član Matej Drobnič je o organizaciji tako velike skupine povedal: »Približno mesec dni pred pustom se sestanemo in nato se do 14 dni pred pustom dogovarjamo, katero temo bi predstavili. Zatem se začne delo. Pri takšnih maskah kot je letošnja, ki je zahtevna zaradi rekvizitov, sem vesel, da je v naši vasi kar nekaj moških, ki takšno delo tudi opravijo. Vsak član pustne skupine po svojih močeh prispeva k pustni maski. Nekateri k rekvizitom, drugi h kostumom.« Malenčani so letošnjo masko delali tri do štiri dni. Pustno masko vsako leto delajo na Jordanovi (po domače Michelčevi) domačiji, ki se v zadnjih dneh pred pustom prelevi v pravo malenško utrdbo.

Kostanjevičani presenečeni nad številom pustnih skupin

Medtem ko je vse do lanskega leta število pustnih skupin upadalo, bi lahko letošnje leto šteli za nov začetek, saj je bilo pustnih skupin zelo veliko. Sintičeva je povedala: »Na pustno povorko vsako leto povabimo tudi druge pustne skupine, letos pa so drugi kraji tudi sami pokazali interes in smo jih z

veseljem povabili«. V Kostanjevici na Krki se je letos prvič predstavila pustna skupina iz Šmarjeških Toplic. Franc Anderlič, podžupan občine Šmarješke Toplice, je dejal: »Iz Šmarjeških Toplic smo se pripeljali s turističnim vlakcem. Predstavljamo Hotel Šmarješke Toplice, to je prvi vagon, v drugem vagonu so šmarješki balonarji, v tretjem vagonu pa se predstavlja avditorij Šmarjeških Toplic s plesno skupino Fuki Muki.« Poleg pustne skupine iz Šmarjeških Toplic, stalnih obiskovalcev

iz Dobove in kurentov iz Markovcev, pa so se v nedeljo prvič predstavile tudi maske iz Dobropolja. Prav tako pa ne velja zanemariti domačih pustnih skupin. Iz Dobrave pri Kostanjevici so prišle vile Čestitke, domačini so naredili ekološko masko, ki je predstavljala reko Krko in se s sloganom »Očistimo Krko v enem dnevu« predstavila obiskovalcem. Zelo zanimiv je bil tudi Franc Kržičnik s svojo skupino, ki je predstavljala nogometno reprezentanco na svetovnem nogometnem prvenstvu. Povedali so, da so zaradi recesije raje oni prišli v Kostanjevico, saj vedo, da Kostanjevičani ne bi mogli priti navijat v Afriko. S seboj so pripeljali

tudi afriška dekleta.

Letošnje leto pa je posebno še po nečem. Prforcenhaus je namreč predstavil tri nove like. Eden izmed njih je mestni glasnik, katerega predstavlja mladi igralski up Stane Tomazin: »Predstavljam bobnarja, ki prebere razglas. To je čisto novi lik, za katerega sem bil izbran, a sem imel težko konkurenco. Mislim, da je dejstvo, da sem doma na kostanjeviškem otoku, pomagalo pri odločitvi.« (smeh)

Letos malo drugačen občni zbor

Zaradi obnove kostanjeviškega kulturnega doma je bil občni zbor Prforcenhaus prestavljen iz ponedeljka na

nedeljo. Letos je bil občni zbor zadnji del pustne povorke. Seveda to ni bil takšen občni zbor, kot so ga bili Kostanjevičani vajeni. Člani Prforcenhaus so izpeljali le volitve predsednika. Po navadi so volitve potekale tako, da je purger garda v dvorani poiskala kandidata, ga odnesla na oder in »prisilila«, da je častno prisegel. Letos vsekakor ni bilo pravega vzdušja. Večina obiskovalcev je že pred koncem povorke odšla s prizorišča zaradi strahu. Purger gardi tako ni preostalo drugega, kot da steče v najbližjo gostilno in na oder prinese kar njenega lastnika. Novi predsednik Prforcenhaus je torej Anton Žulič.

| ALJA ANGELI

ZAPRISEGA NOVEGA PREDSEDNIKA TONIJA ŽULIČA
| FOTO: MATEJ JORDAN

ISKRENO DOŽIVETJE
| FOTO: BOŠTJAN PUCELJ

Odgovor etnološkega društva »Prforcenhaus« na prejeto pismo občana z občanko

Etnološko društvo »Prforcenhaus« Kostanjevica na Krki, kakršno je danes, je iz stoletne tradicije druženja in zabave posameznikov, preraslo v društvo občinskega, regionalnega, državnega in evropskega pomena. Zato članstvo v njem, pa naj gre za preprostega človeka, delavca, kmeta, gospodinjjo ali človeka s še tako »visokim statusom ali položajem«, ni žalitev in sramota, pač pa ČAST biti del dolgoletne tradicije našega mesta in kraja.

Pri tem pa ne gre za pobiranje denarja od ljudi, ki se potem zapije, ni zgolj društvo »njih, ki pašejo, dihajo in bedačijo skupaj, tistih, vedno istih maskot«, pač pa vseh, ki so pripravljeni soprispevati k napredku in razvoju društva in njegovi umestitvi na višji nivo delovanja. Mnogo je občanov, ki s svojim, tako finančnim kot materialnim prispevkom, pomagajo našemu društvu in mnogo nas je zelo delavnih ter pripravljenih svoj čas porabiti za dejavnost, ki je v našem društvu živa in aktivna skozi vse leto in ne samo takrat, ko naš občan z občanko o tem kaj sliši ...

Da je temu res tako nam je v potrditev lanskoletna in letošnja rekordna udeležba pustnih skupin in pa obiskovalcev, ki s svojim obiskom pozdravijo naš trud na Šelmariji. Pravila in bonton pa nas zavezujejo tudi k njihovi pogostitvi (topel obrok, krof in 2 dl pijače). Sodelovanje in gostovanja našega društva pri naših prijateljih tako v Kanalu ali pri Korantih iz Markovcev pa zahtevajo del sredstev, ki se nam obrestujejo tako, da tudi oni vsako leto z veseljem gostujejo pri nas v Kostanjevici na Krki. Skratka, sredstva se porabijo gospodarno in strogo namensko, prireditve pa se pripravljajo v skladu z vsemi predpisi, kar zahteva nemalo dela, časa in udeležbe v postopkih. Pridobivanje sredstev za naše društvo pa temelji tudi na prijavi na vsakoletni razpis za sofinanciranje turističnih prireditev, kjer pa z računi za »pijančevanje« resnično ne bi mogli kandidirati.

V letošnjem letu se naše društvo ponša z izdajo prve zloženke, nove predstavitvene zastave »fane«, nove zastave z našim simbolom, sedmimi novimi liki

– kostumi, simbolom šelme – priponko; poleg tega smo ob 15. letnici delovanja Pihalnemu orkestru Kostanjevica na Krki kupili trobento, nabavili smo novo ozvočenje za spremljevalno vozilo, nove jumbo panoje, nove plakate za Kostanjeviško noč, izvedli smo Kostanjeviške noči – za vse to smo prejeli same pohvale itd. Še več pa je ostalih materialnih stroškov, kot so elaborati za zaporo ceste in postavitve cestnih zapor, ki segajo v tisoče eurov.

Zato so izrazi, kot jih je uporabil »občan z občanko«, žalitev za naše društvo kot celoto, njegove člane in naše delo. Najlažje je biti zunanji opazovalec, zalezovalec in kritik. Kaj narediti, pomagati, prispevati, to je druga zgodba. Sicer pa bomo za take in podobne ustanovili podsekcijo društva "kritizerji". Dobrodošli !

Do zore!!!!

ETNOLOŠKO DRUŠTVO PRFORCENHAUS
KOSTANJEVICA NA KRKI

| PREDSEDNICA : MARGITA SINTIČ – GETI

Življenje in delo v gostilni

POGOVOR Z ANO JEVNIK IZ KOSTANJEVICE

V prejšnji številki Novic smo lahko izvedeli, kako je potekalo življenje in delo v vaški gostilni na Ržiščih, tokrat pa se selimo v Kostanjevico. Predstavljamo vam Ano Jevnik, ki jo gostilničarstvo spremlja že od rojstva. Na vprašanje česa se iz časa, ko je še delala v gostilni najbolj spominja, se je njen odgovor glasil, da nedeljskih juter, ko je prišlo res veliko ljudi in je bila gostilna čisto polna.

Anina starša sta po poroki leta 1925 najela gostilno v »Majzeljevi« hiši v Šentjerneju in se vanjo skupaj vselila. Tu se jima je v juniju rodila hčerka Ana. Družina se je po petih letih prvič selila. Iz Šentjerneja so se preselelili v Mokronog, kjer sta starša prav tako najela gostilno, ki pa sta jo tam vodila le kratek čas, saj so se kmalu zopet vrnili v Šentjernej. Sledila je še zadnja selitev, selitev k Miklavžu na Gorjancih. Oče je tam zgradil hišo in

JEVNIKOVA GOSTILNA | FOTO: OSEBNI ARHIV

z ženo sta v njej stanovala in imela gostilno vse do leta 1942, ko je na Gorjancih prišlo do vojaških spopadov, v katerih je bila njihova hiša požgana, Anina starša pa pregnana v dolino. Med vojno je njihova štiričlanska družina živela na domu Anine mame v Stražniku pri Pleterjah. V hiši so stanovali skupaj z mamino sestro in njeno družino, tako da jih je skupaj živelo osem. Med vojno so Ana in njena družina delali v samostanu v Pleterjah. Ana se tistega obdobja dobro spominja: »Vsi smo delali pri njih. Oče in brat sta, ker sta bila možka in sta smela v samostan, delala v notranjosti samostana, jaz sem delala pa zunaj. Delali smo v vinogradu, v hosti in na njivah – okopavali, sušili krmo, kopali v vinogradu. Mama je že kot dekle veliko šivala, zato je menihom šivala obleke. Nikoli nismo bili brez dela, pa tudi brez denarja ne, saj smo bili za vso delo plačani.« Po vojni sta se Anina starša zopet vrnila na Gorjance. Oče je obnovil notranjost požgane hiše in zopet odprl gostilno. Ana in njen brat sta osnovno šolo vseh osem let obiskovala v Šentjerneju. Starša sta se preselila na Gorjance še v času njenega šolanja, zato sta Ana in brat stanovala v Stražniku pri teti in od tam hodila v šolo v Šentjerneju. Po končani osemletki se je Ana vpisala v Meščansko šolo v Novem mestu, ki so jo vodile nune. V Novo mesto je Ana hodila le eno leto, saj se je takoj za tem začela vojna.

Ana se dobro spominja poletij in šolskih počitnic, ko sta z bratom bila pri starših na Gorjancih. Vsak dan je eden od njiju moral v Šentjerneju v trgovino, da je kupil vse, kar je njuna mama potrebovala v kuhinji in v gostilni. Ana pripoveduje: »Velikokrat sem se iz Šentjerneja vračala domov, ko se je že začelo večeriti. Pred mano je bila še cela pot na Gorjance. Bilo me je strah hoditi po temni hosti, včasih je svetila luna in se je bolje videlo, takrat je bilo lažje. Zvečer je mama izpred hiše zaklicala v dolino, jaz sem se ji oglasila, da je vedela, da prihajam. Mama mi je včasih prišla tudi naproti in sva skupaj šli proti domu, tako mi je čas hitreje minil.« Miklavž je bil priljubljena izletna točka, Ana se spominja: »Večinoma so na izlete in počitnice k Miklavžu hodili Novomeščani. Pri nas so tudi prespali na krmi, mama jim je pogrnila rjuhe in so spali.«

Ana se dobro spominja tudi obiska

GOSPA ANA PRI PEKI KROFOV LETA 1970 | FOTO: OSEBNI ARHIV

pleterskih menihov na Gorjancih: »Vsako leto so imeli en večji izlet in eno leto so prišli tudi k nam na Gorjance. Pri nas so imeli postanek in so prosili mamo, če lahko malicajo v gostilni. Mama jim je seveda dovolila, usedli so se v gostilno, pomalicali in nama z bratom, kot da bi naju obiskal Miklavž, pustili kupček dobrot – sladkor, čokolado in piškote. Z bratom sva bila dobrot seveda zelo vesela.« Ana nadaljuje: »Ko sem bila še majhna in sem se lačna vračala iz šole mimo samostana domov, sem šla večkrat prosit za kakšen košček kruha, pa sem ga vedno dobila, zelo dobri so bili.« Kmalu po koncu vojne se je Ana poročila. Svatbo sta z možem Tonetom imela na Vodenicah in tisti dan je bilo, po Aninem pripovedovanju snega do kolen, čeprav ga niso pričakovali, saj je bil šele oktober. Po poroki sta Ana in mož najprej eno leto živela v Griču pri Luštkovih. Iz Griča sta

se nato preselila na Polom, kjer sta imela gostilno tri leta. Bil je namreč čas, ko se je na Polomu gradila cesta. Ana pripoveduje: »Gor je bilo veliko delavcev, dvajset jih je bilo iz Bosne, ti so s konji vozili drva, bilo je okoli šestdeset Ličanov, ki so prav tako delali z lesom, pa še trideset Primorcev, ki so gradili cesto.« Delavce sta s hrano in pijačo oskrbovala Ana in njen mož, ki sta ves čas gradnje ceste živela na Polomu. Pri delu jima je nekaj časa pomagala »Maljeva« (Gorec iz Velikih Vodenic) Tilka, nekaj časa pa tudi Tilkina sestra Tončka, kasneje sta se obe poročili in odselili. Po treh letih življenja na Polomu, je sledila selitev v Orehovec, kjer sta kratek čas prav tako imela gostilno. V Kostanjevici so tisti čas v »Restavraciji« ravno iskali nekoga, ki bi prevzel vodenje. Prevzela sta ga Ana in mož Tone in se preselila v Kostanjevico, kjer sta v restavraciji delala osem let.

Po osmih letih je zopet sledila selitev, vendar le nekaj hiš naprej. V najem sta namreč vzela gostilno pri Kržičniku, kjer sta preživela naslednja štiri leta, nato pa sta se odločila kupiti hišo na Ljubljanski cesti 3, kjer sta se dokončno ustalila in leta 1964 odprla lastno gostilno. Ana razloži: »Prej je v tej zgradbi že bila gostilna, imeli so jo pred vojno. Po vojni gostilne niso ponovno odprli, prostor pa je ostal takšen kot prej, midva nisva ničesar prizidala. Kjer je danes v gostilni šank, je bil tudi prej, levo pa je bila posebna soba namenjena za ohceti, tam je bil prostor za večje število ljudi. Če se je pri nas ustavil poln avtobus, smo ljudi posedli v tisto sobo. Zadaj desno pa sem imela še kuhinjo, v kateri sem vsak dan kuhala. Imela sem velik štedilnik, ki mi ga je kupil Tone. Dobila sva ga iz Podbočja, na njem so se ženske učile kuhati, potem pa ga niso več potrebovali. Kleparji so mi ga lepo obnovili.«

Na vprašanje, česa se je pri njih največ spilo, Ana odgovarja, da vina, žganja in predvsem veliko likerja. Od brezalkoholnih pijač pa predvsem oranžada, pa tudi malinovec, vendar tega izredno malo. Popularna je bila

tudi pijača »musolini«, šlo je za mešanico vina, malinovca in mineralne vode. Vino sta Ana in mož kupovala od domačinov, takrat se je pridelovalo predvsem belo vino iz otele, izabele in šmarnice. Poleg pijače je bila v gostilniški ponudbi vedno tudi hrana. Ana pripoveduje: »Vsak dan se je pri nas lahko jedlo golaž, vampe, obaro, pečenko, juho ter govedino. Gostilna se je odprla že ob šestih zjutraj in takrat se je lahko že dobilo golaž, vampe in obaro. Vsako jutro sem zelo zgodaj vstajala.« V gostilni so vsak dan ponujali tudi malice in Ana se spominja, da je kuhala tudi stotim ljudem. V gostilno so na malice k Jevnikovim, ko so imeli svoje delavnice še v Kostanjevici, hodili predvsem mizarji in kovinarji. Gostilna je bila vsak dan odprta do desetih, pol enajstih zvečer, včasih pa tudi celo noč. Po Aninih besedah se je včasih že kar delal dan, ko sta se z možem komaj spravljala spat. V gostilni sta imela z možem vedno pomoč. Ponavadi sta jima pomagali dve dekleti, ena je bila v kuhinji pri Ani, druga pa je pomagala možu Tonetu za točilnim pultom. Anina hčerka in sin nista bila najbolj navdušena nad gostinstvom, čeprav

sta staršem pomagala, hčerka pa se je tudi kmalu poročila in se preselila. Ana je v spominu najbolj ohranila nedelje: »Ob nedeljah zjutraj je vedno prišlo veliko ljudi. Ko so prihajali od maše, je bila gostilna čisto polna, še v kuhinji sem jih imela. Tone je imel vse kozarce natočene s pijačo še preden so prišli - nekaj z žganjem, nekaj z likerjem ali pelinkovcem in jih je kar razporedil po šanku, da so ljudje pijačo jemali sami. Mladi iz Orehovca so šli ponavadi k maši ob desetih, potem so prišli k nama v gostilno, domov pa so odhajali šele ob dveh, treh popoldne, včasih tudi štirih.«

Gostilno sta Ana in njen mož Tone vodila do leta 1988. Mož je zaradi bolezni odnehal že prej, Ana pa je vztrajala in imela nekaj časa gostilno odprto še štiri ure, potem je tudi sama zbolela in dala gostilno v najem. Danes Ana o svojem »gostilniškem« življenju govori z nasmeškom na obrazu, spominja se zabavnih dogodkov, ki so se dogajali v gostilni, saj je ta vedno bila prostor druženja in veselja in takšna bo ostala tudi v prihodnje.

| KATARINA GUNDE

ŠELMARIJA PRED GOSTILNO LETA 1976 | FOTO: OSEBNI ARHIV

ŠOLA ni ŠALA

MELITA SKUŠEK

MEDNARODNE DELAVNICE
| FOTO: SAŠA SILIČ

Projekt Kulturistik: striparji, animatorji, plesalci in akrobati

Na naši šoli smo imeli v petek, 15. 1., in ponedeljek, 25. 1., dva kulturna dneva v okviru mrežnega projekta KULTURISTIK, ki ga vodi Mojca Jevšnik. Namen projekta je mladim predstaviti različna področja kulture. Učenci smo lahko sodelovali v petih delavnicah v štirih različnih dejavnostih. Izdelovali smo stripe in animirane filme ter se učili sodobnega plesa in akrobatskih spretnosti v cirkuški delavnici. Tako smo v delavnici stripa udeleženci spoznali, kaj je strip, kakšen je lahko in v kakšni tehniki so ga risali nekoč in danes. Spoznali smo najznamenitejše like stripa tako v Sloveniji kot drugje. Strip smo prevedli v različne evropske jezike. Izdali pa smo tudi stripovski zabavnik, kjer smo objavili vse naše stripe. V delavnici za sodobni cirkus je bilo zabavno, smešno, zanimivo in poučno. Na začetku smo bili nekoliko okorni, a kmalu smo se naučili žonglirati, vrteti diablo in ustvarjati akrobacije. Učitelja, ki sta prišla iz Francije, sta se z nami zelo trudila in nam tako približala nekaj cirkuških spretnosti. V delavnici animiranega filma smo delali animacije na eko temo. Naše mentorice so nam predstavile, kaj pomeni animacija in kako so bile videti prve animacije. Najprej smo si naredili skice, načrte in sceno, nato pa smo začeli snemati. Za eno sekundo animacije smo morali narediti 24 slik in posneti zvok. Ustvarili smo kar tri uspešne animacije, ki smo jih pokazali tudi drugim. Vsi so bili navdušeni

nad našim delom, pa tudi sami smo bili na svoje prve filmčke ponosni. V dveh dneh smo spoznali veliko zanimivega in se pri tem zabavali. Moramo priznati, da je v delavnicah vsem šlo dobro od rok, kar smo drug drugemu pokazali ob zaključku drugega dneva projekta, svoje stvaritve pa bomo predstavili tudi drugim sodelujočim šolam v projektu na skupni zaključni prireditvi v Sevnici.

Jakob Piletič, Oton Strgulec,
Eva Molek

Proslava ob kulturnem prazniku

Učenci so pod vodstvom Metke Povše in Mojce Jevšnik pripravili šolsko in občinsko proslavo ob slovenskem kulturnem prazniku. Z recitacijami in dramatizacijo so nastopajoči navdušili najprej učence naše šole, nato pa še občane, bučen aplavz pa je dobil še posebej izvrsten Jakob Piletič v vlogi Prešerna. Sceno za lep kulturni dogodek je prispevala Lidija Stipanič, občinsko izvedbo pa sta popestrila govor akademskega slikarja, nekoč učitelja na naši šoli, Jožeta Marinča in Big Band Krško z izvedbo najboljših Privškovich skladb.

Z glavo za naravo – mednarodne delavnice v Kostanjevici

Projekt poteka v okviru Operativnega programa IPA Slovenija – Hrvaška, v četrtek, 18. februarja, pa smo prvo mednarodno delavnico pripravili na naši šoli. Za 50 učencev iz Bregane, Velike Doline, Cerkelj ob Krki, Podbočja in naše šole so dejavnosti vodili strokovni delavci Jožica Čukajne, Saša Silič, Janez Zakšek in Ervin Felicijan. Teme so bile povezane z naravoslovjem (pogon na sončne celice, analiza vode), dodali smo turistične vsebine Kostanjevice na Krki ter športne aktivnosti.

Čertfinale državnega prvenstva v odbojki

Osnovna šola Jožeta Gorjupa je bila že drugič gostiteljica četrtfinala državnega prvenstva v odbojki za starejše učence. Sodelovale so osnovne šole Ljubno ob Savinji, Šempeter v Savinjski dolini, Bojana Iliča Maribor in OŠ Jožeta Gorjupa. Naša ekipa je pod vodstvom Ervina Felicijana igrala zelo

dobro, predvsem pa borbeno, a se žal ni uspela uvrstiti v nadaljnje tekmovanje. Za ostalimi ekipami namreč »stojijo« veliki odbojkarški klubi, neprimerljivi z našimi razmerami. Za kostanjeviško šolo so igrali: Simon Košir, Marko Žulič, Gregor Žulič, Martin Sintič, Urban Simončič, Gregor Štefanič, Jurij Strgulec, Andraž Cvitko in Jan Strajnar.

ODBOJKA ČETRTFINALE | FOTO: SAŠA SILIČ

Šola v naravi

Od 2. do 6. februarja so bili učenci 6. razreda v zimski šoli v naravi na Arehu. Svoje vtise so popisali v dnevniku.

TOREK, 2.2.

Včeraj smo se ob 8. uri z avtobusom odpravili izpred šole. Na poti smo pobrali še Podbočane. Peljali smo se dve uri in pol z enim postankom. Ko smo prišli na Areh, smo se raztovorili in odšli na kosilo. Po kosilu smo imeli počitek, nato pa preizkušali naše znanje v alpskem smučanju. Pred preizkusom smo se dobro ogreli. Razdelili so nas na začetnike in tri skupine tistih, ki znajo vsaj malo smučati. V skupinah smo smučali od dveh do štirih. Potem smo odšli v sobe, kjer smo se preoblekli. Ob petih smo imeli predavanje o Arehu in Pohorju. Predaval nam je najboljši pohorski alpinist Franček. Govoril nam je o Pohorju in naravnih skulpturah. Te pa so bile granitno jajce, opica iz korenin, drevesa na skali, 64 metrov globok slap in Martinov lulček. Pokazal nam je tudi mestne ulice Maribora. Po predavanju smo imeli večerjo. Ob osmih smo šli na nočni pohod. Vzeli smo svetilke in se oblekli v smučarsko opremo. Del poti smo hodili v čisti temi po gozdu. Šli smo do zadnjega stebra vlečnice in sedežnice na Arehu. Poslušali smo gozd v tišini in se vrnili v kočo. Zaspali smo ob desetih. JAN, ERIK, DOMEN, JAKA, ŽAN

SREDA, 3.2.

Današnji dan se je začel z bujenjem gospoda Mirota. In tudi z veliko smeha. Nato smo se odpravili na zajtrk, ki je bil zelo dober zaradi paštete, marmelade, margarine in medu. Potem smo šli v sobe in se malo odpočili ter šli smučat. Vse je bilo zelo dobro. Nekateri smo tekli na smučeh, drugi vadili alpsko smučanje in vožnjo z vlečni-

co ter sedežnico. Na smučanju smo se imeli lepo, malo pa smo tudi padali. Opoldne smo se v sobah preoblekli in šli na kosilo. Spet smo šli v sobe, nato pa ... nekateri na alpsko smučanje, drugi pa na smučarski tek. Po smučanju smo malicali napolitanke in čaj. Vse je bilo okusno. Imeli smo predavanje o FIS pravilih na smučišču. Po najbolj slastni večerji tega tedna (njami ... piza!!!) smo poslušali še zanimivo predavanje dveh gospodov dvojčkov o splavarjenju po Dravi. KRISTJAN, GAŠPER, JAKOB, SIMON

Tudi smuči so tako kot avtomobili udeležene v prometu., ker veljajo določena pravila obnašanja pod mednarodno oznako FIS pravila. Smučanje je pravzaprav drsanje po snegu s smučmi ter drugimi pripomočki. V to elito spadajo poleg smučiči tudi smučarske deske ter pležuhi. Za red pa uporabljamo posebna pravila, ki smo se jih morali naučiti. TJAŠA

ČETRTEK, 4.2.

Prebudili so nas sončni žarki in spet gospod Miro. Po zajtrku smo se ukvarjali s smučarskim tekom in alpskim smučanjem. Vsi smo z veseljem izvajali vaje na snegu, saj je bilo prijetno sončno na snegu, smučarjev pa malo. Danes sta še zadnji skupini preskušali svoje spretnosti v teku na smučeh in alpskem smučanju. Tek na smučeh je bolj zapleten, kot če gledamo Petro Majdič! Po kosilu smo počivali, se pripravljali na predstavitev šol. Predstavitev naše šole, ki smo jo pripravili že v šoli, so povedale Tjaša, Katja in Tajda. Večerjali smo malo prej kot običajno. Ura je bila pol šestih zvečer in mi smo se odpravili na nočno smuko. Zunaj nas je čakal avtobus, ki nas je odpeljal na Zlato lisico. Ko smo prispeli tja, smo si pripeli smučiči in se razdelili po skupinah. Nato

smo smučali pod reflektorji. Smuka je bila »ZAKON«, čeprav je bila velika strmina in jih je veliko popadalo. Nekateri smo si ogledali progo za Zlato lisico, drugi pa so se peljali z novo gondolo. Nočna smuka je bila odlična! Na progi od zgornje do spodnje postaje vzpenjače smo premagali skoraj vsi! Pod žarometi je bilo kar naporno smučati, še posebno zaradi hitrih in nepredvidljivih borderjev. Utrujeni, veseli in ponosni, da smo se prismuččali »v Maribor«, smo komaj čakali na vrnitev v kočo. Po končanem smučanju nas je že čakal avtobus, s katerim smo se odpeljali v našo Ruško kočo. Veliki sendviči so s slastjo »nekam izginili«. Vsi utrujeni smo se hitro stuširali in kot angelčki zaspali, da učitelji niso imeli problema z nami. Jutri bomo tekmovali v veleslalomu! VALENTINA, NIKA

PETEK, 5.2.

Zjutraj smo se zbudili in takoj videli, da nam vreme ni naklonjeno. Po zajtrku smo spet smučali in trenirali za tekmovanje v veleslalomu. Megla se je nizko spustila, močno je snežilo, pihal je veter ... Delavci SK Branik so pripravili 300 metrov dolgo veleslalomsko progo z rdečimi in modrimi vratci. Start in cilj so označili z rumenimi oznakami. VALENTINA, NIKA

Po naporni tekmi smo z užitkom pojedli kosilo ter počivali in se igrali po sobah. Danes nismo tekli na smučeh. Čeprav nismo bili navdušeni nad popoldanskim smučanjem v megli in sneženju, smo morali obleči smučarsko opremo in spet smučati po Ruški, Cojzerici, Žigartu ter vaditi zavoje in gibanje ... Sedaj poslušamo predavanje o astronomiji. Žal nebo ni jasno in ne moremo v živo opazovati neba nad Pohorjem ... Komaj čakamo na zaključni večer,

saj bomo zvedeli, kdo je zmagovalec v veleslalomu in katera soba je imela vse dni najbolj urejene postelje, omare ...

SOBOTA, 6.2.

Že včeraj je pričelo vse bolj in gosteje snežiti in kar ni prenehalo. To nas ni motilo med predavanjem o astronomiji in zabavnem večeru! Čez noč je zapadlo 15 cm sipkega pršiča. Po zajtrku smo še zadnjič oblekli smučarsko opremo in vijugali v megli in med snežinkami. Vreme nam danes res ni bilo naklonjeno tako kot prejšnje dni. Zdržali smo do kosila, potem pa vse hitro zložili v avtobus in ... V Podbočju smo se poslovili od šestošolcev in učiteljev iz Podbočja. Ko smo zagledali našo Kostanjevico na Krki, šolo in starše, ki so nas že veselo čakali, smo vedeli, da se je zimska šola v naravi res končana.

Tekmovanja

Šolska tekmovalja

Bronasto priznanje iz KEMIJE sta osvojila Jakob Piletič in Žan Štokar, ki se bo udeležil tudi državnega tekmovalja.

Tekmovalje iz BIOLOGIJE je nosilo naslov Velike zveri, bronasta priznanja pa so osvojili Marko Žulič, Gregor Žulič, Nina Milčinovič, Darja Dvornik, Andreja Olovec, Luka Lipoglavšek, Matija Strle in Kristina Božič.

Tema CANKARJEVEGA tekmovalja je bila Pavčkova poezija, bronasta priznanja pa so si prislužili Jakob Piletič, Darja Dvornik in Tajda Božič.

Državnega tekmovalja iz LOGIKE, ki je bilo 30. januarja v Cerkljah, so se udeležili Nina Milčinovič, Žan Štokar in Alen Juršič.

20. otroški parlament

V mesecu februarju smo na šoli izvedli otroški parlament na temo Stereotipi, razizem, diskriminacija. Ugotovili smo, da imamo veliko predsodkov in smo pogosto nestrpni do drugačnih. Učenci smo sprejeli sklepe, da je naloga vsakega izmed nas, da se potruji in nauči strpnosti in sprejemanja drugačnosti, saj želimo, da smo tudi mi nekaj posebnega in nas drugi spoštujejo.

Predstavniki mladih šolskih parlamentarcev so se v četrtek, 18.02.2010, udeležili zasedanja 20. občinskega otroškega parlamenta predstavnikov osnovnih šol iz krške in kostanjeviške občine. Izvoljeni predstavnik, ki bo zastopal interese krških in kostanjeviških učencev na nacionalnem otroškem parlamentu v mesecu marcu v Državnem zboru RS, je JAKOB PILETIČ, učenec 8. razreda naše šole, za kar mu še posebej čestitamo.

Novice iz vrtca

Pesnica na obisku

V okviru projekta Iz babičine skrinje je v zimskih dneh starejše sredinčke z obiskom razveselila Marija Vrhovšek iz Šutne. Vitalna gospa v 89. letu starosti je že v rani mladosti pesnila in bila na

številnih področjih zelo ustvarjalna in aktivna. Otrokom je pripovedovala zgodbe iz svoje mladosti, prebiralala lastne pesmi in izvedla delavnico vezenja prtičkov.

Glasbena dramatizacija Rokavička

Otroci iz skupine Želvice z vzgojiteljicama Mihaelo in Ajdo so v četrtek, 4.02.2010, razveselili starše z glasbeno dramatizacijo Rokavička. Staršem so predstavili glasbila in likovne izdelke, ki so jih ustvarjali v teh zimskih dneh. Po predstavi

so si skupaj ogledali razstavo likovnih del v šolskem atriju in se posladkali s piškotki.

Prva ocenjevalna konferenca

Zaključili smo že prvo polletje šolskega leta 2009/10. Učni uspeh v prvem ocenjevalnem obdobju je bil 93,5%, od 200 učencev jih je namreč 13 izkazalo minimalno znanje in so bili pri enem ali več predmetih ocenjeni negativno. Glede na dosedanje izkušnje in končne letne rezultate ter ob dodatni pomoči in spodbudah tako strokovnih delavcev kot staršev pa verjamemo, da bodo tudi ti učenci do konca leta uspeli doseči minimalne standarde znanja in uspešno zaključili šolsko leto. Povprečni šolski obisk je bil v prvem polletju 94,1%

OBNOVITVENA DELA V GALERIJ BOŽIDAR JAKAC

Leto 2009 je bilo za Galerijo pomembno leto. Poleg uresničitve zastavljenega programa je zaključen denacionalizacijski postopek, s katerim je država postala lastnica nekdanjega cistercijskega samostana in pripadajočih zemljišč v neposredni bližini. To lahko vidimo kot dejstvo, ki odločilno vpliva na nadaljnji razvoj dejavnosti Galerije Božidar Jakac in dokončno obnovo kulturnega spomenika v prihodnjih letih ali desetletjih.

Že leta 1998 je bila izdelana študija in vsebinska zasnova končne podobe kulturnega spomenika. Na tej osnovi je bila izdelana tudi projektna dokumentacija za obnovo in pridobljeno gradbeno dovoljenje. V soglasju z denacionalizacijskim upravičencem so bila v tem času izvedena nekatera nujna dela, ki so onemogočila nadaljnje propadanje kulturnega spomenika (prekritje streh, odvod talne in meteornih voda, ureditev notranjega dvorišča, statična obnova stare prelature ...). Z vsemi drugimi posegi, predvsem v zahodnem delu, pa smo morali počakati na konec denacionalizacijskega postopka. Opravljali smo lahko le nujna vzdrževalna dela, s katerimi smo odpravljali nastalo

škodo oz. smo njen nastanek preprečili.

S pravnomočnostjo denacionalizacijskih odločb so bili dani pogoji za izvedbo najnujnejših del. Uspešna prijava na razpisu Ministrstva za kulturo je omogočila začetek statične obnove zahodnega opečnatega trakta. Ta je bil v celotnem kompleksu, po mnenju statikov, najbolj ranljiv del, saj so bile zgrajene samo obodne stene, ki so jih povezovali z arkadnimi hodniki. Poseg smo začeli s ponovnim pregledom gradbene dokumentacije. V skladu z novimi predpisi so statiki in nadzorna služba pripravili dopolnitev projekta. Izvedene so bile povezovalne armirano betonske plošče, utrjeni so bili temelji in izvedeni ukrepi za odvod podtalnice. Izvajalci so zahtevno delo, kljub dokaj neugodnim vremenskim razmeram in kratkim rokom, končali v pogodbenem roku. Tri

povezovalne AB plošče bodo omogočile statično trdnost objekta, poleg tega pa tudi nadaljevanje raziskav ostenja, prekritje strehe in nadaljnje urejanje prostorskih enot za izvajanje razstavne dejavnosti Galerije.

Prav tako smo z dodatnimi sredstvi Ministrstva za kulturo obnovili del obzidja, mejo med nekdanjo drevnico in vstopno veduto nekdanjega samostana, ki se je podrl konec leta 2008. Za oba posega smo pridobili kulturno varstvene pogoje in soglasja Zavoda za varstvo kulturne dediščine. Poseg je

bil uspešno zaključen v pogodbenem roku in v skladu z usmeritvami in zahtevami Zavoda za varstvo kulturne dediščine.

In kako naprej? Pričakujemo odločitev MK glede prijave na razpis za sredstva »kulturnega tolarja«. Prijavili smo nadaljevanje posegov začelih v preteklem letu, v opečnatem delu, prostor med cerkvijo in baročno kuliso, nadaljnje urejanje škarp in umestitev čistilne naprave. Prav tako pripravljamo dokumentacijo za pričakovani razpis na katerem bomo kandidirali s projektom ogrevanja in prezračevanja kulturnega spomenika, kar je izjemnega pomena za nadaljnje opravljanje galerijskega poslanstva. Pričakovati je, da bo projekt obnove kulturnega spomenika zdaj, ko ima znanega lastnika, potekal bolj tekoče brez večjih zapletov, seveda v veliki odvisnosti od razpoložljivih sredstev.

BOJAN BOŽIČ

REKONSTRUKCIJA OBZIDJA | FOTOTEKA: GALERIJE BOŽIDAR JAKAC

POROČILO IZ KNJIŽNICE

Letos se bo obrnilo prvih deset let, kar deluje knjižnica v Kostanjevici. Veseli smo tega jubileja, saj »obračun« za minulo leto ponovno dokazuje, da ste prebivalci knjižnico vzeli za svojo, da zaradi vašega obiska in spodbude živi zelo živahno in bogato življenje.

V letu 2009 smo imeli 549 aktivnih uporabnikov, na novo se je v knjižnico vpisalo 46 članov.

V knjižnici, ki je bila odprta vsak torek in četrtek (z novim letom je odprta tudi ob sredah med 9. in 15. uro), smo zabeležili 6.667 obiskov zaradi izposoje gradiva na dom. Izposojenih je bilo 19.347 enot gradiva. V letu 2009 se je naša zbirka obogatila za 907 enot, skupaj imamo dobrih 13.000 enot gradiva. V časopisni čitalnici, kjer je uporabnikom na voljo skoraj 40 različnih časopisov in revij, si jih je ogledovalo 516 uporabnikov. Našteli smo 1.615 pregledanih izvodov. 176 uporabnikom smo pomagali pri pridobivanju informacij iz študijskega gradiva, brskali smo po 321 enotah gradiva. Dali smo tudi 140 informacij, za katere ni bilo treba odpirati knjig. Tudi naših 6 računalnikov, ki so na voljo uporabnikom je bilo dobro zasedenih. Zabeležili smo 1.397 obiskov.

Pravljичne urice pri Kostanjevem Škratu

so za veliko kostanjeviških malčkov obvezen torkov ritual. V letu 2009 je bilo na 24 pravljicah 206 otrok. K nam so prihajali tudi otroci iz vrtca, ki so spoznavali knjižnico in radosti branja. Na petih obiskih se je tako zvrstilo 93 otrok. Poseben dogodek so tudi predstave, ki jih gostimo dvakrat letno. Razveselili smo kar 90 malih nadebudnežev in njihovih staršev.

Tudi literarni večeri, ki jih pripravljamo v knjižnici postajajo stalnica v dogajanju našega kraja. Ker je naš prostor premajhen za vse, ki se odzovejo povabilu, se z našim tovrstnim dogajanjem selimo v gostilno Kmečki hram. Lansko leto smo v času, ko je bil najbolj iskan, gostili mladega pisatelja in režiserja Gorana Vojnoviča, ki je par dni prej prejel nagrado Prešernovega sklada. Čudovito predpochtniško popoldne smo preživeli na vrtu gostilne v družbi skoraj rojaka, Željka Kozinca. Konec novembra nas je očarala Saša Pavček v družbi Staneta Tomazina. Prireditvev se je udeležilo 156 obiskovalcev.

Leto 2009 je bilo tudi v znamenju vseživljenjskega učenja v knjižnici, ki ga izvajamo v okviru projekta Center vseživljenjskega učenja Posavje, kot partnerji Ljudske univerze Krško. Imeli

smo študijske krožke ročna dela, zdravilna zelišča, z gibanjem do zdravja, ustvarjamo z glino, zgodbe o hrani, računalniške tečaje Mala šola računalništva za babice in dedke, še vedno so aktivni ponedeljkovi pohodniki ... Pripravili smo tudi zanimiva predavanja in delavnico prazničnega okrasja. 100 dogodkov se je zvrstilo in več kot 800 obiskovalcev.

V knjižnici počnemo še marsikaj. Naj le še omenim priprave občasnih razstav gradiva, pri katerih z veseljem pogosto sodelujejo tudi naši mladi uporabniki. Teh je bilo lani 29. Vestno tudi zbiramo in hranimo članke iz časopisov v katerih se omenja Kostanjevica in drugo drobno gradivo, ki bo morda nekoč v prihodnosti zanimivo in koristno kot spomin na naš čas. Lani smo jih našli 231.

Leto 2010 se je začelo z veliko dobre volje in idej za naprej. Zato vas vabimo, da nas obiščete. In tudi, da nam pomagate z vašimi predlogi ustvarjati živahno in prijazno knjižnico.

Dobrodošli v knjižnici!

| ALENKA ŽUGIČ JAKOVINA

TOČKA VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA V KNJIŽNICI

Na naši točki vseživljenjskega učenja, ki je v okviru projekta Center vseživljenjskega učenja Posavje delno financirana iz sredstev Evropske unije, želimo ponuditi čimbolj pester, zanimiv, aktualen in uporaben nabor aktivnosti, ki bi prebivalcem širile obzorja in jih tudi spodbujale k aktivnosti, ustvarjalnosti in spoznavanju novega.

Ustvarjalni smo z glino (vsak torek ob 9.30 uri), pletemo košarice iz šibja (vsako sredo ob 9. uri), ob petkih ob 18.30 ste vabljeni na urico telovadbe s Stanetom Iskro.

4. marca vabimo na predavanje Zdrav sadovnjak, strokovnjaka kluba Gaia, Davorja Špeharja. 31. marca se bomo učili nordijske hoje na predstavitvenem predavanju ob 18. uri v knjižnici in čez teden dni šli še na pohod (7.4. ob 16. uri pred knjižnico). 15. aprila ob 18. uri bo v OŠ Jožeta Gorjupa predavanje Cvetočje razkošje. Predavateljica Ruth Podgornik Reš je nedvomno ena najbolj iskanih strokovnjakinj z vrtnarskega področja.

Seveda pa ne smemo pozabiti ponedeljkovih pohodnikov, ki se z vodnikom Francem Bakšičem podajo vsak zadnji ponedeljek v mesecu na vesel pohod v neznanu.

Pridružite se nam, veseli vas bomo!

SEDEM ŽIT ZA SEDEM DNI V TEDNU

V začetku februarja smo v okviru Točke vseživljenjskega učenja v knjižnici pripravili zanimivo in poučno predavanje sedem žit za sedem dni v tednu, Elvire Devetak Zavodnik, s katerim smo nedvomno dodali »drobtinico« k ozaveščenosti o zdravem življenju. V članku so povzeti glavni poudarki predavanja.

Dolgoletne izkušnje nam povedo, da so žita, ki so nam na voljo, pomemben vir zdrave hrane oziroma energije za telo. Zaradi tega so žitarice priporočljive v vseh letnih časih, ker varujejo organizem pred izgubo energije in skrbijo za njegovo uravnoteženost, kar je predpogoj za zdrave in zdravo počutje. Polnovredno zrno med ovojnico in kalčkom predstavlja pomemben vir hranilnih snovi, nenasičenih maščob, vitaminov in mineralov. Raznolikost žitnih vrst je osnova prehranskih izdelkov od kruha, testenin, kaš, kolačev in peciva, do kosmičev, narastkov, namazov in raznih drugih jedi. Ker se strupene snovi kopičijo predvsem v ovojnici, je za žita in polnovredne izdelke iz njih, ki so osnova zdrave prehrane, pomembno, da so pridelani na biodinamični ali ekološki način.

NARAVNI CIKLUSI

V človeškem organizmu delujejo različni cikli, ki jih nismo sposobni zavestno spreminjati. Vsako leto se oddaljimo od mrzle zime in uživamo blago toploto pomladi, nato preidemo v vroče poletje ter se preko jeseni znajdemo v zimi. Poleg tega živimo v ritmu dneva in noči, tednov, mesecev in let. Nekoč je

bil človek močneje povezan z naravnimi cikli, kot je danes. To dokazujejo napotki iz starih kmečkih pravil, navad in običajev. Danes se človek vedno bolj oddaljuje od naravnih danosti.

Dnevi v tednu so poimenovani po planetih. Če navedem primer Sonntag (Sonne = sonce) ali Sun-day (Sun = sonce), torej sončev dan itd. Ko rečemo »v ritmu s tednom«, si lahko razlagamo, da naj bi človek vsak dan v tednu zaužil žito, ki pripada določenemu dnevu. Poglejmo, katero žito pripada določenemu dnevu v tednu in kakšni so zdravilni učinki na človeški organizem.

NEDELJA-PŠENICA-SONCE

Nedelja je dan sonca. Pšenica je bila priljubljeno žito v času starih Perzijcev. Pšenica vsebuje veliko balastnih snovi, ki spodbujajo delovanje črevesja ter ugodno vpliva na raven holesterola in srčni obtok. Ker vsebuje veliko glutena, pšenica ni priporočljiva za bolnike s celiakijo. Ugodno pa vpliva na razvoj in rast telesa.

PIRA je žito, ki ne prenese nikakršnega umetnega gnojenja. Preprečuje boleznice srca in ožilja, sladkorne in rakave bolezni ter pomaga pri urejanju prebave. Namočena ali kuhana pirina zrna postanejo sluzasta, sluz pa razstruplja organizem.

PONEDELJEK-RIŽ-LUNA

Tako kot pšenica tudi riž vsebuje veliko sončne energije. Riž raste v vodi. Voda je element, ki najmočneje sprejema vase sile Lune. Na Zemlji se voda giblje v ritmu Lune. Posledica

tega gibanja sta plima in oseka. Riž spodbuja izločanje vode iz telesa, kar blagodejno vpliva na krvni obtok v primeru previsokega pritiska ali nepravilnega delovanja ledvic. Skratka, riž je zelo učinkovit diuretik, ker vsebuje zelo malo natrija, ki v telesnem tkivu zadržuje vodo. Pomaga pri zdravljenju želodčnega in črevesnega katarja, pri pljučnih boleznih, posebej še tuberkulozi. Riž ne vsebuje glutena, zato je primeren za bolnike s celiakijo.

TOREK-JEČMEN-MARS

Ponedeljek je dan spoznanj. Sledi torek, ki je aktiven in je dan Marsa. Včasih je bil Mars bog vojne. Ječmen je pomemben zaradi silicija in sladkorja. Silicij utrjuje veziva in sklepne vezi. V procesu presnove v mišicah je stalno prisotna potreba po sladkorju. Vendar sladkor lahko zadosti svoji nalogi le, če je združen z vitaminom B1, ki je prisoten v celem zrnju. Sluz ječmena je zelo pomembna v dietetiki, saj blaži vnetja želodca in črevesne sluznice. Ječmenova kaša pomaga tudi pri boleznih želodca, če imamo drisko in podobno.

SREDA-PROSO-MERKUR

Merkur je velik pretvornik in zdravilec, vzvišeni bog, glasnik bogov, ki združuje nebo in zemljo. V Evropi je bilo proso vse do sredine 20. stoletja kruh revežev. Z razvojem ekološkega in biodinamičnega načina pridelave se je pridelava prosa povečala. Zrno je prepojeno s silicijem. Zdravilno učinkuje na kožo, lase, oči in zobe (vsebuje veliko fluora). Spodbuja proces toplote

(preko maščob, ki jih vsebuje). To je zelo pomembna zaščita proti hudim boleznim, kot sta skleroza in rak. Posledica rakastih obolenj je nezadostno dovajanje toplote v organizem. Pri modernem človeku je proces dovajanja toplote v organizem oviran zaradi strahu, kompleksa manjvrednosti, pomanjkanja navdušenja in nizke telesne aktivnosti.

ČETRTEK-RŽ-JUPITER

Četrtek je bil posvečen očetu bogov, Jupitru, bogu modrosti. Rž je pomembno žito severne Evrope, Azije in tudi Amerike, ki jo gojijo že več kot 2000 let. Rž spodbuja vitalne energije, ki v človeku vzbuja energijo pokončne drže. S svojimi energijami obnavlja in oživlja tudi srce in pljuča, prehranjuje pa predvsem glavo in okončine. Vsebuje veliko kalija, kar pozitivno vpliva na jetra. Rž preprečuje hormonsko pogojena rakava obolenja.

PETEK-OVES-VENERA

Petek je posvečen Veneri. Njene prvine so umetnost, lepota, igra. Venera je mati vsega zelenega in življenjskega razvoja. Oves so najverjetneje najprej pridelovali v Evropi. Zgodovinske najdbe segajo v bronasto dobo. Oves ima visoko vrednost maščob: 100 g ovsa vsebuje 7,1 g maščob. Maščobe

razbremenilno vplivajo (holesterol) na presnovo, varujejo in podpirajo srce, pospešujejo cirkulacijo in preprečujejo nastajanje arterioskleroze. Pri uživanju jedi iz ovsa se krvni sladkor po jedi dvigne manj sunkovito, kot pri uživanju belega kruha ali belega riža. S tem dosežemo stalno raven krvnega sladkorja, kar je cilj vseh bolnikov s sladkorno boleznijo. Oves povečuje budnost, sposobnost koncentracije, izboljšuje razpoloženje in hitrost odzivanja.

SOBOTA-KORUZA-SATURN

Teden se zaključí v strogem ozračju Saturna (angl. Satur-day, Saturnov dan). Dan je namenjen tednu, da se ozremo in preučimo, kaj nam je prinesel minul teden. V Evropo so koruzo prinesli iz južne Mehike. Beljakovine v njej ne vsebujejo glutena, zato koruzni kruh lahko uživajo osebe s celiakijo. Dieta na osnovi koruze ugodno vpliva na otroke, ki bolehalo za redkimi alergijami. Pomaga pri izločanju ledvičnih kamnov in blaži sečno kislino. Ker vsebuje veliko vitamina E, jo priporočajo pri bolnih žilah, sečnih poteh, pri ščitnici, sladkorni bolezni, astmi in rahitčnosti. Več koruzne hrane svetujejo tudi tistim, ki imajo zvišan krvni pritisk. Živeti v skladu z naravnimi ritmi je

najboljša naložba v zdravje, saj z njimi učinkujemo na imunski sistem.

Elvira Devetak Zavodnik je prevedla knjigo Kuhinja na osnovi žitaric v ritmu s tednom (Emma Graf) in v njej sta tudi spodnja dva recepta:

OSVEŽILNI RŽEN NAPITEK

1 jedilna žlica rži v zrnju
½ l vode

Rž damo v vodo, zavremo, kuhamo še približno 10 minut, ohladimo in pijemo čez dan.

SOLATA IZ OVSA IN KISLEGA ZELJA

150 g ovsa v zrnju
3 dl vode
300 g kislega zelja
300 g jabolčnih rezin
3 jušne žlice olja
150 g skute
½ čajne žličke paprike
zeliščna sol

Oves kuhamo v vodi približno 15 minut. Pustimo, da se ohladi. Dodamo kisló zelje, jabolka, olje in skuto. Začnimo s papriko in zeliščno soljo.

SPOROČILA OTROK SVETA IN ARNE HODALIČ

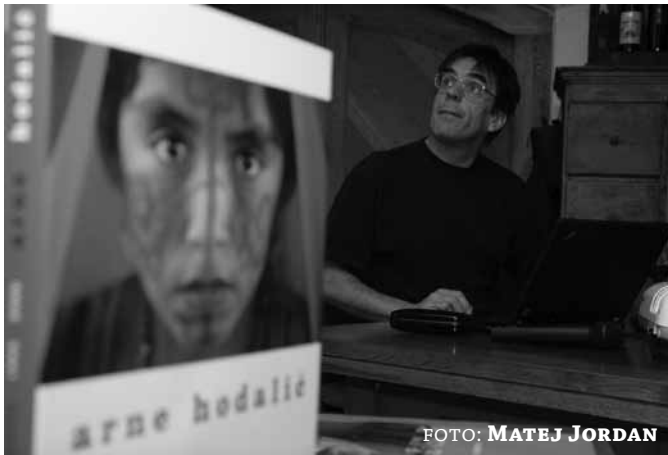
V petek, 19. februarja, se je v Kostanjevici »ustavil« Arne Hodalič, ki ga večina ljudi pozna kot enega najbolj uveljavljenih slovenskih reportažnih fotografov, cenjenega v svetovnem merilu. Kot fotograf sodeluje tudi v človekoljubnih akcijah Rdečega križa, z Združenimi narodi in slovensko fundacijo ITF pa tudi pri projektih razminiranja minskih polj na različnih delih sveta. Je urednik fotografije pri slovenski izdaji revije National Geographic in gostujoči predavatelj fotografije na Fakulteti za družbene vede ter na visoki šoli za storitve. Objavlja v najvidnejših domačih in svetovnih revijah. Svoje reportaže iz več kot 45 držav sveta, je predstavil na dolgem seznamu razstav doma in po svetu. Je avtor čudovite monografije Potovanje v navidezno ogledalo, kot soavtor ali avtor fotografije pa je podpisan še pod več drugih knjig. Njegovo ime je zapisano tudi pri vrhunskih dokumentarnih filmih, ki se lahko pohvalijo z mednarodnimi nagradami.

FOTO: MATEJ JORDAN

Konec lanskega leta je bil pobudnik projekta – koledarja Sporočila otrok sveta, čigar celotni izkupiček je bil namenjen društvu KROS (Društvo

za kakovostno rehabilitacijo otrok Slovenije). Zbrali so 37.000 €, ki bodo omogočili, da se bodo mladi športniki udeležili mednarodnih otroških bolni-

šničnih olimpijskih iger v Bruslju, poleg tega pa bodo s preostalim denarjem lahko obnovili igrišče ob osnovni šoli Ledina.

Koledar – dvanajst zgodb otrok z različnih strani sveta, ki so se ga dotaknile v njegovi dolgoletni karieri – nam je Arne Hodalič predstavil ob spremljavi izjemnih fotografij. To so zgodbe, ki ne polnijo časopisnih vrstic, čeprav bi si mnoge zaslužile pozornost, še posebej zato, ker nekaterih čez leta ne bo imel več kdo ustvarjati.

Tako je indijansko pleme Wayuu, ki živi v Kolumbiji in se ukvarja z ročno pridelavo soli v ogromnih solinah. Plemenska zavest in popolno nerazumevanje našega sveta so te Indijance izrinili še bolj na obrobje družbe; veliko jih je tako potonilo v revščino, alkoholizem in izgube identitete. Deček Kiril živi na polotoku Jamal v severni Sibiriji. Je član staroselskega plemena Nencev, ki se ukvarjajo z rejo severnih jelenov. Tudi v njihovo težko nomadsko življenje posega »civilni« svet, kar pa ne prinaša le pozitivnih učinkov. Marčevska zgodba govori o humanitarnem projektu ob kamerunskem jezeru Nyos, kjer se je leta 1986 zgodila huda nesreča, ki je povzročila smrt vsega živega na področju petindvajsetih

kilometrov okrog jezera. Arne nam je spregovoril tudi o grozljivih razmerah v afganistanskih zaporih, kjer otroke zapirajo v zapore skupaj z odraslimi prestopniki in kriminalci. Šri Lanka je dežela raznoterih slik. Mi smo lahko prisluhnili slikam, ki prikazujejo ogromno smetišče v Kolombu, ki nudi težak vir preživetja številnim družinam. Zanimiva je bila tudi zgodba peruanskih Indijancev, ki ostajajo zaprti v svoj krog zaradi jezika, ki ga govorijo. Tako so prikrajšani za pravo izobrazbo v življenju in boljši jutri, ki bi jim ga le ta lahko prinesla.

Niso pa bile vse zgodbe le žalostne in brezupne. Ena lepših prihaja iz južne Avstralije, kjer je Arne naredil reportažo o pridobivanju volne in življenju nomadskih poklicnih strižcev ovac. Pretresljive so zgodbe otrok – vojakov iz Ruske federacije. Organizacija Kaskad ima za osnovni cilj otroke in najstnike uriti v različnih načinih vojskovanja in jih tako rosno mlade vzgojiti v brezkompromisne poklicne vojake. Indija je prav tako dežela neštetih slik in zgodb. Tu je imel Arne Hodalič priložnost srečati domorodce, ki živijo v neprehodni džungli otočja Andaman. Še vedno se ukvarjajo izključno z lovom in nabiralništvom, do svojih domov ne

spustijo nikogar, predpostavljajo da jih je danes le še nekaj sto. Fotografovo bližnje srečanje z dečkom iz tega plemena se je končalo z globoko ureznino in le nekaj bolj na hitro ujetimi posnetki. Še eno zanimivo ekspedicijo nam je predstavil: pred leti so pluli po reki Sepik v Papui Novi Gvineji, po krajih v katerih naj bi živeli neukročeni divjaki in ljudožerci.

Ker Arne Hodalič sodeluje kot fotograf in humanitarni delavec tudi s fundacijo ITF pri projektih razminiranja minskih polj, ga pot pogosto zanese v Gazo, košček zemlje stisnjen med Izrael in morje, kjer že vrsto let divja začaran krog nasilja med Palestinci in Izraelci. Zgodba »iz prve roke« pove mnogo več kot prispevki, ki jih skoraj vsakodnevno ujamemo v poročilih. Z decembrske podobe v koledarju gledata brata iz vasi Gantar visoko v pakistanskih hribih, ki jih je v oktobru leta 2008 prizadel rušilni potres. Kot pravi Arne, so to kraji, kamor ne hodimo na dopust, kjer ni neskončnih turističnih naselij in zato tudi ne morejo biti slišani v prošnji za pomoč. Fotografije, ki jih je iz tega pekla poslal v svet, so spodbudile akcijo slovenskega Rdečega križa, s katero so zbrali sredstva za nakup 10.000 spalnih vreč, ki so jih razdelili ljudem na teh območjih.

Veliko število prisotnih v gostilni Kmečki hram, ki je ponovno prijazno nudila gostoljubje kostanjeviški knjižnici, si nas je bilo enotnih, da se je kar prehitro zavrtilo leto v zgodbah in fotografijah Arneja Hodaliča. In čeprav se mnogokrat zdi, da se svet ne vrti v pravo smer, da svet ni le eden, da sta dva – tisti kjer je vsega dovolj in tisti na drugi strani, ki ga premalokrat vidimo, pa ljudje kot je Arne, s svojim delom in glasom ta svetova »zbližujejo« in se trudijo tirnice prav usmerjati.

| ALENKA ŽUGIČ JAKOVINA

FOTO:
MATEJ JORDAN

Nastanek večnosti

Anton Podbevšek Teater

Nastopajo: **Pavle Ravnohrib, Draga Potočnjak, Nana Milčinski, Katarina Stegnar, Mojca Rode, Robert Grgič, Jana Menger, Nadiya Bychkova in Miha Vodičar, Slovenski oktet, Viki Grošelj, Primož Kozmus**

Režija: **Matjaž Berger**

Glasba: **Peter Penko in Slovenski oktet**

Kostumografija: **Alan Hranitelj**

FOTO: MATEJ JORDAN

V naslovu namigujem, da bom v pričujočem tekstu govoril o nastanku neke (dotične) predstave in skozi nastanek poskusil pokazati na še en zelo pomemben faktor gledališkega dela.

Berger se loti večnosti s popolnim geometrijskim telesom: krogom. V katerem v cikličnem zaporedju prihodov igralcev in »gibalcev« ustvarja občutek večnosti; raziskuje telo, gib, jezik, jezikovne znake; hkrati pa v ospredje postavlja tudi »raziskavo Borgesovih nezaključenih svetov in izmišljij*«. Po nekaj takšnih ciklih, ki jih s svojim petjem dopolnjuje Slovenski oktet, se nam dozdeva (verjetno tudi zaradi ambienta), da smo pristali na neskončnem (večno ponavljajočem se) obredu, bodisi verskemu, bodisi laičnemu. Moramo se strinjati, da nam Berger na zelo premišljen in primaren način pred očmi izriše definicijo večnosti.

Dovolite, da vztrajam pri svojem. Res je, da zgolj z razumevanjem nastajanja nekega umetniškega izdelka

le-tega ne moremo opredeliti na dobro oziroma slabo; niti nam ga nastanek ne opravičuje, niti ga ne opredeljuje. Še več, z nastajajočim postopkom, ki navadnega gledalca le malo briga, ne moremo določati kvalitete nekega dela. Lahko bi celo rekli, da predstava, ki zasluži tako ime, nima s svojim nastankom veliko skupnega. Vendar, kar

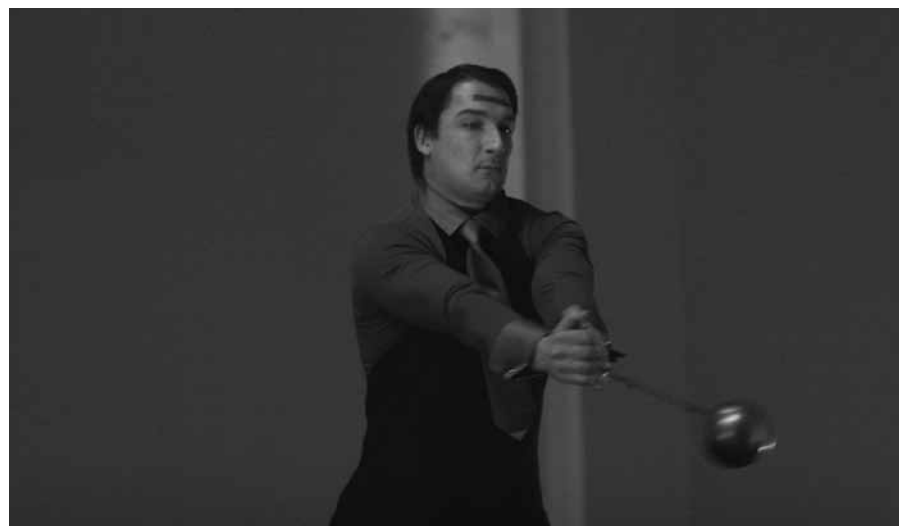

FOTO: MATEJ JORDAN

se mi zdi nedostopno in nerazumljivo, ni predstava, temveč njen nastanek.

Edgar Allan Poe je v svojem eseju: »The Philosophy of Composition.« ** med drugim zapisal: »Že sama misel, da bi moglo občinstvo pogledati za kulise, kjer bi videlo ... gonilna kolesa in jermene, mašinerijo odrskega vrvišča, vzdige in spuste, z eno besedo, ves arzenal tehničnih pomagal, iz katerega v 99 od 100 primerov sestoji rokodelsko orodje literarnih Histrionov – že sama misel na kaj takega navdaja avtorje z grozo ...« Res je, da Poe v tem primeru govori o nastanku svoje slavne pesmi »Krokar,« vendar lahko nastanek povsem brez dodatnega razpredanja povežemo z nastankom neke predstave. Nekaj, kar avtorja (tako režiserja kot tudi pisca) navdaja z grozo, je vsekakor zelo pomembno za razumevanje njegovega ustvarjanja. V Zgodovini večnosti ves čas zremo v zakulisje predstave in posledično v Borgesove in Bergerjeve oči. Je v njih opaziti grozo? Je?

Nekaj pa vseeno lahko zamerimo Bergerju, in sicer povezanost, genezo, med posameznimi cikli. Kajti vprašanje o genezi nekega dela je postalo eno centralnih, če že ne temeljno vprašanje moderne estetike.

Borges je imel za večino svojih del navado reči, da so prevodi slavnih ali redko branih del. Tudi jaz trdim, da je tale spis le prevod nekega slavnega eseja o nastanku večnosti.

*APT (Anton Podbevšek Teater)

**»Načela pesniškega delovnega postopka«

Prevod: Niko Grafenauer

| MATIC SKUŠEK

Samotni romar

Gorjup, poezija in gledališče

Kadar govorimo o Gorjupu ne moremo mimo njegovega famoznega opusa, ob katerem se nam samo po sebi vzbudi vprašanje – kaj je bolj neverjetno - njegova kvaliteta ali kvantiteta? Seveda Gorjupa v prvi vrsti povezujemo z likovno umetnostjo, pri tem pa mu delamo izjemno krivico, kajti njegovo hrepenenje in ustvarjanje se je pričelo z vihavo novomeško pomladjo in v Zarjah Vidovih, s poskusi poezije. Na tem mestu se bomo dotaknili in priklonili predvsem tistemu njegovemu delu, ki ni povezano z likovnim ustvarjanjem, torej njegovim začetkom, bolj ali manj ljubiteljskim pesniškim poskusom.

V šolskem letu 1918/19 se je Gorjup vpisal v prvi letnik realke, torej je kot gimnazijec preživel novomeško pomlad, ki je bila nekakšna kulturno-umetniška manifestacija. Leta 1920 so pesnik Anton Podbevšek (avtor pesniške zbirke „Človek z bombami“), Miran Jarc ter slikar Božidar Jakac ob sodelovanju še nekaterih drugih pripravili Prvo pokrajinsko umetniško razstavo v Novem mestu, nad katero je nekakšno pokroviteljstvo prevzel takrat že uveljavljeni slikar Rihard Jakopič. Otvoritev te razstave je bila 26. septembra 1920, dogodek pa je spremljal koncert Marija Kogojca in recitacijski nastop Antona Podbevška in Mirana Jarca. Tej razstavi je kasneje sledilo še več prireditev in nastopov, na katerih so sodelovali tudi umetniki iz drugih delov Slovenije. Tako je dobila novomeška pomlad tudi vlogo buditeljice narodne zavesti in je močno vplivala na delovanje umetnikov v dvajsetih letih 20. stoletja. Med njimi je najbolj znan Srečko Kosovel, kasneje soliterat pri reviji Trije labodi, ki je, kot posledica novomeške pomladi, začela izhajati leta 1921 v Novem mestu.

Do šolskega leta 1924/25 je Gorjup dokončal štiri letnike, vendar ga bomo med maturanti iskali zaman. Predvidevamo se, da mu za nadaljevanje študija ni bilo potrebno imeti popolnoma dokončane gimnazije. V zadnjem letniku, se pravi leta 1925, so mu opravili preiskavo zaradi širjenja komunističnih idej in mu zaplenili knjigo *Russische Kunst* in eno številko Radičevega Doma.

Leta 1924 se je vključil v kulturno društvo Prosveta. Gorjup ni bil zgolj literarni sodelavec in urednik šolskih (gimnazijskih) glasil, temveč tudi zagrizen

ilustrator. Sodeloval je pri glasilih Vesna, Zarja (izhaja l. 1923 in 1924) in Mlada misel, slednjo je leta 1925 tudi urejal. Velik umetniški dražljaj je zanj takrat pomenil lirični ekspresionizem Božidarja Jakca, posebej še lesorezna grafična mapa ilustriranega Gradnikovega cikla »Pisma«, ki jo je Jakac izdal l. 1923.

V novem načinu, ki je združeval v grafično zaokroženo enoto besedilo pesmi in ilustracije, je ilustriral takrat tudi Gorjup svoje lastne pesniške poskuse, na katere motiviko in liriko pa ima znaten vpliv poezija Mirana Jarca. Že sami naslovnici *Skrivnostni romar* (Jarc) in *Samotni romar* (Gorjup) sta si preveč podobni, da bi lahko šlo zgolj za naključje.

Jeseni l. 1925 se prijavi na umetniško akademijo v Zagrebu in uspe. Odloči se za kiparstvo na oddelku prof. R. Valdeca. Po dveh letih študija se na pobudo in pod vplivom prof. Meštrovića vpiše na svetovno znano akademijo v Firencah, smer slikarstvo in grafika. Firenze s svojim močnim umetniškim izrazom in ozračjem, ki je nekaj let poprej odločilno vplivalo na Vena Piona, prav tako pusti močan, svetovljanski vpliv na Gorjupa. Njegovi profesorji v Firencah so bili Felice Carena, Enzo Pozzi in Celestino Celestini (ki je bil, mimogrede, tudi Pilonov učitelj). V čas Firenc pa se datira tudi nekakšen resnejši začetek Gorjupovega gledališča oz. dela zanj.

Leta 1930 je opravil diplomski izpit in se nastanil kot samostojni umetnik v rodni Kostanjevici. Oženil se je s slikarko, Francozinjo Marjetico Dufour, in se začel uveljavljati v našem umetniškem življenju. L. 1931 je ustvaril svoje največje delo: poslikava prezbiterija cerkve sv. Nikolaja, ki kaže razen Meštrovičevega tudi Kljakovičev vpliv.

Kot smo že omenili, je bil Celestino Celestini Gorjupov profesor na akademiji, poleg slikarstva in grafike pa ju je družilo tudi zanimanje za gledališče. Tako sta že v Firencah sodelovala v nekaterih predstavah, za katere je Gorjup izdelal sceno. To znanje in zanimanje pa je Gorjup s pridom prenašal na izražanja željne izobražence v rodni Kostanjevici in okolici. Prva večja produkcija, ki jo je postavil v Kostanjevici, je bila Župančičeva Veronika Deseniška (1925). Na premiero je Gorjup povabil tudi svojega prijatelja, avtorja dela Otona

ZAKAJ SLEDIL HALUCINACIJI SEM TVOJI, KO ME ROKA TVOJA NI LJUBILA, DA BI POT KAZALA V ZARJO NOVO SKOZI TEMNO NOČ VIHARJA. AH, SAM ŠEL SEM - PRED MANO SVETI GOLGOTA SE VSA KRVAVA - IN KOT DEMONSKA KRILA PALE NAME TEMNE SANJE VPRAŠAJOČE: KAM? NA GOLGOTO, ČE ONSTRAN NJE KIPI ŽIVLJENJE ZAME! ZLATE SANJE: POLJUBILA GA JE PRAV TO URO V MRAKU.

JOŽE GORJUP, ZAKAJ SLEDIL ..., 1924, LESOREZ | FOTOTEKA: GALERIJE BOŽIDAR JAKAC

Župančiča, ki pa se premiere žal ni mogel udeležiti. V naslednjih letih se je lotil Cankarja, katerega dela so še danes velik zalogaj za marsikatero profesionalno gledališko ustanovo, in sicer s Hlapci (1928) in leta 1929 s Pohujšanjem v dolini Šentflorjanski (kako prikladno). Za Cankarjevi deli je Gorjup zbral mlade intelektualce in študente iz Kostanjevice, Šentjerneja, Podbočja in Škocjana. Za predstave je pridno izdeloval scene in kostume, režijsko pa so bile predstave dovršene in korektne, o čem pričajo živi spomini gledalcev.

Če že nismo začeli pisati o Gorjupu takole, po „davidcopperfieldovsko“, pa vsaj končajmo tako ... z začetkom leta 1932 je oognjitev sinusov povzročila, da je moral Gorjup v bolnišnico v Ljubljano, kjer je za posledicami operacije ponoči 30. aprila 1932 tudi umrl. Malo pred smrtjo je prvokrat videl v tistih dneh rojeno hčerkico. Pokopali so ga v Kostanjevici. „Naši“ Kostanjevici.

| MATIC SKUŠEK

Pozabljena usoda Jožeta Cvelbarja s Prekope (1895-1916)

JOŽE CVELBAR MARJETIČ, OBJAVLJENO
V MLADIKI 1938

8. februar je državni praznik, ki ohranja in obuja spomin na slovensko kulturno zgodovino. Morda je prav, da tok naših kulturnih obeležij prelijemo tudi čez meje, seveda ne-naključno spoštovanega dr. Franceta Prešerna, v bolj lokalno okolje. Tokrat se spomnimo doprsnega kipa pesnika Jožeta Cvelbarja na Prekopi, osmega februarja kot rojstnega datuma in pomena Dolenjske za slovensko kulturno dediščino.

Na dan smrti velikega romantičnega poeta se je približno petdeset let kasneje v vasi ob Lačnem potoku rodil Jože Cvelbar – Prekopčan, pesnik in slikar. Nič manj realističen od Jurčiča in nič manj pomemben od Ketteja, Gruma, Jarca, Podbevška, Jakca in ostalih novomeških gimnazijcev. Jože Cvelbar je zapustil za dokajšnjo zbirko pesmi in črtic, iz katerih se kaže več kot navezanost na dolenjsko zemljo in njene ljudi. Bil je pesnik vezan na tradicijo in skrajni pacifist. Kot zapiše I. Zoran je bil Jože Cvelbar» ... na rojstno Dolnjo Prekopo, na Kostanjevico, Krko in svet pod Gorjanci

navezan kot trsni list na trto. Dolenjski in svoji dolenjski "roži" je posvetil vse svoje pesmi, z dolenjskimi motivi je polnil skicirko in s pasteli dolenjske pokrajine barval risalne liste ...« Cvelbarjevo zapuščino je pod naslovom Izbrano delo Jožeta Cvelbarja (1938) zbral in z uvodom in kritičnimi opombami opremil France Knoblehar. V sedemdesetih letih je Dolenjski kulturni festival v Kostanjevici v knjižni zbirki Beseda Dolenjske izdal nov izbor z naslovom »Moji kraji«, ki ga je uredil Janez Menart, ilustracijo Cvelbarja kot vojaka pa je za to izdajo dodal Božidar Jakac.

In kakor je Jože Cvelbar ljubil svoj naključni kraj rojstva, je sovražil čas v katerem se je znašel. Svobodo, ki jo potrebuje vsak, še posebno umetnik, mu je sebično vzelo nevidno okovje prve svetovne vojne. Leta 1916 je bil v italijanskih Dolomitih ustreljen in julija istega leta izdihnil v avstrijski brigadni bolnišnici nekje na Tirolskem. Globina njegovih čutnih zaznav je že davno slutila prezgodnjo slovo in čakaje na smrt je na hrbtno stran svo-

je vojaške knjižice zapisal: »Slovenec sem, nič ni zame bolj strašnega, kakor v mrtvi tuji prsti spati večno spanje. V sveti domači zemlji, tam je sladko sanjati večni sen, tam kjer zemlja tudi za mrtve živi in rože tudi zanjo cveto, v moji dragi dolenjski deželici, v Kostanjevici. O, ko bi danes vedel, da ni tudi ta želja prav tako nespametna, kakor so bile druge.«

Ali je *kulturna dediščina danes* lahko razvojna priložnost?

V času recesije, s katero se pri nas spopadamo v zadnjem letu, se še bolj, kot smo bili sicer navajeni v zadnjih letih, izpostavlja smiselnost varovanja kulturne dediščine. Smiselnost seveda v okvirih raznih ekonomskih modelov, ki varovanje kulturne in tudi naravne dediščine gledajo skozi razmeroma ozke kratkoročne ekonomske kazalce. Pa se torej vprašajmo, kaj sploh je kulturna dediščina in zakaj bi jo bilo sploh smiselno varovati?

K pisanju tega prispevka me je spodbudil zapis Lee-Marije Colarič Jakše ob obisku direktorja direktorata za turizem pri Ministrstvu za gospodarstvo v Kostanjevici na Krki, 18. junija 2009. Prispevek je bil objavljen v oktobrski številki Kostanjeviških novic. V članku je bilo namreč, kot negativna danost Kostanjevice na Krki, izpostavljeno dejstvo, da je naselje razglašeno kot kulturni spomenik, kar je označeno kot »spomeniška zaščita mesta«, saj ta po mnenju avtorice omogoča le obnovo stavb, izgradnjo in vzpostavitev sedanjega stanja arhitekture objektov. Avtorica v nadaljevanju ugotavlja, da otok nima prave

vsebine in življenja, da je na njem veliko praznih prostorov, ter da ima veliko neizkoriščenega prostora v frčadah.

Kaj pa je v resnici tisto, kar je odločilno vplivalo na zapis, ki je sedaj pred vami, spoštovani bralci? Predvsem to, kar je bilo zaznati med vrsticami; namreč, da je povsod tam, kjer imamo opravka z dediščino, pričakovati težave: pa naj bodo to težje oblike prijavljanja na različne razpise, težja umestitev posameznih vsebin ipd. ali pa mogoče le težje uveljavljanje lastnikove pravice, da je na objektu vse »po njegovo«.

Kostanjevica na Krki ima, predvsem v slovenskem prostoru, laskavi neformalni naziv mesto kulture. Marsikdo med vami gotovo ve, koliko desetletij je za tem in koliko truda posameznikov in tudi skupnosti je bilo potrebno, da je mesto dobilo vse te vsebine, ki ga danes bogatijo v tolikšni meri, da je postalo fenomen. Gotovo danes k širšemu poznavanju Kostanjevice na Krki zelo veliko prispeva Galerija Božidar Jakac, kot

HOTEL PTUJ - ZUNANJOST

formalni naslednik vseh aktivnosti, ki so se tu, zlasti na umetnostnem področju, začele sredi dvajsetega stoletja. S svojim kakovostnim in že leta utečenim programom – od državnih stalnih razstav do postavitve odmevnih občasnih razstav – Galerija vsem nam domačinom in obiskovalcem odpira vpogled v aktualno likovno ustvarjanje. Ob tem seveda ne moremo zaobiti niti Osnovne šole Jožeta Gorjupa ter različnih društev z njihovimi, že desetletja bogatimi vsebinami. Kostanjevica na Krki pa je vsaj tako dobro prepoznana tudi kot veduta, kot kraj, ki ima izjemno lego v prostoru in ga ravno ta dela enkratnega in neponovljivega. Prostorsko danost pa v veliki meri dopolnjuje in nadgrajuje arhitekturna podoba mesta. Ta je bila nenazadnje prepoznana kot eden od pomembnih elementov, ki si zaslužijo zaščito v okviru razglasitve kraja za kulturni spomenik.

Odlok o razglasitvi Kostanjevice na Krki za kulturni in zgodovinski spomenik (Ur. l. RS št. 69/1997 z dne 13. 11. 1997) v svojih členih pravi tako: »Kostanjevico na Krki razglasamo za kulturni in zgodovinski spomenik, ker predstavlja značilen in v zgodovinskem razvoju kvaliteten dosežek v oblikovanju prostora z edinstveno pozicijo na umetnem otoku na okljuku reke Krke. [...] dokumentira kot mesto tudi njegova prostorska organizacija, ki se kaže kot obcestni trg z dvema tržnima magistralama, Velikim placem (Ulica talcev) in Malim placem (Oražnova ulica), ki se v južnem delu združita v trg, danes imenovan Kambičev trg. [...] Poleg prostorske pozicije in ulične mreže Kostanjevice, je temeljno izročilo srednjeveškega mestnega organizma parcelacijska mreža z značilnimi pravokotno na cesto ležečimi parcelami, ki jim sledi tudi zazidalni sistem. Stavbni fond Kostanjevice je razen nekaj izjem, rezultat prezidav v 19. stoletju. Takrat se je izoblikovalo tudi t. i. kostanjeviško predmestje na desnem bregu reke Krke vzdolž Ljubljanske ceste.«

Znotraj mestnega jedra so posamezni objekti še dodatno varovani kot arhitekturni in umetnostni spomeniki, saj so prepoznani kot izjemna vrednota obravnavanega prostora (to sta obe cerkvi, kapelica na Ulici talcev, nekdanji ministerialni dvorec (stavba nekdanjega župnišča, v delu katere je od leta 1956 umeščen Lamutov likovni salon), stanovanjske hiše na Ulici talcev 2 in 9, Oražnovi ulici 24 in na Oražnovem trgu 2 ter lesena mostova na južni in severni strani otoka.

Odlok o razglasitvi določa tudi režime in med drugim pravi:

»Na ožjem območju spomenika je prepovedano spreminjati prostorsko zasnovo območja s trgi, ulicami in nabrežji, historično parcelacijo z zazidalnim sistemom, historične zasnove in oblike stavb, oblikovanje fasad in strešin. Prepovedano je pozidavati, nadzidavati, prezidavati ali rušiti pozidan in ne pozidan prostor, kolikor ni to posebej opredeljeno v ureditvenem načrtu. [...] Za arhitekturne in umetnostne spomenike je dodatno prepovedano spreminjati stavbne zasnove in tlorise t. j. veže, hodnike, kletne in bivalne prostore, spreminjati varovane konstrukcije in pripadajoče oblike, spreminjati historično oblikovanje in opremljenost stavb to je fasade, odprtine, kamnoseško opremo, stavbno pohištvo, arkade in poslikave. Lesena mostova sta nadomestljiva pod pogojem, da se ohranijo dimenzije in zunanji izgled.«

Na tem mestu se ne bomo ukvarjali s predvidenimi kaznimi za kršitve, ki jih Odlok sicer tudi opredeljuje, ampak bomo zapisano uporabili kot osnovo za pozitivno razmišljanje, kaj pa lahko Kostanjevica na Krki prav zaradi vzpostavljene zaščite pridobi. Po našem mnenju se namreč v slovenskem prostoru v zvezi z varovanjem dediščine vse prevečkrat ukvarjamo le s tem, kaj določena zakonodaja prepoveduje oz. omejuje, premalo pa ta izhodišča uporabljamo kot mehanizem za razvijanje dodane vrednosti kraja.

Ko prebiramo turistične vodnike in ostala gradiva, ki jih ponuja turistično tržišče lahko zelo hitro ugotovimo, da so v današnjem času ravno kulturne sestavine poglobitni elementi turistične ponudbe. V veliko primerih so to tudi zelo sodobne kulturne sestavine, ki so postale ikone krajev, ki jih obiskujemo. Kot primera naj izpostavimo muzej Guggenheim v Bilbau v Španiji, ki je s svojo, za veliko opazovalcev nenavadno, predvsem pa izjemno sodobno arhitekturo postal turistična atrakcija, ki je dala nov zagon tudi mestu. Tudi bližnji Kunsthaus v avstrijskem Gradcu bi lahko uvrstili v ta razdelek ponudbe, čeprav je tudi samo mestno jedro izjemno in zato vpisano v UNESCO-v seznam svetovne dediščine ter kot tako seveda deležno velikega občudovanja obiskovalcev. Turistični programi nas največkrat vabijo ravno v t.i. »zgodovinsko« dediščino, ki nam daje vedenje o tem, kdo smo in kakšna je bila naša pot do današnjega trenutka. Evropski prostor je v tem pogledu izjemno bogat in ravno zato tudi cilj in celo življenjska želja mnogih zemljanov, ki živijo izven evropskih držav. Vprašajmo se, kaj nas tako vleče v Rim, v grška mesta,

HOTEL PTUJ - DOGODKI V 500 LET STAREM AMBIENTU

zakaj si ljudje ob svojih vedno pogostejših letovanjih v Turčiji ali Tuniziji vzamejo čas tudi za ogled njihovih kulturnih znamenitosti, pa naj gre za nepremično ali pa živo dediščino? Ali če se pomaknemo v prostor nekdanje skupne države: po čem smo si zapomnili Sarajevo, kaj je tisto, kar nas najbolj pritegne v Dubrovniku. In nenazadnje: v katerem delu Ljubljane bomo srečali največ turistov? Kje se pa mi najbolj počutimo?

Ko zaposleni v Galeriji Božidar Jakac govorimo z našimi obiskovalci, so poleg bogastva likovnih zbirk in izjemnega prostora nekdanje samostanske cerkve, največkrat prevzeti s tiho lepoto in mirom nekdanjega samostana ter že v odloku o razglasitvi kulturnega spomenika omenjeno »edinstveno pozicijo mesta na otoku reke Krke«. Krka s svojim mirnim tokom vnaša v to naselje posebno, lahko bi rekli celo melanholično, vzdušje, ki ga obiskovalci čutijo kot zelo sproščujoče. Neagresivna ulična ureditev je ta vtis le še povečala. Dvomim, da naše mestimo primerjajo z Benetkami, gotovo pa ga v svojih mislih umestijo med prav posebne kraje, ki jih lahko občudujemo na tem svetu. Drago Jančar je ob neki priliki, ko smo Kostanjevico na Krki opazovali z obronkov Gorjancev, med drugim dejal: »Mesto na največjem slovenskem otoku,« in moram reči, da je to ena najlepših oznak o Kostanjevici na Krki, ki sem jih slišala. Če bomo znali v tem mestu ustvariti še t.i. identitetno turistično infrastrukturo, se pravi sobe, postelje in vse ostale »pritikline«, ki jih potrebujejo sodobni turistični nomadi, se bodo ti gotovo k nam z veseljem tudi vračali. Mesto, ki je na tako tesen način povezano z umetnostjo in naravo, vsaj s programskim vidikom turistične ponudbe ne bi smelo imeti prevelikih težav. Pri snovnem delu tega segmenta bi pa veljalo spoštovati izhodišča varovanja in jih sprejeti kot izziv in danost, ki je nima vsak kraj – marsikje so namreč hoteli, penziona, ... a le s skrbnim in tenkočutnim pristopom bomo uspeli tu ustvariti izviren turističen produkt, ki bo imel »duh« Kostanjevice na Krki in bo v vsakem drugem okolju lahko le bleda kopija. V tem smislu velja izpostaviti izvorni koncept Art&Heritage hotela, ki je zaživel na Ptuju, pa koncept mladinskega hotela v Pliskovici na Krasu in nenazadnje ene od največjih znamenitosti Ljubljane, če gre verjeti vsem superlativom v svetovnem popotniku Lonely Planet. Bi pa na tem mestu veljalo dodati, da je potrebno vse napisano

spoštovati tako v jedru Kostanjevice na Krki in v t.i. vplivnem območju kulturnega spomenika, kar je ravno ob načrtovani prenovi kulturnega doma še kako aktualno. Kajti zavedati se moramo, da je spoštljiva prenova »dolgoročna obveza prostoru: dobro prenovljene stavbe, ki so v rabi pa vzpodbuda za realizacije novih projektov«.

Gotovo bi si želeli, da bi imeli v naši državi vzpostavljene mehanizme, ki bi lastnike in družbo kot celoto vzpodbujali k aktivnejši vlogi v zvezi z ohranjanjem dediščine: od tega, da bi ohranjali vzorce poselitve, skrbeli za pozidavo z identitetno prepoznavnimi objekti v vsaki od slovenskih regij, uporabljali le materiale, ki so avtohtoni v določenih območjih (... pred nekaj meseci sem ob obisku švicarske vasi Vals, ki se nahaja razmeroma blizu zelo znanega Davosa, ugotavljala, da imajo vse stavbe na svojih strehah izključno skrilavec, ki ga v te namene uporabljajo že stoletja in tudi na ta način skrbijo za identitetni izgled svojih bivanjskih, gospodarskih in nenazadnje tudi sakralnih stavb ...) in še bi lahko naštevali. Žal pa pri nas vsi, ki se na tak ali drugačen način ukvarjamo z dediščino, ugotavljamo, da tovrstnih vzpodbud ni niti v zavarovanih območjih niti na objektih ali območjih kulturne dediščine. Tako je še vedno več ali manj vse na lastnikih in njihovem odnosu do teh skritih priložnosti. Mogoče pa nam lahko na tem delu ravno turistični »sektor« odpira nove poglede, ampak ne tako, da vnaprej tarna, kako se v zavarovanih objektih ne da ničesar narediti, ker da »določeni razpisi zahtevajo najmanj 20 ležišč v okviru posamezne operacije, ki pa jih v tako majhne objekte, kot jih ima Kostanjevica na Krki, ni mogoče umestiti!« Predvsem pa bi morali, ob vseh načrtih v mestu in ob njem imeti v mislih tudi njegove prebivalce, če bodo namreč ti zadovoljni v svojem kraju, bodo gotovo znali to svoje razpoloženje prenesti tudi na goste, ki jih bodo srečevali na ulicah Kostanjevice na Krki. In potem bodo mogoče ti naši obiskovalci doživeli to, kar se je meni dogajalo ob jutranji hoji skozi Vals, da sem se lahko prijazno pozdravila (četudi je bil to včasih le nasmeh in očesni stik) prav z vsakim krajanom te alpske vasi. Obstaja predsodek, da so prebivalci v Alpah zaprti in nedostopni, Švicarji baje še prav posebno, ampak to je pa že zgodba, o kateri bi veljalo razpredati ob naslednji priložnosti.

| HELENA ROŽMAN

VAS V ŠVICI | FOTO: HELENA ROŽMAN

Kostanjeviška opatija in naseljevanje Žumberčanov

Zgodovina Žumberčanov je vsekakor povezana z regionalno zgodovino nekdanje vojvodine Kranjske in z zgodovino raznih institucij, ki so delovale na tem področju, kamor sodi tudi kostanjeviški samostan »Fons sanctae Mariae,« katere matična cisterca je bila v koroškem Vetrinju. Preplet medsebojne zgodovine kostanjeviške opatije z Žumberčani se je začel v tridesetih letih 16.st. z dogodki, ki niso bili v prid kostanjeviški opatiji. Doletel jo je namreč odvzem precejšnjega dela njenih posesti z namenom naseljevanja Žumberčanov, kot organiziranja obrambe kranjske in hrvaške meje pred osmanskimi napadi. Tak začetek sožitja je v znatni meri vplival tudi na grajenje medsebojnih odnosov opatije s prebivalstvom skozi nadaljnjo zgodovino. Ena od prič teh negativnih stereotipov je med drugim tudi napis na obnovljeni freski (med obrabnimi stolpiči nad vhodom v Galerijo Božidar Jakac), ki datira v leto 1737, »ECCE IANVA COELI NON FVRES NEC VALLACHI NEQUE LATRONES AST IVSTI INTRABVNT IN EAM« (Glejte vrata nebeška, skozi katera ne bo vstopil ne tat, ne Vlah, niti razbojnik, temveč pravični). Pojasnjevanje okoliščin pri odvzemu posestev opatiji tako lahko pomaga tudi pri razsvetljevanju negativnih heterostereotipov o Žumberčanih, kar nazorno kaže tudi zgoraj opisani iz časa opata Aleksandra barona Tauffererja (1737 – 1760).

Posesti kostanjeviške opatije na Gorjancih / Žumberški gori so zaradi napadov osmanskih vojakov v 15.st. precej opustele, nekatere tudi za 75 procentov. Ko so vojaški poveljniki kralja Ferdinanda in Habsburžanov začeli, zaradi slabljenja osmanske vojne moči, preseljevati osmanske podložnike na habsburški teritorij, je bila jedro tega posest gradu Žumberk. Tam so posamezne uskoške družine iz področij Srba, Unca in Glamoča v Bosni prvič naselili domnevno okrog 1527. leta. Kot smo že pisali, po navedbah zgodovinarja Josipa Mala, je bila ta akcija

SAMOSTANSKI GRB Z INSIGNIJAMI OPATA ALEKSANDRA TAUFFERERJA | FOTO: MATEJ JORDAN

preseljevanj slabo organizirana in je uskoškemu prebivalstvu prinesla več desetletne neznosne življenjske pogoje, saj dolgo časa niso dobili obljubljenih zemlji za nastanitev, posledično pa so zaradi pogostih krajev škodo trpeli tudi njihovi sosede, vlastelinski podložniki. Kljub temu pa so takratne oblasti še vedno vabile vedno več osmanskih podložnikov na Kranjsko. Ko je bila uskokom leta 1534 prvič dodeljena zemlja na posestih gradu Žumberk, se je videlo, da niti najmanj ne zadostuje za vse že do takrat prispele uskoške. Zato je bilo najbolj enostavno ozemlje

V NEKDANJEM SAMOSTANU JE DANES GALERIJA BOŽIDAR JAKAC | FOTO: MATEJ JORDAN

razširiti še na sosednje posesti, tako tudi na posest kostanjeviške opatije. S tem jim je bilo na področju Gorjancev / Žumberške gore, za časa opata Benedikta Malavca (1527 – 1540), pri naseljevanju uskokov odvzeto blizu sto tlačanskih posesti, v času opata Wolfganga Neffa pa, dne 3. in 4. 12. 1548, še devet takšnih posesti na področju Cerovice. Največja težava pri tem je bila, da kostanjeviška opatija za te posesti nikoli ni prejela obljubljenih odškodnine, čeprav je knez pri drugih zemljišča kompenziral. Še več, opatija je za odvzeto ozemlje morala plačati celo davek. Na ta način jo je doletela ogromna gospodarska škoda, kajti omenjene posesti so tvorile kar tretjino skupne posesti opatije. Za zgodovino Žumberčanov je pomemben tudi podatek, da je kostanjeviška opatija v sklopu svoje kasnejše gospodarske politike svoje posesti med drugim dajala tudi v hipoteko uskoškim vojvodam, o čemer priča listina z dne 11.2.1582, s katero kostanjeviški opat Filip Dominik (1580 – 1582) izroča vojvodi Daji Vukoviću v zakup po kupni pravici samostanski dvorec Dobrava ob Krki.

Ta področja Žumberške gore, na katerih so se nekoč razprostirale posesti kostanjeviške opatije, so danes pretežno v ozemeljski sestavi Republike Hrvaške. Nekateri predeli so ji pripadali že v času ustanovitve kostanjeviške cisterce, leta 1234. Tako npr. druga ustanovna listina Bernarda Spanheima z leta 1249 omenja predel »Crylôw«, ki ga zgodovinar Jože Mlinarič na temelju

hub identificira na področju Žumberka, kjer so se kasneje nahajala naselja Veliko in Malo Skrilo, Glušinja, Mrzlo polje, Kalje in Budinjak. Uskoki so bili naseljeni tudi v Osredku in Cerovici leta 1534, ki ju je opatija s pravico na desetino dobila od Bernardovega sina Ulrika Spanheimskega v letih 1261 in 1265, nadalje v Željeznem, kjer je kostanjeviška opatija od Pišečke gospode dobila dve kmetiji, ter posesti v vasi Prisjeki, ki jih je dobila od Ivana Kostanjeviškega in njegove matere Elizabete. Uskoke so naseljevali v Osredku in Cerovici ponovno tudi leta 1536, ko so jih naselili tudi v Vrbju nad Kostanjevico. Opatiji je bilo takrat odvzeto tudi nekaj zemlje na Gorjancih pri Novem mestu. Posledično so se, zaradi osmanskih pustošenj in preselitve podložnikov ob naselitvi pravoslavni Žumberčanov, zmanjšali tudi prihodki vikarjev v župnijah sv. Mihaela v Žumberku in sv. Jurija (kasneje sv. Lovrenca) v Vivodini, nad katero so patronat opatiji leta 1321 dodelili hrvaški grofje Babonići (Blagajski). V nekaterih od omenjenih naselij, kjer so bili prav tako naseljeni uskoki, so tlačanske posesti imeli tudi drugi posestniki, npr. pleterska kartuzija. Nekatera od teh so v davni prav tako pripadala kostanjeviški opatiji, kot je to bilo v primeru štirih tlačanskih posesti v Sošicah.

Po zgodovinskih virih so bili leta 1534 in 1536 na posesti kostanjeviške opatije, podobno kot na posesti gradu Žumberk ter drugih, naseljeni uskoki iz selitvenega vala leta 1530, ki so prišli iz Srba, Unca in Glamoča v Bosni, ter uskoki, ki so prišli leta 1531 iz Cetinske krajine. Tem so se na področju Gorjancev / Žumberške gore v nadaljnjih naseljevanjih leta 1548 pridružili še mnogi sonarodnjaki, ki so prišli iz istih krajev leta 1538 in 1539. Tako v popisu predela Žumberčanov, ki so bili 1. 3.1551 v vojaški službi, v nekdanjih urbarijih kostanjeviške opatije najdemo žumberške priimke: Glavniković, Grubačević, Heraković, Jelić, Klisurić, Kosojević, Marinković, Mikulić, Pavlović, Radmanović, Radojević, Radonić, Radovanović, Selaković, Vladković, Vukdragović, Vukmjević, Vukosalić, Vuković in druga. Uskoki s temi priimki so se prvotno naselili tudi v drugih vaseh po širšem območju Gorjancev / Žumberške gore, na nekdanjih posestvih drugih vlastelinov, nekateri tudi na področje Marindola. Po ukinitvi Vojne krajine so se iz vasi v vzhodnem delu žumberškega pogorja Žumberčani selili tako v notranjost Hrvaške kot tudi v Kostanjevico, Krško in druge okoliške kraje. Ena od posebnosti teh Žumberčanov, naseljenih v vzhodnem delu Žumberške gore, kjer so se nekoč nahajale posesti kostanjeviške opatije, je njihov staroštokavski govor. Skupaj s čakavskim govorom prebivalcev nad Kostanjevico tvori posebno redek in zanimiv primer ohranjanja dialekta, ki bi moral biti še podrobneje raziskan. In to čim prej, dokler so še ustni viri.

| IRENA SMILJANIĆ

VRH CERKVE

| FOTO: GORAN MILOVANOVIĆ

SIRIJA,

zakladnica zgodovine in dežela omamnih orientalskih vonjav

Vsako leto, največkrat pozno poleti, se v meni prebudi močna želja po potovanju. Večkrat se vprašam, zakaj tako rada odhajam. Ali je to beg pred silno naglico vsakdana, želja po spoznavanju novih dežel in drugačnih ljudi ali zgolj iskanje notranjega miru in »navidezne« svobode. Tokrat me je radovednost popeljala na Bližnji vzhod, v Sirijo, državo, katere kulturo sem že od nekdaj želela spoznati.

Sirska arabska republika ali krajše Sirija je ena izmed muslimanskih držav Bližnjega vzhoda, ujeta med Sredozemsko morje, Turčijo, Irak, Jordanijo, Izrael ter Libanon. Največji del države predstavlja puščavski ravniki, ki se na zahodu dviguje v gorski hrbet Antibabilona in Ansarije in na severozahodu zaključijo z ozkim pasom rodovitnega sredozemskega primorja. Po severovzhodnem delu države teče reka Evfrat, ki skupaj s Tigrisom ustvarja lok plodne zemlje, v preteklosti bolj znan pod imenom rodovitni polmesec, kjer se je pred 5000 leti rodila velika mezopotamska civilizacija. Podnebje je v primorju sredozemsko, v notranjosti pa stepsko in puščavsko. Načeloma je povsod zelo suho, z izjemo visokih gorskih predelov.

Država ima zelo bogato in burno zgodovino. Od sredine 2. tisočletja n.št. je bilo ozemlje današnje Sirije pod Egiptom, kasneje Hetiti, Aramejci, Babilonci, Perzijci in Aleksandrom Velikim, s katerim v državo prodre helenistična kultura. V času Rimljanov je bilo območje, kot eno najbolj razvitih, priključeno v mogočno sredozemsko cesarstvo. Od konca 4. stoletja n.št. je bila pod Bizancem, v 7. stoletju n.št. so jo osvojili Arabci in jo islamizirali. Od začetka 16. stoletja do 1. svetovne vojne je bila sestavni del Otomanskega cesarstva, kasneje je postala francosko mandatno ozemlje. Številni vojaški udari in gospodarske

težave pospremi-
jo Sirijo na pot
samostojnosti
leta 1971.

Sporna ozemlja

Poglavitni nasprotnik Sirije, kot tudi ostalih muslimanskih držav Bližnjega vzhoda, je Izrael. Spori segajo že v leto 1947, ko je bila ustanovljena judovska država Izrael. Eden glavnih razlogov za sovraštvo je strateško pomembno območje Golanske planote v jugozahodnem delu države, ki si ga je v šestdnevni vojni, leta 1967, priključil Izrael. V tem delu ima velik pomen Galilejsko jezero iz katerega Izraelci črpajo vodo. Kot zanimivost naj povem, da vstop v Sirijo ni mogoč, če cariniki, ki skrbno pregledujejo dokumente, zasledijo v potnem listu izraelski žig. Čakanje na meji zaradi tega traja včasih tudi po več ur. Po besedah turistične vodnice je bil naš triurni postanek pri prehodu meje več kot hiter. Vse to kaže, kakšen je odnos med državama. Sporna je tudi delitev vode iz Evfrata (Ataturkov jezik v Turčiji in Asadov jezik v Siriji), saj s tem, ko se voda na jezovih zadržuje, v Sirijo priteče za 30 – 50%, v Irak pa za 75% manj vode. Do Iraka se torej večina vode že porabi za namakanje in električno energijo. Večina sporov zaradi vodnih virov pa ima ozadje v sovraštvu med raznolikimi etničnimi in verskimi skupnostmi, ki ne najdejo skupnega jezika.

Religija

Večina (kar 90%) prebivalstva Sirije je islamske verizpovedi. Sunitski veji islama pripada 74%, k šiitskim muslimanom pa 16% vsega prebivalstva. Slednji štejejo Mohamedovega zeta Alija in njegove naslednike za edine prave voditelje islama. Šiiti se delijo na alavite, ki so bolj revni in manj izobraženi. Pripadniki drugih

POGLED NA REKO EVFRAT (REKA EVFRAT
BLIZU SVOJEGA ZAČETKA)

| FOTO: TAMARA ZAKŠEK

šiitskih ločin pa so še Izmailiti in Druzi (v njihovih verskih naukih se prepletajo prvine islama in krščanstva). Predsednik al Asad (njegov portret se nahaja praktično v vsaki hiši) je šiit in pripada manjšinski alavitski verski skupini, ki ima središče v Alavitskem gorovju v severozahodni Siriji. Številni muslimani štejejo alavite za odpadniško ločino, vendar so pod Asadovo vlado prišli na mnoge visoke položaje v upravi in vojski, kar povzroča velike težave pri sunitskih muslimanih. Sirski kristjani, ki sestavljajo okoli 10 % vsega prebivalstva so veliko pripomogli k širjenju evropske miselnosti. Prebivalce Malule, ene izmed treh vasi, v katerih še govorijo aramejski jezik, ki ga je uporabljal Jezus, sem tudi sama obiskala. Pred vstopom v vasico nam je deček za dobrodošlico zapel pesem v aramejskem jeziku. Ob njegovem petju sem se spraševala ali bodo njegovi vrstniki uspeli ohraniti dragocen, prastari jezik, ki so ga njegovi dedje govorili tisočletja. Med prebivalci Sirije je približno 6% Kurdov, ki živijo na severu države. Verjetno so jim največjo krivico naredile kolonialne delitve v začetku 20. stoletja, ko so bile od zahodnih imperijev zarisane umetne nacionalne meje na Bližnjem in Srednjem vzhodu. Kurdska domovina, t.i. Kurdistan je bila razdeljena med Turčijo, Irak, Iran in Sirijo. Kljub temu da Kurdi po definiciji naroda izpolnjujejo vse pogoje, so v državi deležni diskriminacije. Gre torej za

POGLED NA ANTIČNE OSTANKE PUŠČAVSKEGA MESTA PALMYRE
| FOTO: TAMARA ZAKŠEK

toar teženja nima konca, nagovarja te na sto različnih načinov, in ko petkrat rečeš ne in že misliš, da si se ga znebil je »tvoj ponudnik« spet ob tebi, rine ti verižico pod nos tako dolgo, dokler ne popustiš, jo kupiš, se potolažiš s ceno in si oddahneš. Lahko bi se reklo, da se poslužujejo drugačnega pristopa, saj veste, priljubljenost zamujena, ne vrne se nobena. Ena lepših izkušenj na potovanju je bilo spanje v beduinskih šotorih v puščavi. Spanje na tanki preprogi na tleh ti daje občutek pravega stika z naravo. Sredi puščavskega peska poslušáš glasbo vetra in veš, da si nekje daleč, v tebi tujem in hkrati pomirjujočem svetu, brez mestnega vrveža, hrupa in pretirane hitrosti. Počutiš se pomirjeno in zadovoljno, za hip pomisliš in si zaželiš, da bi ta trenutek trajal večno.

ljudstvo, ki je obsojeno na večni boj, saj neodvisnemu Kurdistanu vse štiri sosednje države, kjer Kurdi žive, odločno nasprotujejo.

Palmyra – puščavski biser

V osrednjem delu Sirije, na robu puščave so še vidne razvaline oaznega mesta Palmyra, nekdanjega počivališča karavan. Mesto so ustanovili Aramejci, ostanki pa so spomenik kraljestvu kraljice Zenobie, ki naj bi po lepoti in sposobnostih prekašala celo egipčansko Kleopatru in se je spominjajo kot cvet ženske lepote arabskega sveta. Mladi fantje radi polaskajo tujkam in njihovo lepoto primerjajo z Zenobijino. To je le eden od načinov, da navežejo intimnejše stike z »zahodnjakinjami«, ki naj bi jim omogočile odhod iz države v za njih boljši svet ...

Ob ogledu "stare" Palmire smo spoznati tipične arabske trgovce, ki so prodajali nakit in druge drobnarije. Gre predvsem za prodajo "mobilnega" blaga, saj ga prodajalci nosijo kar v rokah in se tako lažje in hitreje gibljejo po območjih, kjer se nahajajo turisti ter jim tako "biznis" hitreje steče. Vsak tujec je potencialni kupec in prekupčevalci se tega sveto držijo. Ko izdelek pogledaš, lahko samo za sekundo, si napravil usodno napako. Prodajalec stopi v akcijo, ki se lahko vleče celo uro. Njegov reper-

ramena, roke ter noge. Preden vstopimo moramo sezuti čevlje. Znotraj mošeje sta vedno dva, z ograjo ločena prostora. Sredinski, večji pripada moški populaciji, ženski prostor pa je ponavadi ob stranskih stenah. V mošeji sem začutila neko hierarhijo, podrejeno vlogo ženske, česar pa na ulicah vseh sirskih mest, ki sem jih obiskala, ni bilo čutiti.

Za Sirijo je znano, da je lahko moški poročen (samo) s tremi ženami istočasno, vendar le v primeru, če je finančno dovolj močan, da skrbi za njihovo eksistenco. Z vsako od njih ima lahko tudi otroke. V islamu velja pravilo, da moški hodi v službo, skrbi za ženo(-e), ki doma gospodinji in skrbi za vzgojo otrok. Rodnost v Siriji je izjemno visoka. Povprečno se rodijo 3,31 otroci na žensko, kar pojasnjuje njeno vlogo v družbi. Ženske spoštujejo tako otroci kot možje. Nisem dobila občutka, da so zatirane ali manj vredne. V Koranu naj bi pisalo, da morajo ženske zakriti vse dele telesa, ki naj bi pritegnili pozornost moških. Zato mora dekle, ko postane polnoletna, oziroma ko dobi prvo menstruacijo, obleči hidžab, obleko, ki popolnoma zakriva njene telesne obline. Dolžnost staršev je, da svoje hčerke navajajo na hidžab že

Omajadska mošeja v Damasku

Je ena najpomembnejših verskih stavb v Siriji. Po svetosti jo prekašata samo mošeji v Meki in Medini. Vstop je možen samo s posebno haljo, ki zakriva tvoje telesne obline. Ženske morajo pokriti lase, vrat,

MOŠKI IN ŽENSKESO V MUSLIMANSKIH MOLILNICAH STROGO LOČENI
| FOTO: TAMARA ZAKŠEK

pred polnoletnostjo, da bi to oblačilo kasneje lažje sprejele. Ker pa je tudi v Siriji čutiti vpliv zahoda in evropeizacije, se mlada dekleta v večjih mestih ne zakrivajo več. Kot zanimivost naj povem še, da je večina Sirijek na plaži popolnoma zakritih in gredo takšne tudi v morje. Moški, ki jim je po sirski tradiciji dovoljeno več, so lahko na plaži v kopalkah.

Dier ez Zur – Cerkev in svetišče Armenskih mučencev.

Tragedija Armencev je poglavje v zgodovini, ki je zaznamovano s krvjo nedolžnih ljudi. V času 1. svetovne vojne, leta 1915, so Turki nad armenskim prebivalstvom zagrešili genocid. Podatki govorijo, da je bilo ubitih 75% ali 1.396.350 Armencev, pred še večjo grozo pa jih je rešilo sirsko ljudstvo, ki jih je sprejelo odprtih rok. V spomin in opomin je bila v mestu Deir ez Zur zgrajena cerkev vseh Armencev. Ob obisku temačnih cerkvenih prostorov sem dobesedno onemela. Nad prizori, ki so jih prikazovale fotografije in drugi dokumenti sem bila zgrožena. Brez besed in z bolečino v srcu, pa naj se sliši še tako obrabljeno, sem odhajala iz mesta Deir ez Zur. Sprehod po francoskem mostu, ostanku iz leta 1925 in pogled na brezbrizne otroke, ki so se v vročem dnevu namakali v Evfratu, me je pomiril in vlil novega upanja v prihodnje generacije.

Verski praznik – Ramadan

Eden pomembnejših muslimanskih praznikov je Ramadan, t.i. enomesečni post, ko je bil preroku Mohamedu prvič razkrit Koran. Od sončnega vzhoda do zahoda je prepovedano uživanje kakršnekoli hrane in tekočine. Tega se poslužujejo le odrasli, saj je post v takem obsegu za otroke preveč izčrpajoč. Presenečena sem bila, da nikogar (no, vsaj tistih, ki so na očeh javnosti) ni premamila ne hrana, ne pijača, čeprav je bila temperatura krepko čez 25 stopinj. Ob pogovoru z domačinom smo dobili recept za vzdržnost. To je močna vera v edinega boga – Alaha, z njo lahko zdržiš vse. Sirijo sem obiskala ravno v času Ramadana. Morda smo bili kot popotniki na trenutke prikrajšani za večjo kulinarčno pestrost, ampak so bili falafli ob hudi lakoti več kot dobro kosilo. Falafel je zavitek (ovalne oblike) iz sezamovih kroglic, krompirja in zelenjave, ki je "tipična" jed v arabskem svetu.

Bazarji

Ena izmed bolj znanih sirijskih atrakcij so seveda suki oz. bazarji, ki vabijo z živopisnimi barvami začimb, različnih vonjev, ki ti jih sredi kaotične gneče ponujajo kričavi trgovci. Največji suk, zgrajen že v 19. stoletju, je v glavnem mestu države, Damasku. Kot turist (za marsikaterega domačina žal le denarnica na dveh nogah) si deležen velike pozornosti. Vsak, ki ti želi karkoli prodati, te hoče najprej zvabiti v trgovino in ti pokazati, kakšna je njegova ponudba. Z nasmehom na obrazu te nagovarja: "Welcome, you wanna see my shop, take a look" ali pa "you are welcome in my shop" in že te vleče za rokav proti prodajalni. Priporočljivo je, da si ob pogovoru z domačimi trgovci vljuden in prijazen, čeprav se, verjemite mi, včasih zgodi, da tudi sami postanejo nesramni in te z rafalom arabskih kletvic in jeznimi pogledi pošiljajo bog ve kam. Obvezni del kupčije pa je vsekakor barantanje. Prvotno ceno, ki ti jo trgovec postavi, in vsekakor ni realna, moraš obvezno zavriniti in postaviti svojo,

seveda nižjo. Barantanje je tudi del dialoga, ki poteka med prodajalcem in stranko, saj predstavlja pomemben element vsakdana. Domači trgovci se ob barantanju izredno zabavajo.

Država z bogato zgodovino, pravi zgodovinski muzej na prostem, utrenjenimi karavanskimi postojankami v puščavi, utrdami ob razpotjih civilizacij, križarskimi srednjeveškimi gradovi (Krak de Chevaliers), mrtvimi bizantinskimi mesti, samostani, mošejami, hani, medresami ... Obisk Sirije, dežele gostoljubnih domačinov, raznolike hrane, izvrstnih slaščic, barvitih soukov (bazarjev) je bila ena izmed lepših izkušenj v mojem življenju. Potovali smo v skupini (katerega načina nikoli nisem bila vajena), vendar mi niti minute, ki sem jo preživela s kolegi "Sirijci" ni bilo žal. Ob vsem lepem, kar sem na potovanju doživela, pa me osrečuje tudi misel, da bodo ti spomini zame večni.

| TAMARA ZAKŠEK

BARVITOST IN OMAMNOST ORIENTALSKIH DIŠAV NA ENEM OD BAZARJEV
| FOTO: TAMARA ZAKŠEK

PARODONTALNA BOLEZEN

najbolj razširjena kronična bolezen

Usta in zobje imajo pri človeku veliko in pomembno nalogo. Poleg vloge pri prehranjevanju in govoru je izrednega pomena tudi estetski videz, ki pripomore k oblikovanju naše samopodobe. Zdravo zobovje in dlesni so torej pomembna sestavina človekovega zdravja, brezhiben nasmeh pa želja vsakega posameznika.

Pa vendarle se je skoraj vsakdo vsaj enkrat v življenju soočil s težavo vnetih in krvavečih dlesni.

Zakaj dlesni krvavijo?

V ustih je ogromno bakterij. Za svoj razvoj potrebujejo hrano, ki jo dobijo na neočiščenih zobeh. Ob robu dlesni se kopičijo mehke zobne obloge s številnimi bakterijami. Ko se obloge debelijo, se hkrati razmnožujejo tudi škodljive bakterije, ki s svojimi strupi in encimi že po dveh dneh lahko povzročijo vnetne spremembe na obzobnem tkivu.

Kako vemo, kdaj se je začelo vnetje dlesni – gingivitis?

Začetek je za bolnika precej neopazen, ker ga ne boli in le krvavi iz dlesni. Krvavitev je prvi znak začetka bolezni in ga moramo jemati resno. Veliko bolnikov pa te krvavitve jemlje kot nekaj samoumevnega in temu ne posvečajo potrebne pozornosti.

Ta najpogostejši vnetni proces obzobnih tkiv imenujemo gingivitis ali vnetje dlesni, ki je največkrat posledica slabe ustne higiene. Dejavniki, ki še poslabšujejo stanje obzobnih tkiv so tudi kajenje, stres, sladkorna bolezen. Lahko je pojojen tudi s spreminjanjem ravni spolnih hormonov. Zato se pogosteje pojavlja v nosečnosti in v puberteti, vendar ga je mogoče z dobro ustno higieno preprečiti ali vsaj omejiti.

Parodontitis

Dokler je vnetje samo v dlesni ga lahko s pravilno in dosledno ustno higieno popolnoma pozdravimo. V nasprotnem primeru, bolezen napreduje v globlja tkiva, ki držijo zob v čeljusti in povzročijo nepopravljivo škodo. Tedaj govorimo o parodontitisu. Pojavijo se obzobni žepi – kronična rana v ustni votlini. Nastajati začnejo obzobni žepi, ki napredujejo v globino, načnejo čeljustno kost, katere funkcija je podpora zoba, ter posledično povzročijo manjanje in nenazadnje izgubo zob, ker nimajo več opore.

Kako velika je kronična vneta rana v ustih?

Ko izmerimo obseg okrog zoba, globino obzobnega žepa, seštejemo površine zob, lahko izračunamo velikost vnete rane. Pri zmerni parodontalni bolezni je velika kot naša dlan, približno 42 kvadratnih centimetrov. Z napredovanjem bolezni se večja. Če bi imeli tako rano kjerkoli drugje v telesu, je nihče ne bi tako zanemaril, kot v ustih, kjer pač ni tako vidna.

Vpliv na organizem

Priznani slovenski parodontolog dr. Milan Petelin opozarja, da tako kot vsa druga kronična vnetja vpliva na splošno zdravje telesa. Dokazano je, da bakterije iz zobnih oblog skupaj s strupi vstopajo v krvni obtok in pospešuje

jejo aterosklerozo. To pomeni nekajkrat večjo verjetnost za srčni infarkt. Prav tako vnetje obzobnih tkiv povzroči vnetje ledvic, ženske pa kar sedemkrat pogosteje rodijo prezgodaj in njihovi novorojenčki imajo tudi nižjo porodno težo. Bakterije, ki jih ima človek v ustni votlini so odkrili pri nekaterih vnetjih v možganih in pri ljudeh z obolelimi srčnimi zaklopkami.

Otroci in vnetje dlesni

Pri otrocih so vnetja dlesni kar pogosta. Takoj ko zob izraste v ustno votlino, se na njem začnejo nabirati zobne obloge, ki jih je potrebno redno odstranjevati. Starši morajo otrokom pomagati pri čiščenju, saj otroci težje dostopne zobe pogosto zanemarjajo. Pomembno je, da pridobijo navado rednega in pravilnega čiščenja in ga prenesejo v odraslo dobo.

Kako preprečiti parodontalne bolezni?

Največjo napako pri vnetju dlesni in žal tudi zelo pogosto delajo tisti, ki si nehajo čistiti zobe v bližini prizadete dlesni, ker so na dotik občutljive in tako omogočijo bakterijam da prodirajo globlje in še naprej uničujejo obzobno tkivo.

Zobna ščetka

Pri preprečevanju parodontalnih obolenj je pglavitno redno in temeljito odstranjevanje zobnih oblog. Za to je pomembna izbira prave zobne ščetke, ki naj ima manjšo glavo, goste, ravno pristrizene ščetine, ki pa naj ne bodo pretrde. Izberemo srednje trde ali nekatere novejšje mehke ščetke, ki so izdelane iz drugih materialov, imajo več vlaken in omogočajo dobro čiščenje. Ščetko menjamo vsaj na tri mesece, če je potrebno že prej.

Čiščenje zob izvajamo vsaj dvakrat na dan. Sistematično, vedno po vrstnem redu, dobro očistimo vse ploskve zob s potegi od dlesni na zob.

Zobna nitka

V osnovni pribor spadata tudi zobna nitka in medzobna ščetka. Vnetje dlesni se najprej razvije v medzobnem prostoru. Tu ostane tretjina zobnih oblog, kamor navadna zobna ščetka ne seže. Obloge in ostanke hrane odstranimo z nitko, ki jo navijemo okoli obeh sredincev, s palci pa jo uvedemo med zoba, rahlo pod dlesen, z nitko zob objamemo in potegnemo. Če so medzobni prostori širši uporabimo medzobno ščetko.

Kdaj k zobozdravniku

Ne odlašajte z obiskom pri zobozdravniku, če so vaše dlesni vnete, otekle ali krvaveče, da vam pomaga preprečiti napredovanje bolezni.

K zobozdravniku je potrebno tudi, če opazite, da se je pojavil zobni kamen – trda zobna obloga, ki je sami ne moremo odstraniti, saj je to leglo škodljivih bakterij, ki dražijo obzobno tkivo.

| DAMJANA GRUBAR

PREVENTIVNA CEPLJENJA HIŠNIH LJUBLJENČKOV

Poleg osnovne skrbi za hišne ljubljence, kot so zadostna količina vode in hrane, primeren bivalni prostor itd., je bistvenega pomena tudi zaščita pred boleznimi. Tukaj bi posebej izpostavila notranje in zunanje zajedavce, saj se določeni paraziti lahko prenašajo iz živali na ljudi.

Poznamo pa še različne kužne bolezni, ki jih je s primernim cepljenjem možno preprečiti. Gre za izredno nevarne nalezljive bolezni, ki so razširjene po vsem svetu in so tudi v Sloveniji precej pogoste.

S cepljenjem povzročimo reakcijo imunskega sistema, ki prične proizvajati protitelesa. Ta protitelesa nato pomagajo pri obrambi organizma, v kolikor pride do okužbe.

PSI

Pri psih obstaja vrsta virusov in bakterij, proti katerim so na voljo različna cepiva. V večini primerov gre za kombinirana cepiva in sicer za naslednje bolezni:

- PASJA KUGA,
- PARVOVIROZA,
- LEPTOSPIROZA,
- VIRUSNI HEPATITIS,
- KUŽNI KAŠELJ.

Prvo cepljenje opravimo v starosti 6-8 tednov in ga nato ponovimo čez 3-5 tednov. Zalogo protiteles kasneje obnavljamo z vsakoletnim cepljenjem.

Cepljenje proti naštetim boleznim sicer ni obvezno, vendar ga zelo priporočamo, saj so predvsem mladiči izredno občutljivi in se bolezen kljub

primernemu zdravljenju pogosto konča s smrtjo.

MAČKE

Podobno kot pse je tudi mlade muce dobro cepiti proti nevarnim in večino ma smrtnim boleznim:

- MAČJA KUGA (PANLEVKOPENIJA),
- MAČJI PREHLAD (RESPIRATORNI SINDROM).

Za mačke, ki živijo zunaj oz. imajo stik z drugimi mačkami, se dodatno priporoča cepljenje proti mačji levkozi, vendar je živali potrebno pred tem testirati.

Cepljenje se izvaja pri starosti 8-9 tednov in znova čez 3-4 tedne, nato pa spet čez 1 leto za ohranjanje odpornosti.

STEKLINA

Steklina je zelo nevarna virusna bolezen, ki ogroža prav vse sesalce, tudi ljudi.

Pse je potrebno cepiti takoj ob dopolnitvi tretjega meseca starosti, nato pa vsako leto, najkasneje čez 12 mesecev. Cepljenje je zakonsko obvezno za vse pse, za lastnike, ki se tega ne držijo, pa so predpisane tudi kazni.

Cepljenje mačk ni obvezno, vendar je priporočljivo, predvsem pri živalih, ki živijo zunaj oz. se rade potepajo. Cepi se lahko tudi konje, govedo in ostale živali, ki so prav tako dovzetne za to smrtonosno bolezen.

Cepimo samo zdrave živali (tudi breje in doječe samice). V redkih primerih lahko pride do oteklina na mestu cepljenja, ki pa po nekaj dneh izgine. Prav tako izjemno redko se pojavijo alergijske reakcije.

Za cepljenja se lahko naročite kadar koli, veterinarska postaja Kostanjevica pa bo tudi letos organizirala vsakoletno cepljenje na terenu, predvidoma konec meseca marca.

| LEA KRUMP

PREHRANA JABLANE

Na rast in razvoj jablan vplivajo klimatske razmere, tla, namakanje, sorta, rez, škodljivci in bolezni ter prehrana dreves, ki jo uvrščamo tudi med najbolj pomembne vplive. Uravnavamo jo s primernim gnojenjem na osnovi izdelanega gnojilnega načrta. Če hočemo imeti pridelek kakovosten, brez fizioloških bolezni, moramo paziti na pomanjkanje elementov v tleh in seveda upoštevati razmere, ki onemogočajo, da bi jih drevo sprejelo. Pri jablani je značilno, da fiziološke nepravilnosti nastanejo predvsem zaradi nepravilnega sprejemanja kalcija. Po drugi strani pa moramo paziti tudi na pretirano gnojenje, kajti le-to se negativno odraža v zmanjšanju odpornosti drevesa, kakovosti plodov in onesnaževanju okolja. Gnojenje mora temeljiti na natančnem izračunu potreb rastle po hranilih na osnovi analize tal. Gnojenje je odvisno od sadne vrste, sorte, pričakovanega pridelka in tipa tal, zato dajemo tla v analizo na štiri do pet let.

Če je hranil v tleh preveč ali premalo in še posebej, če so v neugodnih razmerjih, lahko pričakujemo težave, ki se kažejo v nižjem in manj kakovostnem pridelku. Če tlom primanjkuje

dušika, gnojenje razporedimo na več obrokov med rastno dobo. Drevo cveti še iz zaloge, prva dognojevanja opravimo približno dva tedna pred cvetenjem (z gnojili, ki imajo več fosforja in kalija). Tam, kjer ni bilo padavin, šele ob prvih padavinah tik pred cvetenjem oziroma med cvetenjem. Zaključimo v juniju. Jesensko gnojenje opravimo po obiranju, najbolje pred koncem oktobra. Gnojilo trosimo po celotni površini, kajti tudi korenine so razraščene po celotni površini.

Zelo pomembna pokazateljica stanja v tleh sta tudi pH in vsebnost organske snovi. Vrednost pH ali kislost tal odločilno vpliva na dostopnost elementov in jo je potrebno z usmerjenim gnojenjem ali pa apnenjem prilagoditi tipu tal in potrebam določene sadne vrste. Tudi vsebnosti organske snovi ne smemo nikoli zanemariti, saj ob obilici dežja in dovolj visokih temperaturah nudi rastlinam velik vir dušika, ki ga tudi moramo upoštevati pri odmerjanju mineralnih gnojil.

Pri jablani je zelo pomembna pravilna prehrana, kajti iz leta v leto so kupci bolj zahtevni. Kateri elementi manjkajo, lahko ugotovimo s tremi vrstami analiz, ki so najbolj pogoste, in

sicer: analiza tal, listja in plodov. Sadno drevo mora biti dobro preskrbljeno z makro in mikro elementi, zato moramo dobro vedeti, katero hranilo potrebuje določena sadna vrsta. Dušik rastline potrebujejo v vseh rastnih dobah. Bor in cink sta zelo pomembna v fazi od brstenja pa do cvetenja, kajti drevo jih potrebuje za encimatske procese, izboljšujeta pa tudi pogoje za oploditev. Fosfor je zelo pomemben po cvetenju, saj vpliva na delitev celic. Kalcij pa je potreben za trdno izgradnjo celic. V drugi polovici sezone je zelo pomemben kalij za količino suhe snovi, obarvanje in dozorevanje. Ko pridelek pripravimo, prideta na prvo mesto zopet bor in cink (omogočata dobro diferenciacijo in odpornost na nizke temperature), v kombinaciji s počasni sproščujočimi dušičnimi gnojili.

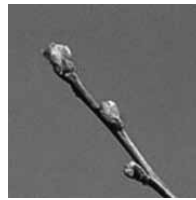
Organska gnojila

Gnojenje, kjer uporabljamo organska gnojila, prispeva k povečanju organske snovi v tleh, izboljša se rodovitnost tal, poveča se sposobnost zadrževanja vode v tleh, stopnja erozije se zmanjša. Organska gnojila, ki jih uporabljamo v sadovnjakih, naj bodo visoke kakovosti, kajti s temi gnojili bomo tudi izboljšali strukturo tal - najbolj optimalna je grudičasta struktura.

Primeri organskih gnojil:

- Plantella ORGANIK,

Faza odpiranja brstov (B-C)

Faza mišjega ušesa (D-E)

Faza razvijanja cvetnih pecljev (E-F)

- Biogrena,
- Vrtnarček.

VARSTVO JABLANE:

Jablano, ki se pri nas uveljavlja kot najpomembnejša sadna vrsta, ogroža in napada veliko boleznih in škodljivcev. Da bi se temu izognili, moramo pravočasno začeti s škropljenjem. Pri sestavi škroplilnega programa moramo biti pozorni na določene stvari:

- uporabljati moramo pripravke iz različnih kemijskih skupin, kajti s tem lahko zagotovimo, da ne pride do odpornosti na ta FFS,
- paziti moramo, da pripravke postavimo na tisto mesto (čas uporabe), kjer je učinkovitost najboljša,
- gospodarnost.

| KATARINA KRAPEŽ

Razvoj stadij in čas	Priporočena poraba vode/ha	Bolezen ali škodljivec	Sredstvo	Konc. v %	Odmerek na 10 l vode
Predspomladansko tretiranje Odpiranje brstov ff B-C	600 l	Prezimeli škodljivci (jajčeca listnih uši, kaparji)	OGIOL	4	400 ml
		Zgodnji škrlup	DELAN 700 WG CUPRABLAU Z CUPRABLAU Z ULTRA CHAMPION 50 WP ANTRACOL	0,05 0,25-0,3 0,25 0,25 0,20	5 g 25-30 g 25 g 25 g 20 g
OB KONCU MARCA					
Začetek razvoja cvetnih pecljev (mišje uho) ff D-E	600 l	Škrlup	DELAN 700 WG DITHANE DG/WP POLYRAM DF	0,05 0,25 0,20	5 g 25 g 20 g
		Jablanova pepelovka	COSAN PEPELIN MOČLJIVO ŽVEPLO	0,20 0,3-0,5 0,3-0,6	20 g 30 - 50 g 30 - 60 g
PRVA DEKADA APRILA					
Cvetni peclji se razvijajo ff E-F APRIL	800 l	Rdeča sadna pršica	DEMITAN	0,05	5 ml
		Škrlup	DELAN 700 WG DITHANE DG/WP ANTRACOL THIRAM 80 WG	0,05 0,25 0,20 0,25	5 g 25 g 20 g 25 g
		Jablanova pepelovka	COSAN PEPELIN MOČLJIVO ŽVEPLO KUMULUS	0,30 0,3-0,5 0,30	30 g 30-50 g 30 g
		Rdeča sadna pršica	DEMITAN	0,05	5 ml
		Listne uši	CONFIDOR 200 SL PIRIMOR 50 WG CALYPSO SC 480	0,025 0,06 0,02	2,5 ml 6 g 2 ml

OPOMBE:

- Bakreni pripravki lahko pri nizkih temperaturah povzročijo ožige.
- Confidor, Kohinor in Mospilan so strupeni za čebele!
- Močljivo žveplo dobro deluje pri temperaturi nad 15 °C.
- Pirimor kaže dober stranski učinek na krvavo uš.
- Za preprečevanje izpiranja oz. za boljši oprijem lahko uporabimo močilo > NU-FILM-17 v koncentraciji 0,025 – 0,05, kar pomeni 2,5 – 5 ml sredstva na 10 l vode.

17. APRILA?

ŽAL NE MOREM, KER POBIRAM SMETI, TI NE?

Ali veste kaj je revolucija? Ali kdaj poberete smet in jo vržete v koš? Ali je to resnica? Ali se Vam včasih zdi, da ste edini, ki pobirate smeti po tleh? Bi ministru za okolje najraje nekaj povedali v obraz? Ali se Vam zdi pobiranje smeti smiselno? Ali radi živite v čistem okolju? Ali človek nujno potrebuje vodo? Ali privoščite rastlinam in živalim čist in varen življenjski prostor? Če ste na vsa zgoraj naštetá vprašanja odgovorili z DA, potem nadaljujte z branjem te novice, v nasprotnem primeru si novico preberite dvakrat.

17. aprila 2010 bo v Sloveniji organizirana največja prostovoljna okoljska akcija in del nje ste po tem, ko se je Občina Kostanjevica na Krki pridružila projektu, tudi Ve drage občanke in Vi dragi občani. Prostovoljci bodo do pomladi po vsej Sloveniji iskali divja odlagališča in jih locirali na zemljevidu, aprila pa bomo s čistilno akcijo ta divja odlagališča očistili komunalnih odpadkov. Poleg tega bomo očistili tudi okolice naselij, šol, vrtcev, in sprehajalnih poti. V akciji **Očistimo Slovenijo v enem dnevu!** bomo skušali narediti kar največ. Prav po sokolsko se bomo lotili projekta in naši cilji so:

1. 17. aprila 2010 združiti 200.000 prostovoljcev in izpeljati največjo okoljsko akcijo v Sloveniji doslej,
2. izdelati prvi digitalni register in nacionalni zemljevid z lokacijami čim večjega števila divjih odlagališč,
3. odstraniti najmanj 20.000 ton ilegalno odvrženih odpadkov,
4. združiti vse ekološke akcije, ki potekajo v spomladanskem času, na en datum in s skupnim namenom,
5. ozaveščanje in izobraževanje o izboljšanju odnosa do ravnanja z odpadki.

Časa je resda še dobra dva meseca, vendar je za temeljito akcijo potrebna temeljita priprava. Če se želite aktivneje vključiti v akcijo, obiščite spletno stran projekta (www.ocistimo.si), v primeru da veste za kakšno črno odlagališče odpadkov, pa lahko to sporočite na elektronsko pošto uredniškega odbora (kostanjeviske.novice@gmail.com) ali sporočite lokacijo s telefonskim klicem na Občino Kostanjevica na Krki v času uradnih ur. Na snidenje na sobotni aprilski akciji! |A.P.

DIVJE ODLAGALIŠČE | FOTO: ALJA PINCOLIČ

V akcijo **Očistimo Slovenijo v enem dnevu!** že vključena polovica občin

Prek satelitskih slik prostovoljci prečesali petino Slovenije – Nekatero občino še iščejo občinske organizatorje – Prostovoljci bodo čistili gozdove in kraje, v katerih živijo

Akcija Očistimo Slovenijo v enem dnevu! je dobra dva meseca pred 17. aprilom ko bodo prostovoljci po vsej Sloveniji odstranjevali gospodinjske in kosovne odpadke z divjih odlagališč, v polnem razmahu. Prostovoljci so preko Geopedije pregledali približno petino Slovenije in odkrili 2246 potencialnih divjih odlagališč, 206 lokacij pa je tudi potrjenih in opisanih.

Veliko večino potencialnih odlagališč še prekriva sneg, ki onemogoča popis in kartiranje. Ker je prav popisovanje ena najzahtevnejših in obsežnih nalog, v duštvu Ekologi brez meja, ki akcijo organizira, v drugi polovici marca načrtujejo predvidoma dve iskalno čistilni akciji, na katerih bodo skupaj s skavti, taborniki in drugimi nevladnimi organizacijami izvedli

skupno terensko popisovanje divjih odlagališč, pomagali pa naj bi tudi vojska, policija in Zavod za Gozdove Slovenije.

Vsak teden 50 novih prostovoljcev

Akcija je med prebivalstvom naletela na dober odziv, saj se k sodelovanju vsak teden prijavi približno 50 novih prostovoljcev. Največ dela imajo trenutno občinski organizatorji, ki so vez med organizatorji projekta in občinami ter komunalnimi podjetji. Zaenkrat deluje 145 občinskih organizatorjev, dogovor o aktivnem sodelovanju pri akciji sta podpisali 102 občini, cilj pa je, da bi svojega organizatorja imela vsaka od 210 slovenskih občin. Kljub snegu so bili dejavni tudi popisovalci na terenu,

kjer je 70 prostovoljcev v zadnjem tednu uspelo popisati blizu 100 odlagališč. Organizatorji pa še vedno vabijo k sodelovanju nove prostovoljce, ki bi delovali kot občinski organizatorji oziroma popisovalci divjih odlagališč in s podporo akciji v vseh kottičkih Slovenije omogočili njen uspeh.

Akciji so se pridružile tudi številne vladne in nevladne organizacije, kot častni pokrovitelji so jo podprli tudi Predsednik Republike Slovenije dr. Danilo Türk, predsednik Državnega zbora dr. Pavel Gantar ter predsednik Vlade Republike Slovenije Borut Pahor. Poleg tega se je v projekt vključilo Ministrstvo za šolstvo in šport, ki vabi vse šole, da se udeležijo čistilne akcije, Ministrstvo za obrambo RS s Slovensko vojsko ter Upravo RS za zaščito in reševanje, Ministrstvo za notranje zadeve s Policijo in Generalno policijsko upravo, Zveza prijateljev mladine in Direkcija RS za ceste. Pri izvedbi projekta prav tako sodelujejo Geopedia, Zavod za gozdove Slovenije, Planinska zveza Slovenije, Slovenska potapljaška zveza, Lovska zveza Slovenije, Gasilska zveza Slovenije, Turi-

stična zveza Slovenije, Zveza tabornikov Slovenije, Združenje slovenskih katoliških skavtov in skavtinj, Fokus, Umanotera, CIPRA, Društvo za opazovanje in preučevanje ptic Slovenije, Slovenska turistična organizacija, Združenje občin Slovenije, Skupnost občin Slovenije, Zavod RS za varstvo narave, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, Olimpijski komite Slovenije in Notranjsko – Kraška Regionalna razvojna agencija.

V enem dnevu odstraniti 20.000 ton odpadkov

Čeprav prvi popolni popis divjih odlagališč šele nastaja s pregledovanjem Geopedije in terenskim popisom prostovoljcev v akciji, je po ocenah Slovenija posejana z okoli 50.000 divjimi odlagališči, kjer je odvrženih 400.000 ton odpadkov, velika večina je gradbenih odpadkov. Njihova površina zavzema 6 kvadratnih kilometrov, toliko kot površina dveh Bohinjskih jezer, skoraj 20 odstotkov jih je nevarnih okolju, živalim in človeku. Popis in register bo zajemal vse odpadke, tudi gradbene in nevarne,

njihov register pa bodo organizatorji predali pristojnim institucijam, ki bi morale zanje poskrbeti.

Prostovoljci bodo tako 17. aprila čistili komunalne in kosovne odpadke, gradbene pa le v občinah, ki bodo same poskrbele za potrebno mehanizacijo. Poleg čiščenja divjih odlagališč v naravi bodo prostovoljci čistili tudi ulice, ceste, okolico šol in vrtcev, stanovanjske okoliše ter sprehajalne in pohodne poti. Tako bomo našo akcijo povezali s čistilnimi akcijami, ki jih že tradicionalno izvajajo v marsikateri slovenski občini. Letos želimo vse te akcije združiti na en dan, pri tem združiti 200.000 ljudi in zbrati vsaj 20.000 ton komunalnih odpadkov, pravijo Ekologi brez meja.

Več o akciji Očistimo Slovenijo v enem dnevu! lahko preberete na spletnem naslovu www.ocistimo.si, kjer se lahko tudi prijavite kot prostovoljka oziroma prostovoljec.

| URŠA ZGOJZNIK,
KOORDINACIJA PROJEKTA NA NIVOJU
OBČIN
OČISTIMO SLOVENIJO V ENEM DNEVU!

Nov način odvoza kosovnih odpadkov iz gospodinjstev

Obveščamo vas, da z mesecem oktobrom 2009 začinjamo z novim sistemom odvoza kosovnih odpadkov iz gospodinjstev. Vsako gospodinjstvo ima enkrat letno možnost brezplačnega naročila odvoza kosovnih odpadkov (gospodinjstvi aparati, bela tehnika, sobno pohištvo, kovinski in leseni predmeti, sanitarni elementi).

Naročila za odvoz kosovnih odpadkov sprejemamo na www.kostak.si/obrazci in na telefonskih številkah:
- 07 48 17 278 ali 07 48 17 283, od ponedeljka do petka, od 7. do 15. ure;
- 07 48 17 275, od ponedeljka do petka, od 7. do 18. ure, ter ob sobotah, od 7. do 12. ure.
Ob naročilu boste prejeli dodatne informacije oziroma navodila glede odvoza.

Na osnovi predhodno pripravljene ponudbe izvedemo tudi storitev izpraznitve stanovanjskih objektov.

Še vedno pa imate možnost brezplačne dostave kosovnih odpadkov na zbirni center Spodnji Stari Grad.

Novice iz PGD Kostanjevica

Leto 2009 je bilo pri kostanjeviških gasilcih zelo delovno. Za novo gasilsko avtocisterno, ki stane 180.000,00 € so v preteklem letu dobili 10.832,00 EUR donacij od krajanov in 10.150,00 € od podjetij. Z zbiranjem sredstev bodo nadaljevali tudi v letu 2010. Ogleдали so si že kar precej cistern pri izdelovalcih tovrstnih vozil. V lanskem letu so uspešno obvladali 3 požare. Morda so bile intervencije še bolj hitre in uspešne tudi zaradi odzivnikov, ki jih po novem uporabljajo. Redno se izobražujejo in usposabljujejo v raznih programih na Izboraževalnem centru za zaščito in reševanje (ICZR) na Igu. Izvajajo tudi vsakomesečne operativne vaje in se tako usposabljujejo za morebitne požare ali naravne nesreče. Skupaj s PGD Prekopa so izvedli tečaj za čin gasilec in tako pridobili 13 novih operativcev v društvu. Združili so se tudi v oktobru, mesecu požarne varnosti, ko so izvedli občinsko vajo pri osnovni šoli v Kostanjevici.

Uspešni so bili tudi na tekmovanjih: občinskega tekmovanja v Krškem so se udeležili: pionirji, mladinci, članice A (2. mesto), člani A (1. mesto) in člani B (2. mesto). Člani A in B so bili uspešni tudi na regijskem tekmovanju. Tudi svečani dogodki so bili: udeležili so se slovesnosti ob 140 letnici PGD v Metliki in maja maše v čast gasilskega zavetnika sv. Florjana na Slinovcah. Naj omenimo še druge aktivnosti društva: požarne straže, prevozi krajanov in osnovnošolskih otrok, pranja cestišč, čiščenje vodnjakov, prevozi vode v sušnih obdobjih, razne delovne akcije ... Skratka delovno in uspešno leto je za našimi gasilci. Tudi za leto 2010 so si zadali veliko nalogo, ki jih želijo izvesti, začinjajo pa se tudi priprave na 130 letnico društva, ki bo v letu 2011.

NA POMOČ!

REDARSTVO

Z izvrševanjem navedenih nalog po ZVCP-1 želi medobčinska redarka Maja Juntez pomagati pri doseganju ciljev glede: zagotavljanja varnosti v cestnem prometu, spoštovanju prometne ureditve v občini, posebej previdni vožnji v okolih šole in vrtca, prostih mest za invalide, skrbi za pešce in kolesarje kot najšibkejših udeležencev v cestnem prometu.

Redarka Maja Juntez pravi: "Glede na to, da je na območju, kjer sem regionalno pristojna velik del kmetijskih površin in vsi skupaj pričakujemo, da bo sneg kmalu skopnel, bi posebej poudarila **113. člen ZVCP-1** (varstvo cest in okolja), ki v svojem 3., 4., 6., in 8. odstavku določa:

(3) Na cesti ali ob njej je prepovedano izpuščati, puščati, odlagati, odmetavati ali postavljati karkoli, kar bi oviralo potek prometa, ogrozilo njegovo varnost, škodovalo ljudem, živalim, rastlinam, ali onesnažilo okolje. Zlasti je prepovedano vozišče močiti ali ovirati odtekanje vode iz njega, odlagati nanj sneg in led, postavljati stebričke, verige ali druge naprave za ograjevanje parkirnih prostorov oziroma preprečevanje parkiranja, puščati na njem zabojnike za smeti ali druge predmete, razsipati po njem sipek material, ga pomazati z mazili ali kako drugače onesnažiti.

(4) Preden se vključi v promet na cesti s kolovozne poti ali druge zemljiške površine, mora voznik odstraniti z vozila zemljo ali blato, ki bi lahko onesnažilo vozišče.

(6) Zemljo ali blato, ki v primeru iz četrtega ali petega odstavka tega člena onesnaži vozišče, mora voznik oziroma izvajalec odstraniti z vozišča. Če tega ne stori, očisti vozišče na njegove stroške pristojni izvajalec rednega vzdrževanja cest.

(8) Z globo 250 € se kaznuje za prekršek voznik ali druga fizična oseba, ki ravna v nasprotju z določbo tretjega ali četrtega odstavka tega člena."

Večina dela občinska redarka opravlja na terenu, deluje samostojno ali skupaj s policisti in z občinsko inšpektorico oziroma drugimi organi. Pri vodenju

postopka in odločanju o prekrških v svoji pristojnosti je samostojna. Občani lahko na terenu pristopijo k občinski redarki, ji naznanijo prekršek, kot oškodovanci ali kot priče.

Prav pa je, da jih tudi ona seznanji z prekrški, za katere je pristojna: medobčinska redarka **skrbi za javno varnost in javni red** na območju občin in je zato pristojna:

- nadzorovati varen in neoviran cestni promet v naseljih,
- varovati ceste in okolje v naseljih in na občinskih cestah zunaj naselij,
- skrbeti za varnost na občinskih javnih poteh, rekreacijskih in drugih javnih površinah,
- varovati javno premoženje, naravno in kulturno dediščino,
- vzdrževati javni red in mir.

Skladno z določbami **Zakona o varstvu javnega reda in miru** lahko medobčinska redarka odloča o naslednjih kršitvah:

- nedostojno vedenje,
- beračenje na javnem kraju,
- uporaba nevarnih predmetov,
- poškodovanje uradnega napisa, oznake ali odločbe,
- pisanje po objektih,
- vandalizem,
- nedovoljeno kampiranje,
- uporaba živali (z namenom povzročiti občutek strahu ali ogroženosti),
- neupoštevanje zakonitega ukrepa uradnih oseb.

Po **Zakonu o varnosti cestnega prometa** pa zaradi zagotavljanja varnega in neoviranega cestnega prometa:

- ureja in nadzira promet na občinskih cestah in državnih cestah v naselju,
- izvaja nadzor nad ustavljenimi in parkiranimi vozili ter ovirami v naselju,
- izvaja nadzor nad ravnanjem udeležencev cestnega prometa v območju umirjenega prometa in območju za pešce,
- ugotavlja kršitve določb 113. člena ZVCP -1 (onesnaževanje ceste in okolja z vozili) v naselju in na občinskih cestah zunaj naselja in
- opravlja nadzor prometa s samodejnimi merilnimi napravami za nadzor prometa, v katerih se prekrški slikovito dokumentirajo.

Pooblastila medobčinske redarke

Pri opravljanju navedenih nalog **izreka redarka globe in opozorila ter izvaja pooblastila in ukrepe**, ki so

preneseni nanjo z zakoni in občinskimi predpisi. Medobčinska redarka ima med drugim naslednja pooblastila:

- opozorilo,
- ustna odredba,
- ugotavljanje istovetnosti,
- varnostni pregled osebe,
- zaseg predmetov,
- zadržanje storilca prekrška in kaznivega dejanja,
- uporaba prisilnih sredstev (fizična sila, sredstva za vklepanje in vezanje ter plinskega razpršilca).

Navedena pooblastila medobčinske redarke pomenijo določen poseg v človekove pravice, zato se lahko uporabijo le pod pogoji in po določbah, ki so navedeni v Zakonu o občinskem redarstvu, Zakonu o policiji in podzakonskih predpisih, ki urejajo načela in način uporabe istovrstnih pooblastil policistov.

Pravna podlaga za izvajanje pooblastil medobčinske redarke

- Ustava Republike Slovenije
- Zakon o prekrških (ZP-1)
- Zakon o občinskem redarstvu (ZO-Red)
- Zakon o policiji (ZPol)
- Zakon o varnosti cestnega prometa (ZVCP-1)
- Zakon o varstvu javnega reda in miru (ZJRM-1)
- Odloki lokalnih skupnosti na katerih deluje medobčinsko redarstvo.

Bistvena novost, ki jo je prinesel ZORed je, da medobčinska redarka skrbi za vzdrževanje javnega reda in miru.

Zakon o varstvu javnega reda in miru natančno določa, za katere prekrške je medobčinska redarka pristojna.

Nedostojno vedenje (7. čl. ZJRM-1)

- Kdor se na javnem kraju prepira, vpije ali se nedostojno vede na način opisan v 5. točki 2. Člena ZJRM-1 se kaznuje z globo.
- Kdor se prepira, vpije ali se nedostojno vede do uradne osebe pri uradnem poslovanju, se kaznuje z globo.

Beračenje na javnem kraju (9. čl. ZJRM-1)

- v smislu, če se to opravlja na vsiljiv način z očitnim nadlegovanjem ljudi. Nadlegovalec mora aktivno poseči v ljudi, posameznika (hodi za njim, ga cuka za obleko ...) Če berač stoji na

mestu in prosi za denar, to ni nadlegovanje.

Uporaba nevarnih predmetov (11.čl. ZJRM-1)

- Kdor uporablja acetilen (karbid) ali druge plinske zmesi za pokanje in s tem povzroči vznemirjenje ali občutek ogroženosti, se kaznuje, razen, ko je to zaradi praznikov z zakonom določeno.

Poškodovanje uradnega napisa, oznake ali odločbe (12.čl. ZJRM-1)

- Kdor namerno poškoduje napis ali oznako državnega organa ali organa samoupravne lokalne skupnosti ... ali kdor raztrga, zamaže ali odstrani objavljeno odločbo, tega organa v času, ko takšna odločba še učinkuje se kaznuje z globo.

Pisanje po objektih (13.čl. ZJRM-1)

- Kdor piše ali riše po zidovih, ograjah ali drugih javno dostopnih krajih, razen na krajih, kjer je to dovoljeno, se kaznuje z globo.

Vandalizem (16.čl. ZJRM-1)

- Kdor namerno poškoduje, prevrne ali kako drugače v nasprotju z namenom uporabe ravna s spominskimi obeležji in z objekti javne infrastrukture ... se kaznuje z globo.

Kampiranje (18.čl. ZJRM-1)

- Kdor kampira na javnem kraju, ki za to ni določen, ali na zasebnem prostoru brez soglasja lastnika ali posestnika, se kaznuje z globo.

Uporaba živali (19. Čl. ZJRM-1)

- Kdor pri posamezniku s ščuvanjem ali razkazovanjem živali namenoma povzroča občutek strahu ali ogroženosti se kaznuje z globo.

Neupoštevanje zakonitega ukrepa uradnih oseb (22. čl. ZJRM-1)

- Kdor ne upošteva na kraju samem odrejenega zakonitega ukrepa ali odredbe uradne osebe, se kaznuje z predpisano globo.
- Kdor se brez razlogov ali po njihovem preteku zadržuje v prostorih državnega organa, prostorih samoupravne lokalne skupnosti ali nosilca

javnih pooblastil in jih na opozorilo pristojnih oseb ne zapusti, se kaznuje z globo.

Osnovna naloga medobčinske redarke je preko preventivnega delovanja ter sodelovanja z drugimi občinskimi organi, občani in policijo vzdrževati splošno varnost, varovati življenje in zdravje ljudi, varovati okolje ter ohranjati naravno in kulturno dediščino.

Dejavnost medobčinska redarka izvaja za občine Šentjernej, Kostanjevica na Krki in Šmarješke Toplice.

Zase pravi, da je kar uvidevna in veliko doseže že z besedo. Neizproсна je na področju smeti; nadzira namreč tudi črna odlagališča. Pa še to: če ste jo v jesenskih mesecih pogrešali, le informacija, da je bila na trimesečnem usposabljanju za redarko, sedaj pa jo bomo lahko spet vsak dan srečevali na terenu.

| MAJA JUNTEZ

IZVAJANJE ZIMSKE SLUŽBE

Izvajanje zimske službe v sezoni 2009/2010 je urejeno s pogodbo z družbo CGP d.d., Novo Mesto, ki je ponudila najugodnejšo ponudbo v postopku izbire izvajalca zimske službe na osnovi javnega razpisa.

Na osnovi pogodbe mora izvajalec zimske službe zagotavljati prevoznost (skladno z zakonodajo) občinskih lokalnih cest med naselji (LC) v dolžini 20.923 m, lokalnih cest (ulic) v mestu Kostanjevica na Krki, ki so zbirne mestne ceste (LZ) v dolžini 538 m in mestne in krajevne ceste (LK) v dolžini 779 m ter javnih poti v občini (JP) v dolžini 50.230 m. Skupno je torej potrebno poskrbeti za 72.470 m cest. Zagotavljati pa morajo tudi prehodnost pločnikov, ki jih je po pogodbi 2.171 m. Seznam cest, ki jih morajo čistiti je določen v Odloku o kategorizaciji občinskih javnih cest v Občini Kostanjevica na Krki (Ur. l. RS, št. 42/08 stran 4608 – 4611).

Čiščenje se odvija po določenih prioritetah in sicer:

Prve so na vrsti občinske medkrajevne

lokalne ceste (LC), ki so sledeče:

- Kostanjevica – Črneča vas – Prušnja vas
- Podbočje – Slivje – Kostanjevica
- Kostanjevica – Ivanjše – Velike Vodenice - Ban
- Grad – Orehovec
- Dolnja Prekopa – Šentjakob

Druge so na vrsti javne poti (JP) v hribovitem predelu občine.

Nazadnje se čistijo lokalne ceste v mestu Kostanjevica na Krki (LZ, LK) in javne poti (JP) v nižinskem delu občine ter makedamske javne poti.

Za izvajanje zimske službe je s strani izvajalca odgovorna oseba Tomaž Urbanč,

s strani občine pa Stanislav Rostohar. V primeru težav se obrnite na občino (tel. 08 205 0 620, 051 635 829) ali na dežurno službo CGP d.d. (051 355 174).

| STANISLAV ROSTOHAR
VIŠJI SVETOVALEC ZA GOSPODARSKO INFRASTRUKTURO,
UREJANJE PROSTORA IN VARSTVO OKOLJA

| FOTO: MATEJ JORDAN

Čisto okolje postaja z dneva v dan večja vrednota. Svet se sooča z vedno večjo onesnaženostjo naravnega okolja. Tudi v Sloveniji se razmere slabšajo, vedno večji problem predstavlja onesnaženje virov pitne vode.

Podjetje Regeneracija, d.o.o. iz Lesc na Gorenjskem si je kot poslovni izziv izbrala ekološki inženiring na področju čiščenja odpadnih vod, ki vključuje projektiranje in izgradnjo kanalizacijskih ter vodovodnih sistemov, projektiranje in proizvodnjo bioloških čistilnih naprav, lovilcev olj in maščob, črpališč, dvoplaščnih posod za hranjenje okolju nevarnih snovi, vodohramov in drugih izdelkov iz armiranega poliestra.

V zadnjih dveh letih se je Regeneracija specializirala za področje čiščenja komunalnih odpadnih vod. V tem času je izdelala in prodala več kot 250 sekvenčnih bioloških čistilnih naprav različnih velikosti (v nadaljevanju ČN). Med pomembnejšimi projekti s področja čiščenja komunalne odpadne vode, pri katerih je Regeneracija dobavitelj tehnologije in opreme, so Centralna ČN Tržič, kapacitete 16.500 PE (PE - populacijski ekvivalent), ČN 1.000 PE Jaz - Budva, Črna Gora, ČN 1.000 PE Podbrdo, ČN 500 PE Pokljuka, ČN 500 PE Bogaczow, Poljska, ČN 500 PE Elektrogospodarstvo BIH, ČN 400 PE Jablanica, BIH.

Biološke čistilne naprave SBR_REG so primerne tudi za čiščenje komunalne odpadne vode iz individualnih stanovanjskih hiš. Zanje je značilna preprosta vgradnja, dolga življenjska doba, majhna poraba električne energije in ustrezna kvaliteta čiščenja komunalne odpadne vode.

V letu 2008 je Regeneracija zaključila pilotsko testiranje delovanja malih bioloških čistilnih naprav od 5 PE do 50 PE po standardu SIST EN 12566-3. Testiranje delovanja malih čistilnih naprav SBR_REG je izvedel Zavod za zdravstveno varstvo Kranj, ki je v Izjavi o skladnosti, izdani dne 4.2.2008, potrdil, da so učinki čiščenja komunalne odpadne vode v navedenih napravah ustrezni. Za kakovost izdelkov Regeneracije jamčita tudi prejeta certifikata ISO 9001 in ISO 14001.

Posode malih čistilnih naprav so izdelane iz armiranega poliestra, ki je odporen na temperaturo in kemikalije, ima dolgo življenjsko dobo, majhno težo in enostavno montažo ter minimalne stroške vzdrževanja. Čistilne naprave se vkopljejo v zemljo, opremljene so z eno ali več vstopnimi odprtini za kontrolo delovanja naprave in za dostop do vgrajene opreme oziroma omogočajo izvek opreme. Pokrovi odprtín so lahko pohodni ali povozni.

Odpadna voda, priteka najprej v mehanski del naprave, kjer se večji delci usedajo. Nato voda odteka v biološko stopnjo, kjer poteka bio-razgradnja s pomočjo razpršene biomase ob pospešenem prezračevanju.

Biološke čistilne naprave morajo biti opremljene z odzračevalnim sistemom, ki omogoča odvod fermentacijskih plinov. Na iztočni cevi mora biti montiran zračnik premera 110 mm, ki mora biti speljan na sleme strehe ali pa na čim bolj oddaljen prostor od bivalnih prostorov.

Voda iz bioloških čistilnih naprav SBR_REG je očiščena do te mere, da jo je možno v skladu s predpisi odvajati direktno v površinske vode ali ponikati v tla. Z vgradnjo bioloških čistilnih naprav SBR_REG namesto pretočnih greznic prispevamo k ohranjanju neokrnjenih vodnih virov tudi za naše zanamce.

NAJ VAŠ DOM POSTANE DEL NARAVE

Z biološko čistilno napravo SBR_REG podjetja Regeneracija d.o.o. iz Lesc

080 80 99

www.regeneracija.si

Cene storitev pokopališke dejavnosti

Na podlagi 6. in 85. člena Statuta Občine Kostanjevica na Krki (Ur. l. RS., št. 19/07 in 40/07 - popravek) je Občinski svet Občine Kostanjevica na Krki, na svoji 28. redni seji, dne 17.12.2009 sprejel

Sklep o določitvi cen za storitve pokopališke dejavnosti v občini Kostanjevica na Krki za leto 2010

1. člen

Cene najema grobov na območju občine Kostanjevica na Krki znašajo:

enojni:	17,00 EUR
dvojni:	28,00 EUR
trojni:	44,00 EUR
vsak nadaljnji grobni prostor	17,00 EUR

Cena za sofinanciranje vzdrževanja po-

slovilne vežice in vozičkov na območju občine Kostanjevica na Krki:

1 dan	30,00 EUR
2 dni	47,00 EUR

Cena za izkop jame za:

krsto	131,00 EUR
žaro	65,00 EUR

Cene vključujejo DDV.

2. člen

Cene za pokopališke storitve veljajo od 1.1.2010 do 31.12.2010.

3. člen

Sklep velja z dnem sprejetja, uporablja pa se od 1.1.2010 dalje.

4. člen

Sklep se objavi na spletni strani občine.

Številka: 39-1/2009-46
Kostanjevica na Krki, 17.12.2009

Mojmir Pustoslemšek, l.r., župan

Cenik dimnikarskih storitev

Ministrstvo za okolje in prostor Republike Slovenije je na osnovi revizijskega poročila Računskega sodišča RS, Urada RS za varstvo potrošnikov in ugotovljenih nepravilnosti, ki se dogajajo pri zaračunavanju dimnikarskih storitev uporabnikom storitev s strani koncesionarjev dimnikarskih storitev, in zaostrenih socialnih razmer v državi, sprejelo odločitev, da predlaga nov sklep o ceniku dimnikarskih storitev. V novem ceniku je cena minute dela dimnikarske službe znižana na 0,40 evra brez DDV. Maksimalne cene so tako nižje za 10 %. V ceniku so ponovno določeni maksimalni časovni normativi, saj je le tako možno nadzorovati pravilnost zaračunavanja storitev uporabnikom. V sklepu o ceniku je naložena obveza izvajalca storitev, da uporabniku po končani storitvi predložijo delovni nalog. Poleg osnovnih podatkov o uporabniku mora biti na delovnem nalogu zapisan čas začetka in konca opravljanja storitev ter čitljivo zapisano ime in priimek izvajalca storitve. Zahteva zapisa imena in priimka je pomembna za nadzor, kdo opravlja storitev. Cenik začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu RS.

ZAHVALA

Po požaru stanovanjske hiše smo prejeli solidarno pomoč.

Zanjo prisrčna zahvala vsem vaščanom in vaščankam iz vasi: Oštrc, Dolšce, Avguštine, Jablance in Globočice.

Posebna zahvala svetnici gospe Jožici Lešnjak, ki je akcijo prostovoljno opravila.

Hvala še enkrat vsem in vsakemu posebej!

Hvaležni vsi Klemenčičevi z Dolšč.

Drugi časopisi o Kostanjevici (december 2009, januar 2010)

Zadnji mesec preteklega leta se je v naši občini zvrstilo kar nekaj dogodkov, ki so ostali zabeleženi tudi na straneh časopisov. Tako v Dolenjskem listu, kot v Posavskem obzorju smo lahko prebrali zapisa o dobrodelnem prazničnem sejmu in koncertu, ki so ga pripravili v šoli ter o jesenskem koncertu Društva podeželskih žena pod Gorjanci. Otvoritev nove postavitve Jakčevih del, ki je bila v začetku decembra v Galeriji Božidar Jakac, so poleg lokalnih časopisov omenili tudi v Slovenskih novicah. 10. 12. smo v Dolenjskem listu lahko prebrali novičko o tradicionalnem miklavževem srečanju novomeškega Rotary kluba, ki mu predseduje Jože Marinč.

Tudi političnih tem se je našlo: neodvisna svetniška skupina deluje že eno leto. Koliko so se uresničila njihova pričakovanja? (Dolenjski list 17. 12.) 28. redna seja bo ostala v »časopisnem spominu« po nesprejetju proračuna za leto 2010 – temu so več prostora namenili v Posavskem obzorju, poročal je tudi Dolenjski list. Da ima Kostanjeviški SDS novo predsednico, smo lahko prebrali v obeh lokalnih časopisih.

19. 12. je bil v sobotni izdaji Žurnala 24 objavljen članek »Nekdo igra klavir«, ki govori o dogajanju v zvezi s kulturnim domom.

Konec meseca se je spet bralo o Galeriji, saj je bil sprejet sklep, da bo z letom 2010 le ta spadala pod večinsko okrilje države. Ob izteku leta so v samostanski cerkvi uprizorili predstavo Zgodovina večnosti, v izvedbi Anton Podbevšek Teatra. V Delu so 21. decembra poročali o tiskovni konferenci pred predstavo, 29. 12. pa je bila deležna tudi ocene v tem časopisu. O Zgodovini večnosti je poročal tudi Dnevnik (24. 12.).

Zadnji dan leta je izšel še Dolenjski list, kjer so omenili tudi tradicionalni koncert kostanjeviške Pihalne godbe.

Članek Mir na Krki je bil krhek, a leden je 29. 12. na celi strani Slovenskih novic prikazal pravljico zimsko idilo v našem mestu.

Novo leto smo v Kostanjevici začeli z novo obvoznico. O tem so pisali Dolenjski list, Posavski obzornik, 9. januarja je bil prispevek tudi v Delu. Tega dne je Žurnal 24 pisal o težavah s sprejemanjem proračuna za to leto.

V Dnevniku je bil 12. 1. objavljen intervju z direktorjem Galerije Božidar Jakac, Bojanom Božičem, ki je spregovoril tudi o obnovi zahodnega galerijskega kompleksa. Medijska pozornost je bila namenjena tudi Katarini Krapež in njeni s fakultetno Prešernovo nagrado ovenčani diplomski nalogi s področja sadjarstva.

Na zadnji strani Dolenjskega lista, ki je izšel 21. januarja sta bila kar dva »kostanjeviška« članka: o licitaciji, ki jo pripravljajo v župnišču ob godu sv. Antona, Portret tedna je bil posvečen Tinetu Hodniku, očetu Šelme in še marsikje druge dejavnem Kostanjevičanu. Da je praznoval častitljivih osem desetletij Franc Žulič iz Črneče vasi, so zapisali v Posavskem obzorniku. Črneča vas je bila omenjena še v enem članku: občinska oblast je polemizirala okrog prazne vaške šole v prispevku Martina Luzarja objavljenem v Dolenjskem listu.

Četrtek 21. januarja, je dal nadpovprečno veliko branja iz našega kraja. Tudi o novem kulturnem domu so pisali v Dolenjskem listu – Tanja Jakše Gazvoda je govorila z Martinom Odlazkom, ki ji je odgovoril na vprašanja, ki zanimajo verjetno vse krajane.

Tudi zadnji januarski Dolenjski list je našel teme pri nas: pisali so o projektu Kulturistik na OŠ Jožeta Gorjupa, prebrali smo lahko tudi prispevek o prazniku domačih kolin. Članke, ki se dotikajo Kostanjevice zbiramo in hranimo v knjižnici. Kljub želji, da bi »ujeli« vse nam prav gotovo kakšen prispevek uide, zato vabimo vse, da nam posredujete, če boste še kje prebrali kaj, kar bi bilo zanimivo, da se ohrani.

| ALENKA ŽUGIČ JAKOVINA

Program prireditev - v mesecu marcu 2010

13.03. ob 18.00	Materinski dan	Osnovna šola Jožeta Gorjupa
19.03. ob 19.00	Razstava Dragica Čadež	Lamutov likovni salon Galerije Božidar Jakac
27.03. ob 18.00	Praznik vina in domačih kolin	Društvo domačih kolin in Društvo vinogradnikov/Gostilna Žolnir, Kostanjevica na Krki
31.03. ob 18.00	Predavanje Nordijska hoja	Valvasorjeva knjižnica/Izposojevališče Kostanjevica na Krki

Program prireditev - v mesecu aprilu 2010

03.04. ob 9.00	Pohod po Resslerjevi poti	Pred Gostilno Žolnir
07.04. ob 16.00	Nordijska hoja	Knjižnica Kostanjevica na Krki
09.04. ob 19.00	Razstava Jirži Bezljaj	Galerija Božidar Jakac - lapidarij
09.04. ob 18.00	Gorjupov literarni večer	Osnovna šola Jožeta Gorjupa
15.04. ob 18.00	Predavanje Ruth Podgornik Reš CVETOČE RAZKOŠJE	Osnovna šola Jožeta Gorjupa
17.04. ob 9.00	OČISTIMO SLOVENIJO V ENEM DNEVU	Osnovna šola Jožeta Gorjupa
22.04. ob 19.00	Feri Lainšček in Vlado Novak: Sprehajališča za vračanje	
23.04. ob 19.00	21. otroški extempore	
30.04. ob 19.00	Razstava: Krajina iz muzejskih depojev	Lamutov likovni salon Galerije Božidar Jakac

Objavljeni članki - december 2009, januar 2010

Jesenski koncert	Dolenjski list	3.12.09	str. 11
Dobrodelni sejem in koncert	Dolenjski list	3.12.09	str. 11
Imajo 105 novih Jakčevih del	Slovenske novice	3.12.09	str. 28
Kostanjevičani po treh mesecih v svetniške klopi	Posavski obzornik	10.12.09	str. 1
Jesenski koncert kostanjeviških pevk	Posavski obzornik	10.12.09	str. 11
Peti dobrodelni sejem in koncert	Posavski obzornik	10.12.09	str. 12
Nova postavitev Jakčeve zbirke	Posavski obzornik	10.12.09	str. 14
Nova kostanjeviška postavitev Jakca	Dolenjski list	10.12.09	str. 15
Rotary klub in Miklavž	Dolenjski list	10.12.09	str. 11
Občina beži od evropskega denarja	Dolenjski list	17.12.09	str. 11
Antonija Grubar predsednica občinskega odbora SDS	Dolenjski list	17.12.09	str. 11
Nekdo igra klavir	Žurnal 24	19.12.09	str. 5
Zgodovina večnosti Borgesa in Levi-Straussa	Delo	21.12.09	str. 8
Grubarjeva na čelu kostanjeviške SDS	Posavski obzornik	23.12.09	str. 2
Proračunu 2010 rdeča luč	Posavski obzornik	23.12.09	str. 2
Galerija stopa v prelomni čas	Dolenjski list	24.12.09	str. 11
Zavrnilo občinski proračun	Dolenjski list	24.12.09	str. 11
Scensko pisanje v čas	Delo	29.12.09	str. 14
Mir na Krki je bil krhek, a leden	Slovenske novice	29.12.09	str. 6
Galerija odslej državna	Dolenjski list	31.12.09	str. 10
Glasbeni zaključek leta	Dolenjski list	31.12.09	str. 11
Kostanjevica na Krki ima obvoznico	Dolenjski list	7.1.10	str. 11
Jutri otvoritev obvoznice	Posavski obzornik	7.1.10	str. 1
Božično-novoletni potop	Posavski obzornik	7.1.10	str. 19
Na most čakali 80 let, zdaj peš ne smejo nanj	Delo	9.1.10	str. 4
Župan z novim predlogom	Žurnal 24	9.1.10	str. 5
Z rešitvijo denacionalizacijskega vprašanja se nam je odvalil velik kamen	Dnevnik	12.1.10	str.
"Izgubili" promet, dobivajo mostove	Dolenjski list	14.1.10	str. 11
Kitajska metoda se ni najbolje obnesla	Dolenjski list	14.1.10	str. 15
Tudi letos krače za Antonov god	Dolenjski list	21.1.10	str. 40
Tine Hodnik - portret tedna	Dolenjski list	21.1.10	str. 40
Udjuga gre noter, ali tudi volitve	Dolenjski list	21.1.10	str. 11
V nekaj letih bo zrasel nov kulturni dom	Dolenjski list	21.1.10	str. 23
Osebni jubilej Franca Žuliča	Posavski obzornik	21.1.10	str. 5
Obvoznica - izpolnitev dolgoletne želje krajanov	Posavski obzornik	21.1.10	str. 4
Ne le poklic, tudi veselje in izziv je našla v sadjarstvu	Posavski obzornik	21.1.10	str. 24
Kulturistik - okorni le na začetku	Dolenjski list	28.1.10	str. 11
Mmm, okusni zakladi svinjaka	Dolenjski list	28.1.10	str. 40